

TAIDE KAU fi PUNKI

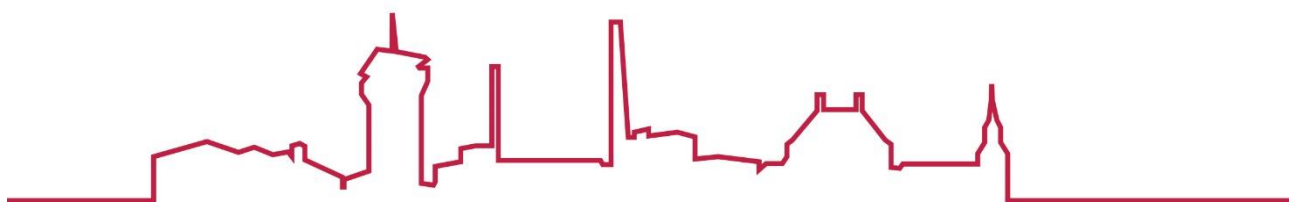
Mänttä-Vilppulan

kaupungin

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026–2027

KH: 18.11.2024

KV: 2.12.2024

Sisällysluettelo

TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT	2
TALOUSARVION PERUSTEET	2
<i>Kaupunginjohtajan katsaus tulevaan</i>	2
<i>Talousarvion laatimisen yleiset perusteet</i>	5
<i>Talousarviota koskevat säännökset</i>	5
<i>Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta</i>	5
<i>Käyttötalousosa</i>	7
<i>Taloudellisen ja toiminnallisen tilanteen seuranta ja raportointi</i>	7
<i>Eryitysmääräykset</i>	8
<i>Hankinnat ja hankintarajat</i>	8
<i>Investoinnit</i>	9
TALOUSARVION YLEISET LÄHTÖKOHDAT	9
<i>Yleinen taloudellinen kehitys</i>	9
<i>Kuntatalouden näkymät</i>	10
<i>Mänttä-Vilppulan näkymät</i>	10
Taloudelliset lähtökohdat	10
Talouden ja toiminnan sopeuttamissuunnitelma	11
Toiminnan lähtökohdat	13
TALOUSARVION 2025 JA VUOSIEN 2026–2027 TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTA.....	17
<i>Taloussuunnitteluprosessi</i>	17
<i>Mänttä-Vilppulan kaupunkistrategia</i>	18
<i>Keskeisiä tapahtumia ja painopistealueita vuodelle 2025</i>	20
HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	21
KÄYTTÖTALOUSOSA.....	27
YHTEENVETO TALOUSARVION 2025 KÄYTTÖTALOUDESTA	27
KAUPUNGINVALTUUSTO	27
KESKUSVAALILAUTAKUNTA.....	28
TARKASTUSLAUTAKUNTA	28
SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA	28
KAUPUNGINHALLITUS	30
<i>Konsernipalvelut</i>	30
SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA.....	38
<i>Sivistys- ja kulttuuritoimen hallinto</i>	39
<i>Sivistyspalvelut</i>	40
<i>Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut</i>	45
KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA	55
<i>Tilapalvelut</i>	56
<i>Infra- ja ympäristöpalvelut</i>	57
<i>Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut</i>	59
<i>Henkilöstösuunnitelma</i>	61
<i>Tavoitteet ja kehittämisen painopisteet</i>	62
TULOSLASKELMAOSA	71
<i>Tuloslaskelma 2025</i>	73
<i>Taloussuunnitelma 2025–2027</i>	74
INVESTOINTIOSA	75
INVESTOINTIKORTIT	76
RAHOITUSOSA	82
<i>Rahoituslaskelma</i>	83
MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNKIKONSERNI	85

TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT

Talousarvion perusteet

Kaupunginjohtajan katsaus tulevaan

Usein kuulee verrattavan kuntaa tai kaupunkia laivaan, jonka kurssia kaupunginjohtaja, luotsaa. Vertaus on oiva konkreettinen esimerkki siitä, että myös kunta tarvitsee ohjausta sekä päämäärän mihin suunnistaa, jotta se pysyy kurssissaan ja kaikilla kyydissä olevilla on turvallinen ja hyvä matka.

Iltaanommat uutisoi 3.11.2024 kriisiin ajautuvista kunnista. Tulevaisuusennusteet odottavat, että yhä useampi kunta ja myös aiempaa suurempi kunta, ajautuu taloudelliseen kriisiin lähivuosina. Mänttä-Vilppula ei ollut mukana tässä ennustejoukossa eli olemme onnistuneet kääntämään oman laivamme ja välttämään uhkaavat karikot tällä erää. Kaupunkilaiva on kuitenkin raskas ja koostuu monesta osiosta, joten vielä ei voida laittaa automaattiohjaukselle ja nauttia maisemista, vaan töitä tehdään edelleen, jotta turvallisen matkan edellytykset säilyvät. Huolta aiheuttaa talouden ohella muun muassa elinvoima ja väestörakenteen kehitys. Syntyvyys kaupungissa on ollut koronavuosia lukuun ottamatta laskusuhdanteinen jo usean vuoden ajan. Tärkein tehtävämme tulevana valtuustokautena onkin katsoa tulevaisuuteen ja miettiä millä keinon lähdemme ratkomaan väestökehityksen haasteita sekä kehittämään entistä elinvoimaisempaa Mänttä-Vilppulaa.

Talousarvio 2025

Mänttä-Vilppulan kaupungin talousarvio vuodelle 2025 keskittyy kaupungin taloudellisen tasapainon tukemiseen ja erityisesti paikallisen elinvoiman kehittämiseen. Vuoden 2025 budjetti painottaa erityisesti kuntalaisten hyvinvointia tukevia investointeja, kaupunkirakenteen kehittämistä ja elinkeinotoiminnan vahvistamista. Investointiohjelma sisältää infrastruktuurin parannuksia, kuten katuverkon kunnostusta ja kehittämistä, liikunnan ja hyvinvoinnin edistäminen ovat hyvin edustettuna ja lisäksi investointeja suunnataan matkailun edistämiseen, mikä on tärkeää Mänttä-Vilppulan elinvoiman säilyttämiseksi ja kehittämiseksi. Investointeihin panostetaan ensi vuonna 2,9 miljoonalla.

Talousarvio on ylijäämäinen ja ensi vuoden tuloksen odotetaan olevan 523 000 euroa. Hyvä tulos ensi vuodelta on tärkeä suunnitelmavuosien paineiden vuoksi. Suunnitelmavuosiin vaikuttavat mm. Pirhan uudistukset ja sotesiirtymäläin yhtiöittämisvaatimukset, sekä valtionosuusuudistus.

Kaupunginjohtajan katsaus tulevaan kuvastaa menneiden vuosien muutosten vaikutuksia sekä kaupungin tahtoa sopeutua uusiin haasteisiin.

TE24-uudistus

Yksi vuoden 2025 keskeisistä muutoksista on TE24-uudistus, joka siirtää työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun valtiolta kunnille. Uudistus astuu voimaan 1.1.2025 ja se vaikuttaa merkittävästi Mänttä-Vilppulan kaupungin toimintaan ja talouteen. TE24-uudistuksen myötä Mänttä-Vilppula saa vastuulleen muun muassa työllisyyspalvelujen ja työnantajapalvelujen järjestämisen. Tämä tarjoaa kaupungille mahdollisuuden kehittää työllisyyspalveluja entistä paremmin paikallisten tarpeiden mukaisesti ja tiivistää yhteistyötä alueen yritysten kanssa.

Kaupungin osallistuminen Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen, jossa Jämsän kaupunki toimii vastuukuntana, pyrkii varmistamaan lähipalvelujen saatavuuden ja tehokkuuden. Tällä ratkaisulla haetaan erityisesti alueen työllisyyden paranemista ja palveluiden tehokasta järjestämistä yhdessä seitsemän muun kunnan kanssa. TE24-uudistus tuo mukanaan myös uusia taloudellisia haasteita, sillä kaupungin on

varauduttava henkilöstökustannuksiin, tietojärjestelmien ylläpitoon sekä muiden siirtyvien tehtävien kustannuksiin. Samalla kaupunki saa valtion tekemien koulutus- ja valmennuspalveluiden määrärahat päätösvaltaansa, mikä parantaa mahdollisuuksia kohdentaa resursseja paikallisesti.

Mänttä-Vilppulan kaupungin elinvoimaohjelma

Mänttä-Vilppulan kaupungin elinvoimaohjelmalla on keskeinen merkitys kaupungin strategian toimeenpanossa ja ohjelman rooli korostuu erityisesti vuoden 2025 suunnitelmassa. Ohjelma tähtää kaupungin kilpailukyvyyn, vetovoiman ja pitovoiman parantamiseen, ja sen tavoitteena on luoda vahva pohja kestäväälle kasvulle. Elinvoimaohjelmassa painotetaan erityisesti yritysten toimintaedellytysten parantamista, uusien investointien houkuttelemista kaupunkiin sekä osaavan työvoiman saatavuuden varmistamista.

Elinvoimaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet tukevat kaupungin strategian visiota, joka on "Sujuvaa elämää ja elinvoimaa kansainvälisessä kulttuurin keskuksessa." Ohjelma tähtää siihen, että Mänttä-Vilppulasta kehittyy elinvoimainen ja houkutteleva paikka sekä uusille yrityksille että asukkaille. Elinvoimaohjelma rakentuu yhteistyölle paikallisten toimijoiden kanssa, mikä tarkoittaa tiivistä vuorovaikutusta yrittäjien, oppilaitosten ja kolmannen sektorin kanssa. Tavoitteena on luoda verkosto, joka tukee alueen kasvua ja hyvinvointia.

Ohjelman toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa koulutus- ja työllisyyspalveluiden kehittäminen, uusien yritysalueiden rakentaminen, matkailun edistäminen sekä digitaalisten palveluiden laajentaminen. Tämä mahdollistaa kaupungin aktiivisen roolin alueen elinkeinoelämän tukijana, mikä on erityisen tärkeää TE24-uudistuksen yhteydessä. Työllisyyspalveluiden ja yrityspalveluiden siirtyminen kunnille tarjoaa Mänttä-Vilppulalle aiempaa paremmat mahdollisuudet tukea paikallisia yrityksiä ja työllistymistä.

Elinvoimaohjelman avulla Mänttä-Vilppula pyrkii vahvistamaan rooliaan kulttuurin ja matkailun keskuksena, jossa Serlachius-museoilla ja paikallisella taideperinnöllä on keskeinen rooli. Ohjelma tukee myös kaupungin pyrkimyksiä hyödyntää TE24-uudistuksen tuomat mahdollisuudet ja kohdentaa resurssit tehokkaasti alueen tarpeiden mukaisesti.

Talousarvio 2025, talouden tasapainottaminen

Kaupunki on sitoutunut vuonna 2022 hyväksytyyn talouden tasapainotusohjelman toteuttamiseen, jonka tavoitteena on saavuttaa 5,6 miljoonan euron säästöt vuosien 2023–2026 aikana. Tämä tarkoittaa toimintakulujen vähentämistä ja tuottojen kasvattamista eri toimialoilla, esimerkiksi eläköitymisen hyödyntämisellä henkilöstömuutoksissa. Tasapainoisen talouden merkitys korostuu erityisesti suunnitelmavuosien epävarmuuksien vuoksi. Talouden tasapainottaminen jatkuu myös vuonna 2025, minkä lisäksi se on olennainen osa kaupungin strategiaa.

Tulevaisuuden näkymät

Mänttä-Vilppulan vuoden 2025 talousarvio heijastaa tasapainon etsimistä taloudellisten realiteettien ja kaupungin kehittämistarpeiden välillä. Vaikka TE24-uudistus tarjoaa uusia mahdollisuuksia kaupungin elinvoiman kehittämiseen, sen toteuttaminen vaatii tarkkaa taloudenpitoa ja sopeutumista uusiin vastuihin. Uudistuksen vaikutukset työllisyyteen ja paikalliseen elinkeinoelämään voivat olla merkittäviä, jos niitä hyödynnetään oikein.

Kaupungin visiona on "Sujuvaa elämää ja elinvoimaa kansainvälisessä kulttuurin keskuksessa." Tämä tavoite ohjaa myös vuoden 2025 talousarvion toteuttamista. Strategian mukaisesti kaupungin tavoitteena on tukea elinvoimaisia ja osaavia

koulutusmahdollisuuksia, säilyttää nykyisten asukkaiden ja yritysten pitovoima sekä houkutella uusia osajia ja yrityksiä alueelle. Kaupunki kiittää henkilöstöään, luottamushenkilöitä ja kuntalaisia hyvästä yhteistyöstä. Tästä on hyvä jatkaa.

Talousarvion laatimisen yleiset perusteet Talousarviota koskevat säännökset

Kuntalain 410/2015 14 §:n mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta ja käyttää kunnan päätösvaltaa. Kuntalain §:n 110 mukaan ”Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.” Kuntalaki pyrkii parantamaan suunnittelun asemaa kunnan päätöksenteossa toiminnan ja talouden ohjausvälineenä. Kuntalain mukaisessa taloussuunnittelussa korostetaan toiminnan ja talouden tiivistä yhteyttä, taloudellisten resurssien merkitystä sekä suunnittelun realistisuutta. Kunnan kokonaistaloutta kuvataan talousarvion ja – suunnitelman tuloslaskelmassa ja rahoituslaskelmassa.

Taloussuunnitelma ja talousarvio ovat valtuuston toiminnan ja talouden ohjausvälineitä. Muut toimielimet ohjaavat palvelu- ja viranomaistoimintaa käyttösuunnitelmilla. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston talousarviossa ja -suunnitelmassa asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

Talousarvion rakenne ja sitovuus

Mänttä-Vilppulan kaupungin talousarvio on laadittu nettomääräisenä ja sitovuustasona käytetään ulkoisia toimintalukuja. Myös sisäiset erät on budjetoitu. Sisäiset erät ovat aina laskennallisia eriä ja ne kirjataan toteutumaan todellisten kustannusten esittämiseksi.

Taloussuunnitelma on laadittu kolmeksi vuodeksi, joista ensimmäinen on talousarviovuosi. Talousarvio on laadittu sitovana ulkoisin erin ja esitetty lautakunnittain vastuualuetasolle vietyinä. Vastuualueet on esitetty talousarviossa lautakuntien yhteydessä sekä organisaatiokaaviossa. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Talousarvio esitetään sekä tuloksen laskennan että rahoituksen näkökulmasta.

Toimintatuotot ja toimintakulut (määrärahat ja tuloarviot)

Valtuusto vahvistaa käyttötalousosassa sitovana vastuualueiden toiminnalliset tavoitteet, määrärahan ja tuloarvion. Valtuusto vahvistaa investointiosassa sitovana määrärahan hankekohtaisena. Määrärahat ovat talousarviossa sitovina ulkoisin erin. Talousarviossa esitetään kuitenkin myös sisäiset erät ja näiden toteutumaa tulee seurata osavuosikatsauksien ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Määräraha on valtuuston toimielimelle antama euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen.

Tuloarvio on valtuuston toimielimelle asettama tulotavoite.

Lautakunnan, palvelualueen ja investoinnin hankekohtainen määräraha on sitova valtuustoon nähden. Lautakunnan käyttösuunnitelmalla asettamat tavoitteet, osamäärärahat ja osatuloarviot sitovat toimielimen alaista viranhaltijaa ja työntekijää.

Vastuualueet ovat toimintatuloissaan ja –menoissaan sitovia kaupunginhallitukseen nähden.

Toiminnalliset tavoitteet, perustelut ja tunnusluvut

Talousarvion yleisperustelut ovat informatiivisia. Sitovia ovat määritellyt toiminnalliset tavoitteet, määrätavoitteet tai tavoitteelliset toimenpiteet. Muilta osin talousarvion tiedot ovat perustelutietoja, ja palvelualueiden tulee noudattaa perusteluissa kuvattua toimintalinjaa.

Palvelualueitasoinen sitovuus

Palvelualueiden sitovuustaso on vastuuyksikkötaso. Toimielimen käyttötalousuunnitelmalla hyväksymät tavoitteet, osamäärärahat ja osatuloarviot sitovat toimielimen alaista viranhaltijaa ja työntekijää.

Taloussuunnitelma

Talousarvion ensimmäinen vuosi on aina sitova. Muiden vuosien osalta taloussuunnitelma on ohjeellinen.

Talousarvion noudattaminen ja muuttaminen

Valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Kaupungin toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää sitovuustasojen mukaisesti lautakunta, kaupunginhallitus tai valtuusto. Talousarviomuutokset on tehtävä talousarviovuoden aikana.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosan avulla ohjataan kaupungin toimintaa. Käyttötalousosassa valtuusto asettaa vastuualueille toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot tehtävien hoitamiseen.

Käyttösuunnitelmat

Valtuuston hyväksyttyä talousarvion saattaa kaupunginhallitus sen täytäntöönpano-ohjein lautakuntien ja muiden viranomaisten noudatettavaksi. Kaupunginhallitus tai lautakunta päättää sen jälkeen käyttösuunnitelmasta, jolla tarkistetaan asianomaisen toimielimen talousarvioehdotukseen sisältynyt alustava käyttösuunnitelma valtuuston päätöksiä vastaavaksi sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä. Myös viranhaltijoiden tulee tarkistaa käyttötalousuunnitelmaehdotuksensa vastaamaan toimielimen hyväksymää tulosityksikön käyttösuunnitelmaa. Hankinnoissa noudatetaan kaupungin hankintaohjetta.

Mikäli tilikauden aikana havaitaan, että on syntymässä määrärahan ylitys, tulee vastuualueen ensisijaisesti etsiä kate omasta budjetista ja vasta toissijaisesti anoa lisämäärärahaa.

Tuloslaskelmaosassa osoitetaan, miten kaupungin tulorahoitus muodostuu ja miten se riittää palvelutoiminnan menoihin, rahoitusmenoihin sekä poistoihin.

Investointiosassa osoitetaan hankekohtaiset määrärahat ja tuloarviot. Valtuusto hyväksyy investointiosan määrärahat ja tuloarviot hankkeittain.

Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa kaupungin maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitustarve katetaan ja kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien rahavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen.

Kaupunginhallituksen tulee hoitaa kunnan rahatointa taloudellisesti. Pitkäaikaisia lainoja voidaan lisätä tai vähentää taloussuunnitelmaa enemmän perustellusta syystä. Talousarviossa osoitetusta suuremmasta lainanotosta päättää valtuusto.

Kaupunginvaltuusto hyväksyy omistajaohjauksen mukaiset tavoitteet talousarviossa ja -suunnitelmassa myös koko kaupunkikonsernille. Konserniin kuuluvat yhteisöt toimivat osaltaan valtuuston asettamien tavoitteiden toteuttajina. Määräämisvalta merkitsee kaupungin mahdollisuutta ohjata tytäryhtiöiden toimintaa niin, että koko konsernin tavoitteet ja edut tulevat huomioon otetuksi. Kaupungin edustajien tulee pyrkiä toimimaan tytäryhtiöiden hallintoelimityksissä siten, että valtuuston asettamat tavoitteet saavutetaan.

Taloudellisen ja toiminnallisen tilanteen seuranta ja raportointi

Palvelualuejohtajien ja vastuualueiden päälliköiden tulee valvoa, että yksikön toiminnot hoidetaan hyväksyttyä talousarviota sekä siihen liittyviä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita ja käyttösuunnitelmaa noudattaen.

Mikäli seuranta osoittaa, että talousarviossa ei pysytä tai asetettuja tavoitteita ei saavuteta, palvelujohtajien ja vastuualuejohtajien tulee ryhtyä sopeuttamaan toimintaa siten, että talousarvion tavoitteet saavutetaan.

Lautakuntien tulee antaa kaupunginvaltuustolle selvitys, osavuosikatsaus, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä määrärahojen toteutumisesta neljännesvuosittain: 31.3., 30.6., 30.9. toteutumahetkien sekä tilinpäätöksen (31.12.) tilanteesta. Talouspalvelut koostavat raporteista yhteenvedon, joka sisältää selvityksen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta ja merkittävistä tapahtumista, talouden toteumaraportit sekä ennusteet koko talousarviovuodelle. Lisäksi on esitettävä, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty mahdollisten poikkeamien ehkäisemiseksi.

Muilta osin kaupunginhallitus ja lautakunnat päättävät itse raportointitiheydestä, sen laajuudesta ja kattavuudesta käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Konsernitytäryhtiöiden tulee antaa talouden ja toiminnan tavoitteiden raportti neljännesvuosittain. Raportti liitetään kaupungin osavuosikatsauksen yhteyteen.

Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Talousarviota toteutettaessa tulee noudattaa talouden tasapainottamisen periaatteita ja käyttää hyödyksi ne mahdolliset eteen tulevat asiat ja tilanteet, jotka edesauttavat talouden tasapainossa.

Erityismääräykset

Talousarvion toteuttamisessa noudatetaan tarvittaessa kaupunginhallituksen antamia tarkempia ohjeita. Kaupungin taloudellisen tilanteen niin edellyttäessä voi kaupunginhallitus määrätä määrärahojen käytöstä tarkemmin kuin mitä talousarviossa on päätetty.

Hankinnat ja hankintarajat

Tavara- ja palveluhankinnoissa on noudatettava voimassa olevaa lakia julkisista hankinnoista, kaupungin hankintaohjetta sekä talousarvion täytäntöönpano-ohjetta. Hankinnaksi luetaan myös leasing-sopimus. Kaikista irtaimistoon kohdentuvista leasing- ja vuokrasopimuksista, joiden kokonaiskustannus sopimusajalle ylittää 10.000 euroa, on pyydettävä lausunto talousjohtajalta

Kaupungin toimielimillä ja viranhaltijoilla on oikeus tehdä hankintoja käyttötalouden määrärahojen puitteissa. Vähäisissä hankinnoissa hankinta tapahtuu laskun hyväksymisellä, joka riittää hankinnan kirjalliseksi päätökseksi. Nykyisen hankintaohjeen mukaan vähäiseksi hankinnaksi katsotaan alle 10.000 euron hankinta.

Kaikista yli 10.000 euron hankinnoista on pyydettävä tarjous vähintään kolmelta eri tarjoajalta ja hankinnasta on tehtävä hankintapäätös.

Jos kaupungille saapuva lasku perustuu jo aikaisemmin valtuutetussa toimielimessä hyväksytyyn sopimus pohjaiseen laskutukseen, hankintapäätöstä ei tarvitse tehdä uudelleen.

Hankintarajat on määritelty hankintaohjeessa.

Investoinnit

Investointien määrärahat ja tuloarviot ovat valtuuston nähden sitovia hankkeittain siihen käyttötarkoitukseen, johon ne on investointiosassa kohdennettu. Käyttötarkoitusten muutoksiin on saatava kaupunginvaltuuston lupa. Ehdollisten rahoitusosuuksia tai muuta tuloa sisältävien investointikohteiden osalta hanke voidaan toteuttaa vain, mikäli tuloerät toteutuvat.

Investointien pienhankintaraja on 10.000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan käyttötalousmenoksi/-kuluksi hankintavuonna ja tätä suuremmat hankinnat kirjataan investointimenoksi ja ne poistetaan kirjanpidossa voimassa olevan poistosuunnitelman mukaisesti. Investoinnit on talousarviossa esitetty kokoomatauluna sekä hankkeittain eriteltyinä. Investointikorteilla on nimetty investoinnista vastaava viranhaltija ja perusteltu investoinnin käyttötarkoitus.

Talousarvion yleiset lähtökohdat

Yleinen taloudellinen kehitys

Vuoteen 2024 lähdettiin taantumasta ja työttömyyslukujen kasvu näkyi taloudessa. Korot ovat edelleen pysyneet korkeana ja alkuvuodesta ennusteet ennakoivat taantumien jatkuvuutta vielä, mutta talous kääntyi kuitenkin kasvuun keväällä. Kuntarahoituksen markkinakatsauksen mukaan alkusyksyllä vallinnut USA:n taantumapelko on väistymässä talouslukujen vahvistumisen myötä. Sen sijaan Euroopassa suhdanneviisarit ovat kääntyneet jälleen laskuun ja EKP:lta kaivataan koronlaskuja. Yhdysvalloissa keskuspankki Fed yllätti syyskuussa alentamalla ohjaukorkoa kerralla 50 korkopistettä. Voimakkaalla koronlaskulla Fed vastasi kesän jälkeen markkinoilla virinneisiin pelkoihin USA:n taantumasta. Sittemmin USA:n talousdata on vakautunut, ja osin jopa uudelleen vahvistunut, joten Fedin odotetaan jatkossa etenevän rahapolitiikan kevennyksissään syyskuuta pienemmin askelin. Euroalueen elpyminen on kesän jälkeen pysähtynyt. Etenkin Saksassa ja Ranskassa suhdannenäkymä on talouden rakenteellisten ongelmien vuoksi heikko. Markkinat kuitenkin odottavat Euroopan keskuspankin alentavan korkoja selkeästi nopeammin kuin vielä muutama kuukausi sitten arvioitiin. EKP:n odotetaan laskevan talletuskoron vuoden 2025 loppuun mennessä kahden prosentin tuntumaan.

Vaikka inflaatoriskit ovat merkittävästi helpottaneet, toimintaympäristö on keskuspankkien kannalta yhä haasteellinen. Palvelualojen varsin hyvän kysyntätilanteen vuoksi euroalueen palkkapaineet ja palveluinflaatio hellittävät hitaasti. Samaan aikaan Lähi-idän kärjistyvä konflikti ylläpitää uhkaa äkillisestä energian hintojen noususta.

Suomessa ostovoima on jo lähtenyt nousuun, mutta pelko työttömyydestä pitää kotitalouksien tunnelmat matalalla ja kuluttamisen varovaisena. Ensi vuoden näkymä on kuitenkin jo selvästi parempi: korkojen lasku tukee velallisten kulutuskykyä ja lisää yritysten mahdollisuuksia investoida.

Kuntatalouden näkymät

Kuntien ja kuntayhtymien talouden tila oli viime vuonna poikkeuksellisen vahva sote-uudistukseen liittyneiden poikkeuksellisten ja kertaluonteisten tuloerien vuoksi. Soten varjossa kuntien sivistystoimen kustannukset kasvoivat kuitenkin nopeasti, minkä vuoksi kuntien taloudelliset tunnusluvut ovat alkaneet heikentyä nopeasti vuoden 2024 alkupuolella. Kuntaliiton toteuttamassa syksyn Talousbarometrissä kuntien talousjohtajat arvioivat, että kunnan tämänhetkinen talouden tila on tyypillisesti huono tai melko huono. Vastaukset olivat hajautuneita, mutta selkeä enemmistö 80 kuntaa (noin 40% vastanneista) kokee kuntansa talouden tilan olevan tällä hetkellä huono tai erittäin huono, kun vain 22 kuntaa (noin 10 % vastanneista) pitää talouden tilaa tällä hetkellä hyvänä tai erittäin hyvänä.

Tilanne on vakava erityisesti monissa isoissa kaupungeissa. Kuntakokoryhmittäin tarkastellen tämänhetkinen taloustilanne koetaan heikoimmaksi isoissa, yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Valtiokonttorin taloustilastojen ensimmäisen puolen vuoden ennusteen mukaan, tilikauden tulos näyttää punaista esimerkiksi Kuopiossa, Jyväskylässä, Lahdessa, Vantaalla ja Turussa.

Talousbarometrin mukaan kuntien tilanteet vaihtelevat voimakkaasti myös alueittain. Maakunnista heikoimmat tämänhetkiset tunnelmat löytyvät Kymenlaaksosta kun taas talouden tila on aivan erinäköinen Lapissa ja Pohjanmaalla

Talousbarometrin tulosten perusteella yli puolet kuntien talousjohtajista odottaa, että kunnan talouden tilanne heikkenee tulevan vuoden aikana edelleen. Neljä viidestä vastaajasta arvioi, että kunnan talouden tila on 12 kuukauden kuluttua melko huono, huono tai erittäin huono. Kuntien talousnäkömät pysyi siis syksyn kyselyssä hyvin pessimistisinä. Suhteessa nykytilanteeseen tilanne repeää voimakkaimmin keskisuurissa kaupungeissa sekä Kanta-Hämeessä.

Talouden näkömien heikkous näkyy huomattavina veronkorotus- ja sopeutusaineina. Noin 90 prosentissa kuntakenttää on tarvetta kohtalaisille tai huomattavilla sopeutustoimille ja joka toisessa kunnassa painetta kohdistuu myös veroprosenttien nostoon. Sopeutusaineita on kaikenkokoisissa kunnissa. Tilanteen vakavuutta korostaa se, että veronkorotuspaine realisoituu noin neljäsosalla kuntia yli 0,50 prosenttiyksikön suuruisena. Tänä vuonna kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti on 7,46, joten korotustarve on suuri. Yksikään kunta ei barometrissä arvioinut, että veroprosenttia olisi mahdollista laskea. Tilanne koskettaa myös hyvin laajaa asukasmäärää, sillä huomattavat korotustarpeet löytyvät tällä erää juuri suurista kaupungeista.

Veronkorotuspaineita selittää moni asia. Talouden suhdanteet vaimentavat verotulojen kehitystä, kuntien tuloihin kohdistuu ensi vuonna useita leikkauksia valtion sopeutustoimina, kuntien tehtävät laajenevat ja kustannusten nousu hiipii kuntien kustannuspohjaan viiveellä. Myös investointitarpeet ovat pysyneet kunnissa korkealla. Tulevan vuoden aikana kuntien kustannusten kasvu on saatava kuriin, sillä tilanne ei ole pitkällä aikavälillä kestävä. (Lähde: Kuntaliitto, Talousbarometri, Minna PunaKallio).

Mänttä-Vilppulan näkymät

Taloudelliset lähtökohdat

Kuntaliitoksen raskaat palvelurakenteet, sotepalvelut ja nyt sotesiirtymän aiheuttamat rahoitusmuutokset ovat pitäneet kaupungin taloutta tiukalla vuosia. Kaupungin taseessa on viime tilinpäätöksestä kertynyt ylijäämää 393 124,97 euroa. Tilinpäätöksessä 2022 kertynyt ylijäämä oli -1 976 381,08 euroa. Kaupunginvaltuusto

vahvasti talouden tasapainotusohjelman elokuussa 2022. Ohjelma tähtää 5,6 miljoonan euron säästöihin vuosien 2023-2026 aikana. Ohjelman väliarviointi tehdään vuonna 2025 ohjelman puolivälissä.

Tulevina vuosina on edelleen keskeistä kaupungin tulorahoituksen turvaaminen sekä menojen hallinta, jotta pystytään turvaamaan lakisääteisten palvelujen riittävyys ja saatavuus. Jotta tulevaisuudessa pystytään myös kehittämään toimintaa kaupungin palvelut ja niiden tuottaminen saada tasolle, mikä kustannuksiltaan ja tarvepohjaltaan on hallittavissa.

Talousarviovuosi 2025 on suunniteltu ylijäämäisenä ja vuosikatteen ennakoidaan riittävän lainanlyhennyksiin. Talousarviossa näkyvät tasapainotusohjelman tulokset, mutta myös kasvaneet menot erityisesti henkilöstömenojen sekä energiakustannusten osalta. Tuloissa hyvinvointialueen hallintaan siirtyvät sote-kiinteistöt nostavat kaupungin vuokratuloja noin 3 miljoonaan euroon. Kaupungin positiivisesta talouskehityksestä huolimatta konserniyhtiöiden rahoitushaasteet ovat edelleen tosiasia, jota ei voi sivuuttaa.

Sote-siirtymän aiheuttamat vaikutukset Mänttä-Vilppulan valtionosuuksiin vuonna 2025 ovat vuoden 2025 muutosrajoittimen osalta -836 985 euroa, sote-uudistuksen järjestelmämuutoksen tasauksen osalta -374 825 euroa, jälkikäteistarkastuksesta johtuvasta valtionosuuden pysyvistä lisäsiirtotarve vuodelta 2023 osalta -277 945 euroa ja määräaikaisen vuodelle 2024 tehdyn lisäosan takaisin perintä -106 431 euroa sekä Jälkikäteistarkastuksesta johtuva valtionosuuden pysyvä lisäsiirtotarve -847 745 euroa. Kaikkiaan ns. sote-erät vaikuttavat Mänttä-Vilppulan valtionosuuksiin vuonna 2025 yhteensä -1 983 161 euroa.

Talouden ja toiminnan sopeuttamissuunnitelma

Kuntalaki määrää alijäämän kattamisvelvollisuudesta. Kuntalain (410/2015) mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien

Alijäämien kattamisvelvollisuus ulotettiin kuntalain uudistuksessa koskemaan myös kuntayhtymiä. Arviointimenettelyä sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2017 vuosien 2015 ja 2016 konsernitilinpäätöksiin kertyneisiin alijäämiin ja konsernitilinpäätöksistä laskettaviin tunnuslukuihin. Kuntalain mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa, neljässä vuodessa alijäämän vahvistamisesta.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

1) kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen;

2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti;

3) asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;

4) kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Mänttä-Vilppulan kaupungin osalta tunnusluvut täyttyivät edellisessä tilinpäätöksessä kertyneen alijäämän osalta, ja kaupungilla on velvollisuus tasapainottaa taloutensa neljän vuoden sisällä. Myös tuloveroprosentti on korkeampi kuin kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti.

Talouden tasapainotussuunnitelma vahvistettiin valtuustossa 29.8.2022 §:ssä 50. Tasapainotusohjelmassa säästöjä haetaan henkilöstökustannuksista mm. hyödyntämällä eläköitymiset ja määräaikaisten työtehtävien päättymiset henkilöstösuunnittelussa, työvuorosuunnittelulla, toimintakulujen pienentämisellä; avustuksien ja palvelujen ostojen mitoituksen tarkistuksella, sekä hankintoja pienentämällä. Vuositasolla tasapainottamisohjelma tähtää noin miljoonan euron säästöihin verraten vuoden 2021 toimintakatetasoon. Merkittävä osa tasapainotusohjelmaa on koulu- ja varhaiskasvatusverkkoselvitys. Selvityksillä haettiin palvelurakenteen riittävää ja kestäväää tasoa. Molemmat selvitykset ovat valmistuneet vuosien 2023-2024 aikana. Varhaiskasvatusverkkoselvityksestä ei löydetty tasapainotusohjelmassa esitettyjä säästöjä. Kouluverkkoselvityksen osalta toimenpiteistä päättäminen on vielä kesken.

Tasapainotusraami, mikä sisältää kertyneen kum. alijäämän sekä sopeutetun muutostarpeen			2022	2023	2024	2025	2026	Säästöt yht.
Lautakunta	Vastuualue	Toimenpide						
Kaupunginvaltuusto	Lautakunnat	Lautakuntarakentaan uudistaminen	0,00	8 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	44 000,00
Kaupunginvaltuusto	Valtuusto, hallitus, lautakunnat	Kokouspalkkioiden pienentäminen		17 500,00	17 500,00	17 500,00		52 500,00
Kaupunginhallitus	Yleishallinto	Esihenkilörakenteen tarkastaminen		5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	20 000,00
		Asiointipisteen toiminnan uudelleen organisointi		39 000,00	98 000,00	98 000,00	98 000,00	333 000,00
		Henkilöstömitoituksen tarkastaminen (sidonnainen edellisen toimenpiteen kanssa)			35 000,00	35 000,00	35 000,00	105 000,00
		Konserniavustuksen tarkastaminen		200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	800 000,00
	Tukipalvelut	Henkilöstömitoituksen tarkastaminen sotesiirtymän vuoksi		12 000,00	16 000,00	16 000,00	16 000,00	60 000,00
	Kaupunginhallitus	Omaisuden realisointi	400 000,00					400 000,00
	Kaupunginhallitus	Omaisuden realisointi		100 000,00				100 000,00
Hallinto yht.			400 000,00	281 500,00	383 500,00	383 500,00	366 000,00	1 914 500,00
Sivistyslautakunta	Sivistystoimi	Kouluverkkoselvitys	0,00	100 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	700 000,00
	Kaupunginhallitus	Varhaiskasvatusverkon selvitys		25 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	175 000,00
	Kaupunginhallitus	Lukiolaisten määrän kasvu		95 800,00	95 800,00	95 800,00	95 800,00	383 200,00
Sivistyslautakunta yht.			0,00	220 800,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	1 258 200,00
Kulttuuri- ja hyvinvointilautakunta	Hallinto	Henkilöstön mitoitus	0,00	21 000,00	21 000,00	21 000,00	21 000,00	84 000,00
	Kulttuuri- ja matkailupalvelut	Hankintojen, avustusten ja erillisen hankerahoituksen mitoitus	0,00	5 000,00	5 000,00	32 000,00	32 000,00	74 000,00
	Kirjastopalvelut	Kirjastoverkkoselvitys ja palvelujen mitoitus	0,00	14 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	164 000,00
	Nuorisopalvelut	Palveluiden mitoitus	0,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	20 000,00
	Työllisyys- ja kasvupalvelut	Palkkatukityöntekijöiden ja henkilöstön mitoitus	0,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00	140 000,00
	Liikunta- ja järjestöpalvelut	Henkilöstön mitoitus	0,00	0,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	90 000,00
	Liikunta- ja järjestöpalvelut	Hankintojen, avustusten ja palveluiden mitoitus	0,00	30 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	210 000,00
Kulttuuri ja hyvinvointilautakunta yhteensä			0,00	110 000,00	206 000,00	233 000,00	233 000,00	782 000,00
Tekninen lautakunta	Kaupunkisuunnittelu ja joukkoliik.	Henkilöstömitoituksen tarkastaminen	81 000,00	81 000,00	56 000,00	56 000,00	56 000,00	330 000,00
	Kaupunkisuunnittelu ja joukkoliik.	Linja-auto ja palveluliikenteen tiivistäminen	16 000,00	32 000,00	32 000,00	32 000,00	32 000,00	144 000,00
	Tekninen hallinto	Taksien ja maksujen tarkastaminen		5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	20 000,00
	Tiilapalvelut	Henkilöstömitoituksen tarkastaminen		70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	280 000,00
	Tiilapalvelut	Kiinteistökannan pienentäminen	41 500,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00	181 500,00
	Tiilapalvelut	Energiatehokkuuden lisääminen		14 000,00	14 000,00	14 000,00	14 000,00	56 000,00
	Tiilapalvelut	Savosenkatu 1, myyminen	3 500,00				0,00	3 500,00
	Tiilapalvelut	Vilppunkatu 8, myyminen	13 000,00				0,00	13 000,00
	Tiilapalvelut	Länsi-koskelan koulun purkaminen	15 000,00	64 000,00			0,00	79 000,00
	Tiilapalvelut	Kiinteistöjen myyminen		80 000,00			0,00	80 000,00
	Tiilapalvelut	Siivoustoimen työvuorosuunnittelun tehostaminen		10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00
	Tiilapalvelut	Henkilöstömitoitus ja tehtävien uudelleen järjestäminen			100 000,00	100 000,00	100 000,00	300 000,00
	Tiilapalvelut	Vilppulankosken koulun IV uusinta ja energiansäästö	5 000,00	24 000,00			0,00	29 000,00
	Infra- ja liikuntapaikkapalvelut	Yksitysteiden siirto osakkaalle	0,00	0,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	75 000,00
	Infra- ja liikuntapaikkapalvelut	Talvialueiden henkilöstöressusin pienentäminen viikonloppu ylläpitoon	4 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	52 000,00
	Infra- ja liikuntapaikkapalvelut	Henkilöstöressusin ja hankintojen pienentäminen kukkaistutusten d	0,00	8 000,00	8 000,00	8 000,00	8 000,00	32 000,00
Tekninen lautakunta yht.	Kaupunginhallitus		197 000,00	435 000,00	367 000,00	367 000,00	367 000,00	1 733 000,00
Tasapainotustoimenpiteiden	Kaupunginhallitus		597 000,00	1 047 300,00	1 156 500,00	1 183 500,00	1 166 000,00	5 687 700,00

Yleistä / väkiluku ja työttömyys

Väestörakenne

Mänttä-Vilppulan kaupungin asukasluku on laskenut noin 2 prosenttia vuosittain koko 2010-luvun ajan. Tilastokeskuksen vuonna 2024 tekemän väestöennustetilaston arvion mukaan Mänttä-Vilppulan asukasluku olisi vuonna 2045 vain 7 498. Ennuste on parantunut vuoden 2021 ennusteesta, jonka mukaan Mänttä-Vilppulassa ennakoitiin olevan vuoden 2040 lopussa 7 361 asukasta.

Syntyvyyden lasku on kahden viimeisimmän vuoden (2023 ja 2024) perusteella kuitenkin voimakasta. Alle 15-vuotiaiden osuus on pudonnut tasaisesti jo vuosikymmenien ajan, mutta erityisen voimasta muutos on 0-6 vuotiaiden osalta, vaikkakin koronavuodet toivat hetkellisen poikkeaman tilastoon. Kuvaaja kuvaa 0-6 vuotiaiden määrän muutosta eri vuosina.

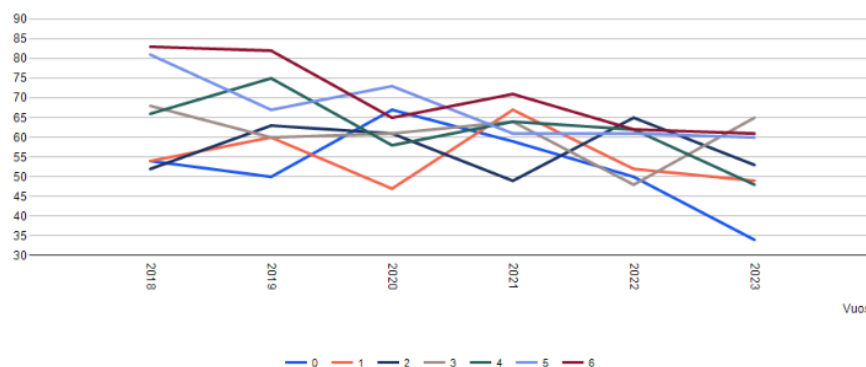
Tarkastellessa tilastoja 6-vuotiaiden määrä on pudonnut noin kahdellakymmenellä lapsella verrattessa vuosia 2018 ja 2023. Nollavuotiaiden määrä puolestaan on laskenut noin kymmenellä. Vuonna 2030 7-12 vuotiaiden alakoululaisten osuus on 312 henkilöä, kun se nyt on 523. (Taulukossa vuosina 2018-2023 syntyneiden määrät tilastoalueittain.)

Väestö muuttujina Ikä, Osa-alue, Tiedot ja Vuosi

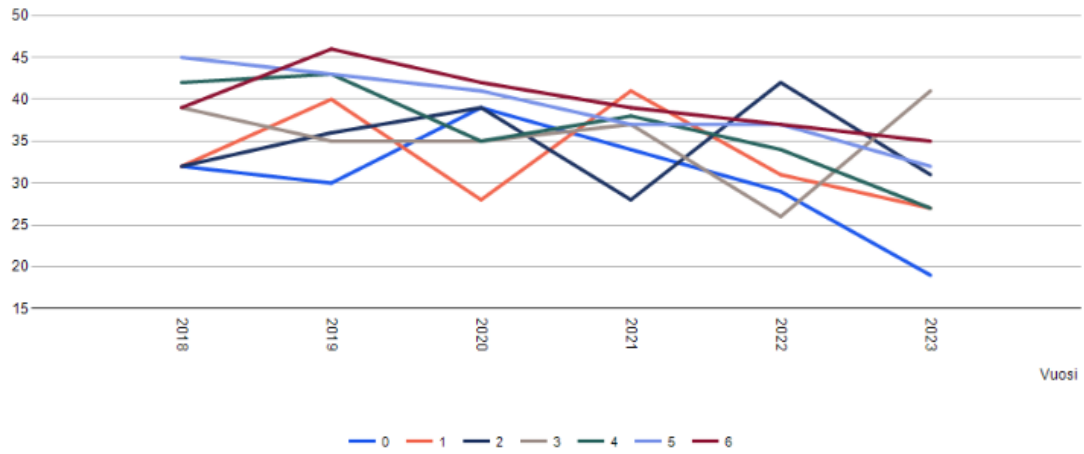
	Väestö 31.12.					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
0						
508 Mänttä-Vilppula	54	50	67	59	50	34
508101 Vilppula	17	17	24	19	16	12
508102 Kolho	2	2	4	6	2	2
508103 Pohjaslahti	2	1	0	0	3	0
508104 Mänttä	32	30	39	34	29	19

Alla olevat kuvaajat kuvaavat 0-6 vuotiaiden muutosta 2018-2023. Vasemmalla pystysarakkeessa on määrä, alla vaakasarakkeella vuodet ja viivadiagrammit kertovat kunkin ikäluokan (0-6) vuosittaisen määrän. Tilastot esitetään järjestyksessä; Mänttä-Vilppula, Mänttä, Vilppula, Kolho ja Pohjaslahti. Lähde: Stat:8.11.2024

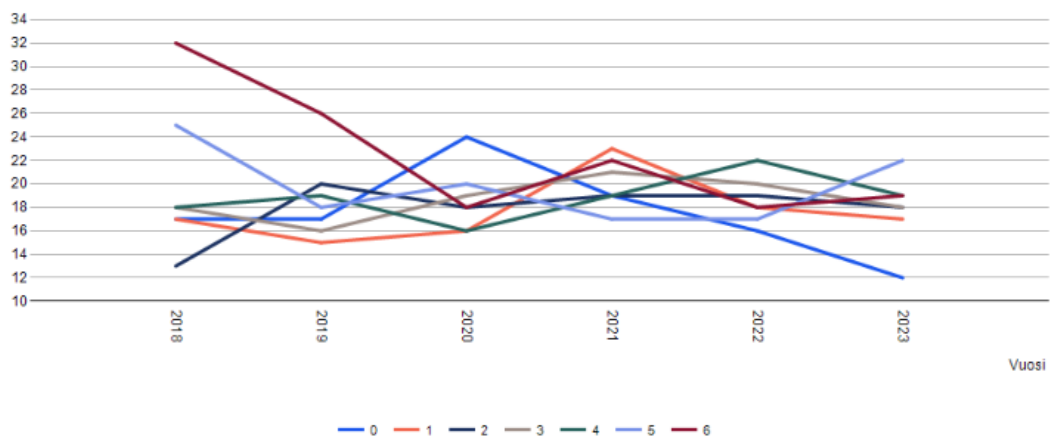
Väestö muuttujina Ikä ja Vuosi. 508 Mänttä-Vilppula, Väestö 31.12..

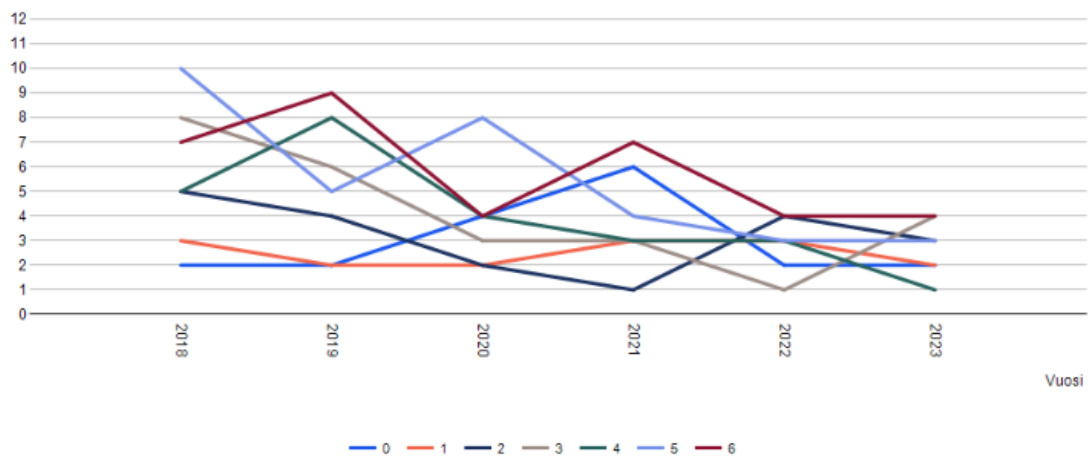
Väestö muuttujina Ikä ja Vuosi. 508104 Mänttä, Väestö 31.12..

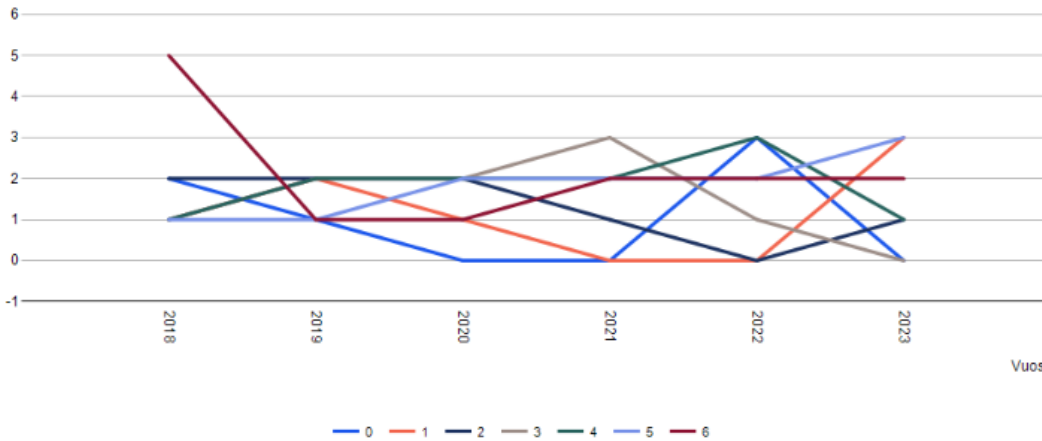
Väestö muuttujina Ikä ja Vuosi. 508101 Vilppula, Väestö 31.12..

Väestö muuttujina Ikä ja Vuosi. 508102 Kolho, Väestö 31.12..

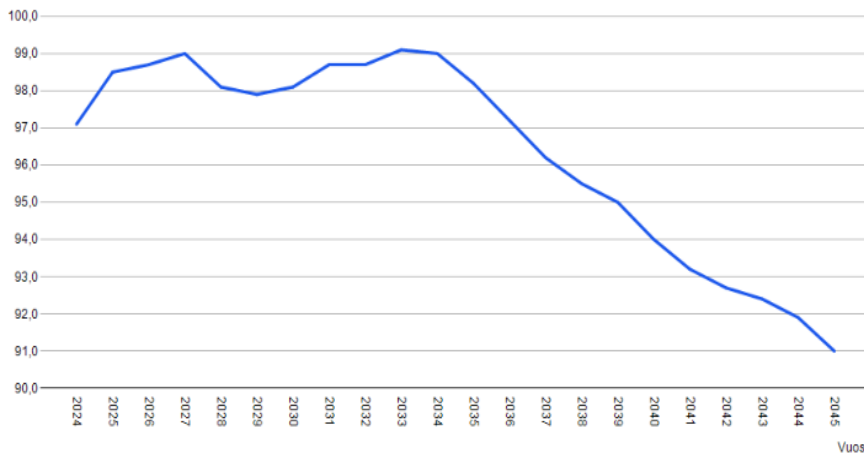
Väestö muuttujina Ikä ja Vuosi. 508103 Pohjaslahti, Väestö 31.12..

Väestöllinen huoltosuhde Mänttä-Vilppulassa saavuttaa huippunsa ennusteen mukaan vuosien 2033-2034 kohdalla.

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa ei-työikäisten ja työikäisten määrien suhdetta eli sitä, kuinka monta ei-työikäistä kansalaista on kutakin työikäistä kohti. Ei-työikäisiksi luokitellaan kaikki alle 15-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat.

Väestöennuste 2024: Väestöllinen huoltosuhde muuttujina Vuosi. Mänttä-Vilppula, Väestöllinen huoltosuhde (ennuste 2024).

Työllisyys

Pirkanmaalla työttömien työnhakijoiden määrä oli vuoden 2024 syyskuussa 27 621 henkilöä. Lomautettujen määrä oli 2 070 henkilöä, kasvua oli vuositasolla 446 henkilöä, eli 27,5 %. Koko maan osalta luvut olivat seuraavat; työttömien työnhakijoiden määrä 279 705 henkilöä, joista lomautettujen osuus 19 121 henkilöä. Työttömien ja lomautettujen määrä nousi koko maassa vuositasolla 29 936 henkilöllä, eli 12,0 prosenttia. Pirkanmaan työttömyysaste oli Pohjanmaan 6,6 %, Etelä-Pohjanmaan 7,1 %, Lapin 9,1 %, Kainuun 9,2 %, Satakunnan 9,8 %, Varsinais Suomen 9,8 %, Pohjois-Savon 10,2 ja Etelä-Savon 10,3 % jälkeen yhdeksännellä sijalla, ollen 10,7 %. Koko maan keskimääräinen työttömyysaste oli 10,4 %. Pirkanmaan laajatyöttömyys 15,4 %.

Mänttä-Vilppulassa työttömiä työnhakijoita oli 2023 syyskuussa 432 henkilöä, vuonna 2023 vastaavasti 398 henkilöä. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,7, työvoiman määrän ollessa 3 683 henkilöä. Avoimia työpaikkoja kaupungissa oli syyskuussa 2024 16 kappaletta ja vastaavasti 62 kappaletta. Eniten työttömiä on yli 50-vuotiaiden joukossa (168) ja pitkäaikaistyöttömien määrä oli 128 henkilöä.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain

Talousarvion 2025 ja vuosien 2026–2027 taloussuunnitelman laadinta

Taloussuunnitteluprosessi

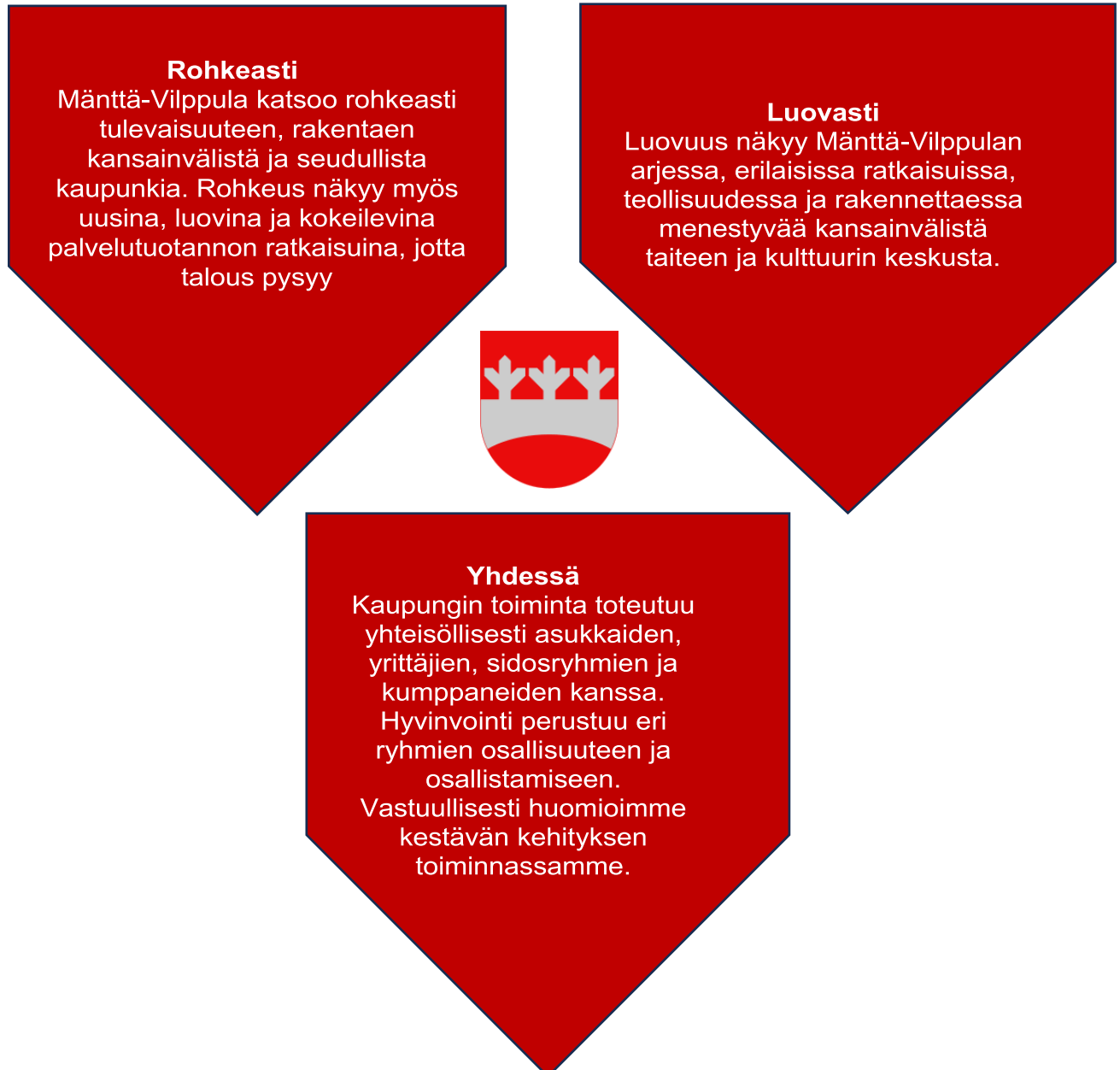
Vuoden 2025 talousarvio on laadittu talousarvion 2024, tilinpäätöksen 2023, talouden tasapainotusohjelman ja taloussuunnittelukautta koskevien ennusteiden pohjalta. Talousarvion 2025 valmistelu aloitettiin kaupunginhallituksessa 1.7.2024 §:ssä 177 päätetyllä talousarvion suunnitteluohjelmalla. Kaupunginhallitus asetti talousarvion vaatimukseksi ylijäämäisen talousarvion. Pohjana taloussuunnittelussa tuli käyttää talousarviota 2024 huomioiden suunnittelussa tasapainotusohjelma toimenpidekohtineen. Verotulot ja valtionosuudet määritellään valtiovarainministeriön ennakkolaskelman ja kuntaliiton veroennustekehikkoon pohjautuen. Lautakunnat ja kaupunginhallitus käsittelevät talousarvionsa syksyn aikana ja lisäksi talousarviota on käsitelty palvelualueiden omissa johtoryhmissä, kaupungin johtoryhmässä, hallituksessa kaupunginjohtaja talousarvioesityksen yhteydessä sekä valtuuston talousseminaarissa. Talousarvion hyväksymisen jälkeen lautakunnat ja kaupunginhallitus vahvistavat käyttösuunnitelmansa tammikuun loppuun mennessä.

Mänttä-Vilppulan kaupunkistrategia

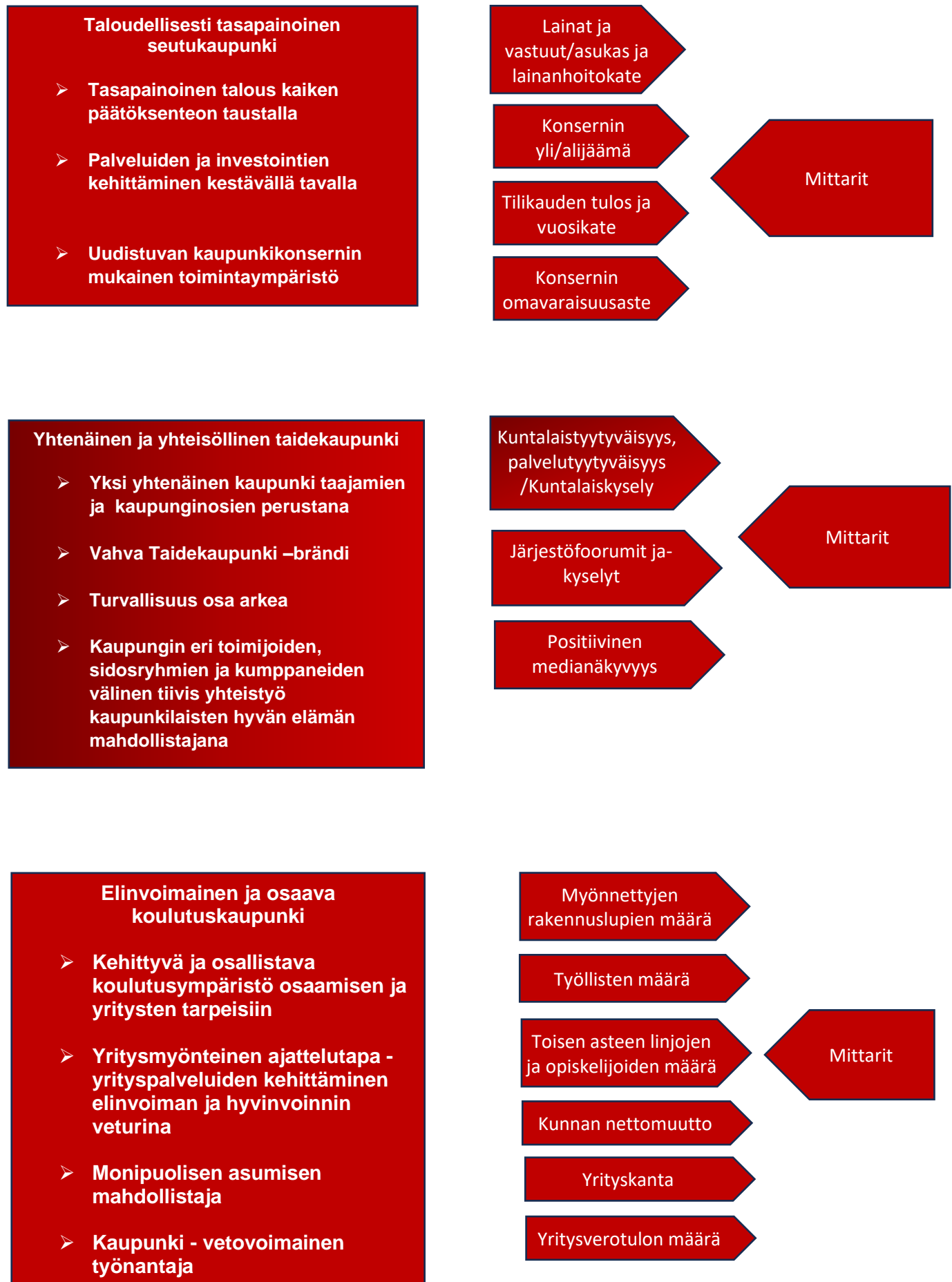
Mänttä-Vilppulan kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 26.9.2022 Mänttä-Vilppulan kaupunkistrategian vuosille 2022–2031. Strategian mukaisen visiona on tarjota

”Sujuvaa elämää ja elinvoimaa kansainvälisessä kulttuurin keskuksessa.”

Kaupunkistrategian arvot on kuvattu alla:

Strategian painopistealueet ja tavoitteet ovat seuraavat:

Strategia on valtuuston tärkein johtamisen väline. Valtuuston hyväksymä strategia ohjaa päätöksentekoa, johtamista ja kaikkea käytännön toimintaa koko kaupungissa. Kaupunkistrategian toteutumista valvotaan muun muassa talousarviossa määriteltyjen toiminnallisten tavoitteiden kautta. Kaupunginhallitus puolestaan toteuttaa strategiaa ja ohjaa palvelualoja strategian osalta.

Kaupungin viranhaltijajohto vastaa strategian käytännön toteutuksesta yhdessä esihenkilöiden ja muun henkilöstön kanssa. Palvelu- ja muiden vastuualueiden vuosittaiset toiminta- ja taloussuunnitelmat laaditaan valtuuston hyväksymien strategisten linjausten mukaisesti. Myös erillisten kehittämishankkeiden on osaltaan edistettävä valtuuston asettamien strategisten päämäärien saavuttamista.

Keskeisiä tapahtumia ja painopistealueita vuodelle 2025

Vuosi 2025 on taas muutosten vuosi kuntamaailmassa. Te-uudistus on edennyt siihen pisteeseen, että työllisyysalueet aloittavat toimintansa vuoden 2025 alusta ja vastuu työllisyyden hoidosta siirtyy valtiolta kunnille kokonaan. Kaupunki päätti vuonna 2023 työvoimapalveluiden järjestämisestä eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen kanssa. Jämsän kaupunki toimii työllisyysalueen vastuukuntana ja palveluiden järjestämistä vastaavana työvoimaviranomaisena eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella 1.1.2025 alkaen. Mukana on myös kuusi muuta kuntaa. Tällä ratkaisulla haettiin erityisesti lähipalveluiden turvaamista. Yhteistyön rakentaminen ja oikeiden yhteistyövälineiden kehittäminen yhdessä työllisyysalueen ja sen kuntien kanssa on työllisyystekijöiden kannalta tärkeä tekijä. Samoin ennaltaehkäisevien toimien kehittäminen työttömyyttä ehkäisevänä tekijänä on avainasemassa kuntien menestyksen kannalta muutoksessa. edistäjänä kaiken ikäisten keskuudessa.

Myös sote-uudistuksen jälkeinen uusi hyvinvointialueiden aika ottaa muotoaan. Ensi vuoden aikana on odotettavissa lisää säästötoimia hyvinvointialueiden osalta näiden sopeuttaessa budjettiaan. Palveluverkot voivat kokea muutoksia ja vuoden 2026 alusta kuntien sotekiinteistöjen tulee olla yhtiötettynä. Sote-palveluiden saatavuuden turvaaminen paikallisesti on edelleen kaupungin prioriteettilistalla korkealla, mutta käytännössä hyvinvointialue päättää itse palveluverkostaan ja mm. vuokraamistaan kiinteistöistä.

Kouluverkkoselvitys valmistui vuonna 2023 ja vuonna 2024 tehtiin ensimmäiset päätökset verkonosalta, osan jäädessä vielä lisäselvityksiä varten kesken. Kouluverkon päätösten seurauksena Kolhon koulun viimeinen lukukausi käynnistyy tammikuussa 2025. Tämä tuo säästöä sivistystoimen budjettiin noin 280 000 euroa, mutta erityisesti sillä on vaikutusta opetuksen suunnitteluun, jossa painotetaan laatua, monipuolisuutta ja sosiaalisia suhteita.

Kouluverkko on lapsimäärältään vähenevässä kaupungissa relevantti tarkastelun kohde. Päätöksiä palveluverkon suhteen on tehtävä riittävän ajoissa, jotta toiminta ehtii sopeutua muuttuvaan lapsimäärään. Esimerkiksi alakoululaisten määrän odotetaan vähentyvän vuoteen 2030 mennessä yli kahdella sadalla alakoululaisella. Kun nyt palveluverkko käsittää yli 500 oppilaan rakenteet viiden vuoden kuluttua on oppilaita enää noin 300.

Kaupungin kiinteistökanta on massiviinen, yksistään koulujen käytössä on tällä hetkellä yli 20 000 kiinteistöneliötä, Kiinteistöstrategia onkin toimenpiteenä tarkastelussa ensi vuonna myös muiden kuin koulukiinteistöjen osalta.

Kaupunkikehityslautakunnan alainen elinvoimajaosto on laatinut osana USO7- hanketta elinvoimaohjelman. Kaupunki toimii mahdollistavana kumppanina paikallisten toimijoiden

ja sidosryhmien kanssa elinvoiman edistämiseksi. Elinvoimaohjelmalla tavoitellaan laaja-alaisesti elinvoimaista Mänttä-Vilppulaa, joka houkuttelee uusia yrityksiä, asukkaita ja osaajia ollessa samaan aikaan pitovoimainen paikkakunta nykyisille asukkaille ja toimijoille. Samoin kulttuuri ja vapaa-aikapalveluiden hyvinvointityö tavoittaa taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön kautta merkittävän osan kuntalaisia ja tuo elinvoimaa alueelle.

Henkilöstösuunnitelma

Strategian linjausten toteuttaminen

Mänttä-Vilppulan kaupunkistrategia on päivitetty vuonna 2022 (valt. 10.10.2022 § 67). Tärkein voimavaramme on strategisesti hyvin johdettu, osaava ja motivoitunut henkilöstö. Strategiasta nousee myös tavoite Taidekaupungista vetovoimaisena työnantajana. Strategiasta johdettuna toiminnallisena tavoitteena on edistää henkilöstötuottavuutta johtamista, esihenkilötyötä ja työn organisointia kehittämällä sekä työhyvinvointiin panostamalla Sillä, miten henkilöstöä johdetaan, sitoutetaan ja otetaan mukaan kaupungin palvelujen ja toiminnan kehittämiseen on suuri merkitys strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa.

Muutoksen johtaminen, tiedolla johtaminen ja työkykyjohtaminen ovat keskeisiä kaupungin henkilöstötyössä uudessa hyvinvointialueiden toiminnan aiheuttaman muutoksen jälkeisessä kaupunkiorganisaatiossa. Työelämä on viime vuosina muuttunut paljon; etätyö ja sähköisten työvälineiden ja yhteydenpitokanavien hyödyntäminen aikaisempaa enemmän on mahdollista monissa työtehtävissä. Työn tekemisen tavat ja työelämä muuttuvat myös jatkossa. Tiedolla johtamisella tai tietojohdamisella tarkoitetaan ajantasaiseen ja laadukkaaseen tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Kerätyn tiedon perusteella voidaan ennakoida toimenpiteiden ja tapahtumien syy-seuraussuhteita ja vaikutuksia tulevaisuudessa. Tietojohdaminen auttaa kehittämään toimintaa ja kohdentamaan voimavaroja sinne, missä niistä saadaan suurin hyöty. Tiedolla johtamista vaikeuttaa nykyisen SarastiaHR365-ohjelmiston kautta kerättävässä datassa tunnistetut puutteet epäluotettavuuden ja vertailtavuuden osalta.

Henkilöstön hyvinvointi ja osaamisen kehittäminen

Kunnat joutuvat tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin kilpailemaan osaavista työntekijöistä muiden työnantajien kanssa. Työntekijöiden pitovoimaa ja työnantajakuvan houkuttelevuutta parannetaan myös henkilöstöeduilla. Henkilöstöetuina kaupunki tarjoaa lisäksi lounasedun sekä kulttuuriin, hyvinvointiin ja/tai liikuntaan vapaavalintaisesti käytettävissä olevan edun Epassi-sovelluksella sekä liikuntaetuja kaupungin omissa toimipisteissä.

Työkykyjohtaminen tarkoittaa ennakoivaa ja suunnitelmallista esihenkilötyötä, joka perustuu ymmärrykseen, että työntekijän fyysisen ja psyykkisen terveyden lisäksi työkykyyn vaikuttavat mm. työyhteisötaidot, työilmapiiri, työn hallinnan tunne ja jokaisen oma asenne. Työkykyjohtaminen on esihenkilön työtä, eikä sitä voi irrottaa erilliseksi osa-alueekseen tai ulkoistaa muiden tehtäväksi. Työkykyjohtamisella edistetään ja ylläpidetään henkilöstön työkykyä, terveyttä ja työturvallisuutta sekä tuetaan työssä jatkamista. Työkykyjohtamisen suunnittelua ja kehittämistä jatketaan kaupungin johtoryhmän sekä työterveyshuollon ja työeläkevakuuttajan edustajien kesken.

Henkilöstön hyvinvointi on keskeinen henkilöstöhallinnon ja esihenkilöiden työn painopistealue. Työhyvinvointiin tarvitaan hyvää henkilöstöjohtamista, välittäviä

työyhteisöjä ja sekä omasta että omalta osaltaan työyhteisön hyvinvoinnista vastuuta kantavia esihenkilöitä ja työntekijöitä. Jokaisella työntekijällä on tärkeä tehtävä työkyvyn ja hyvinvoinnin johtamisessa. Tavoitteena on, että työhyvinvoinnin vahvistumisen myötä työn tekeminen mahdollistuu vanhuuseläkeikään saakka ja työkyvyttömyyden kokonaiskustannukset vähentyvät.

Kaupungin yhteisten toimintamallien ja ohjeistusten kautta ohjataan henkilöstöä käytännön toimenpiteisiin työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Niitä ovat ennakoivan aktiivisen tuen malli, korvaavan työn käytänteet, sairauspoissaolokäytänteet ja työhön paluun tukeminen, päihdeohjelma sekä henkilöstöhallinnossa laadittu psykososiaalisen kuormituksen vastainen toimintaohjelma. Henkilöstön hyvinvointia tuetaan myös elintapakoulutuksella ja -ohjauksella. Työterveysyhteistyöllä toteutetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa työnantajan, työntekijöiden ja heidän edustajiensa kanssa työterveyshuoltolain mukaisesti. Yhdessä työterveyshuollon kanssa kehitetään toimenpiteitä ja malleja tukemaan henkilöstön hyvinvointia. Vuosittain päivitettävä työterveysyhteistyön toimintasuunnitelma tukee henkilöstön hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita.

Henkilöstöä kannustetaan omaehtoiseen opiskeluun. Työnantajalla on mahdollisuus saada koulutuskorvausta kolmelta koulutuspäivältä työntekijää kohden vuodessa perustuen lakiin koulutuksen korvaamisesta. Korvauksen tarkoituksena on parantaa työnantajan mahdollisuuksia järjestää työntekijöilleen osaamista kehittävä koulutus. Edellytyksenä on, että koulutus perustuu yhteistoimintamenettelyssä käsiteltyyn koulutussuunnitelmaan.

Johtaminen ja esimiestyö

Johtaminen ja esihenkilötyö ovat keskeisessä roolissa sekä työn tuottavuuden että työhyvinvoinnin edistämisessä. Siksi tavoitteena on, että kaikki esihenkilöt saavat suorittaa lähiesimiestutkinnon tukemaan jokapäiväistä esimiestyötä.

Kaupungin työsuojelutoimikunta ohjaa kaupungin työsuojelutoimintaa ja huolehtii esihenkilöiden ohella työturvallisuuslain veloitteiden toteuttamisesta. Työn vaarojen ja riskien arviointi toteutettiin toista kertaa vuonna 2023. Aiemman selvityksen tulosten perusteella käyttöön otettujen toimenpiteiden on havaittu vaikuttaneen positiivisesti ja toimintaa kehitetään jatkuvasti selvitysten perusteella. Yhteistyöryhmä toimii edustuksellisenä yhteistoiminta-elinä ja käsittelee työntekijöiden ja työnantajan yhteistoiminta-asiat. Työsuojeluvaltuutettujen roolia työyhteisöjen kehittämisessä pyritään kasvattamaan. Vuonna 2024 puolestaan tunnistettiin tarve työyhteisökoulutuksille ja ne pyritään vakiinnuttamaan koulutusohjelmaan vuonna 2025.

Henkilöstökustannukset

Henkilöstökulut ovat talousarviossa -16.243.130,00 euroa. Henkilöstökulut laskevat edellisestä talousarviosta 58 370 euroa, vaikkakin kuluihin on laskettu laskennallinen korotus vuodelle 2025. Lasku johtuu työllisyysalue uudistuksesta ja sen seurauksena mm. palkkatukityön rakennemuutoksesta.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi on 1.5.2022–30.4.2025. Kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia. Vuonna 2023 nousua oli vähintään keskimäärin 3,05 prosenttia ja vuonna 2024 vähintään keskimäärin 3,11 prosenttia. Sopimuskaudella palkkojen ensimmäiset yleiskorotukset toteutettiin 1.6.2022, myös keskitetyistä järjestelyeristä suurin osa maksettiin yleiskorotuksena 1.10.2022. Seuraavat yleiskorotukset tulivat voimaan 1.6.2023, tällöin jaossa olivat myös paikalliset

järjestelyerät ja n.s. kertaerä. Vuonna 2024 maksettiin 1.2.2024 kehittämisohjelmaerä 0,4%. 1.5.2024 makuun tuli OVTES:in yleiskorotus 0,77% ja 1.6.2024 yleiskorotus 2,27 % tai 1,50 (OVTES). Samoin 1.6.2024 maksuun tulivat myös paikallinen järjestelyerä 0,4% +0,33 % sekä paikallinen kehittämisohjelmaerä 0,6 €. Vuonna 2025 työmarkkinaosapuolten välillä sovittuja korotuksia ovat keskitetty kehittämisohjelmaerä 1.2.2025 määrältään 0,3 tai 0,4 % sopimusosalasta riippuen sekä paikallinen kehittämisohjelmaerä, jonka suuruus on 0,4 tai 0,5% sopimusosalasta riippuen. Kaupunki on varautunut myös tilanteeseen, jossa KVTES:in ja OVTES:in osio G:n osalta siirrytään seuraavissa työehtosopimuksissa ns. tasopalkkajärjestelmään tekemällä simuloinnit näillä sopimusaloilla tasopalkkajärjestelmän mukaisesti. Koska sopimuskausi on päättymässä, eikä tietoa tulevista muista korotuksista ole, on talousarviossa henkilöstökustannuksiin laskettu laskennallinen 1%-nousu.

Henkilöstökustannusten nousun hillitsemiseksi jatketaan harkinnanvaraisten palkattomien vapaiden kannustevapaakäytäntöä. Ellei työhön tarvita sijaista, annetaan viittä palkatonta päivää kohden yksi palkallinen vapaa. Palkallista vapaata voi saada enintään kaksi päivää kalenterivuoden aikana. Kannustevapaiden käyttö ei saa aiheuttaa sijaiskustannuksia. Myös lomarahojen vaihtaminen vapaaksi ilman sijaistarvetta on työnantajan mahdollisuus kohtuullistaa henkilöstökustannuksien vaikutuksia.

Henkilöstökustannusten osalta säästöpotentiaalia on myös sairauspoissaolojen aiheuttamissa kustannuksissa. Sairauspoissaoloja seurataan säännöllisesti ja yhteistyössä työterveyshuollon asiantuntijoiden kanssa. Työkykyongelmia pyritään tunnistamaan ja niihin tartutaan mahdollisimman varhain sekä panostus kohdistetaan ennalta ehkäisevään työhön. Kaupungilla on toistaiseksi voimassa oleva sopimus työterveyshuollosta Pihlajalinna Oy: n kanssa. Työterveyshuollon kanssa yhteiskäytössä oleva poissaolojen seurantajärjestelmä mahdollistaa hyvän työkykyjohtamisen, esim. puuttumisen työkyvyn alenemisen uhkaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vuosittain päivitettävä työterveysyhteistyön toimintasuunnitelma tukee myös henkilöstön hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita.

Vuoden 2024 aikana sairaspöissaoloissa on päästy 5,4%:iin. Sairauspoissaolojen vähentyminen tuo merkittävästi säästöjä työpanoksen menetysten ja mahdollisen sijaisen palkkaamisen kustannusten osalta. Se myös vähentää työyhteisön kuormittumista ja siitä johtuvaa sairauspoissaolokierrettä. Sairauspoissaolokustannuksia laskettaessa käytetään yleisesti keskimääräistä laskennallista kustannusta 350 €/sairauspoissaolopäivä. Sadan sairaspöissaolopäivän vähentymien on siten 35 000 euron säästö.

Kaupungin henkilöstön määrää sopeutetaan myös muihin yhteiskunnallisiin muutoksiin, mm. kaupungin väestörakenteen muutokseen - lasten ja nuorten määrän vähenemiseen ja vanhusväestön määrän lisääntymiseen. Henkilöstön eläköitymiset hyödynnetään henkilöstörakenteen uudistamisessa ja työn tuottavuuden parantamisessa, kuitenkin niin, että henkilöstöä on riittävästi tehtävään työmäärään nähden.

Henkilöstösivukulut 2025 on talousarviota ja –suunnitelmaa laadittaessa arvioitu seuraaviksi (prosenttia maksun perusteena olevasta palkasta):

Palkkaperusteinen Kuel-maksu 17,86 %

VaEL-maksu, 16,34 %

Työnantajan sosiaaliturvamaksu, 1,38 %

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu, 1,5 %

Lakisääteinen tapaturmavakuutusmaksu, 0,6 %

Taloudellinen tuki, 0,04 %

Kaupunki ilmoittaa maksamansa ansiot tulorekisteriin viiden päivän kuluessa palkan maksupäivästä. Keva laskuttaa kuukausittain palkkaperusteisen maksun tulorekisterin kautta ansaintajärjestelmään siirtyneiden ansioiden perusteella. Palkkaperusteinen eläkemaksu muodostuu kaikille Kevan jäsenyhteisöille samansuuruisesta työansiopohjaisesta maksusta ja työnantajakohtaisesti vaihtelevasta työkyvyttömyysmaksusta (korvasi ns. varhe-maksun). Työkyvyttömyyseläkemaksu määräytyy työnantajakohtaisesti eli työnantaja voi omilla toimenpiteillään vaikuttaa maksun suuruuteen. Myös tämän vuoksi työnantajan kannattaa panostaa henkilöstönsä työkyvyn ylläpitoon ja etsiä ratkaisuja työn tarjoamiseen osatyökykyisille työntekijöilleen. Työkyvyttömyyseläkemaksu lasketaan eläkejärjestelmäkohtaisesti erikseen Kevan jäsenyhteisöille.

Työnantajan omavastuuaste vaikuttaa työkyvyttömyyseläkemaksuosuuden laskentaan. Omavastuuaste määräytyy työnantajan palkkasumman perusteella. Palkkasumma katsotaan kahden vuoden takaa: vuoden 2025 omavastuuaste määräytyy työnantajan vuoden 2023 palkkasumman perusteella. Lopullinen palkkaperusteinen eläkemaksu vuodelle 2025 vahvistetaan joulukuussa 2024, ja se voi poiketa budjetointia varten annetusta arviosta.

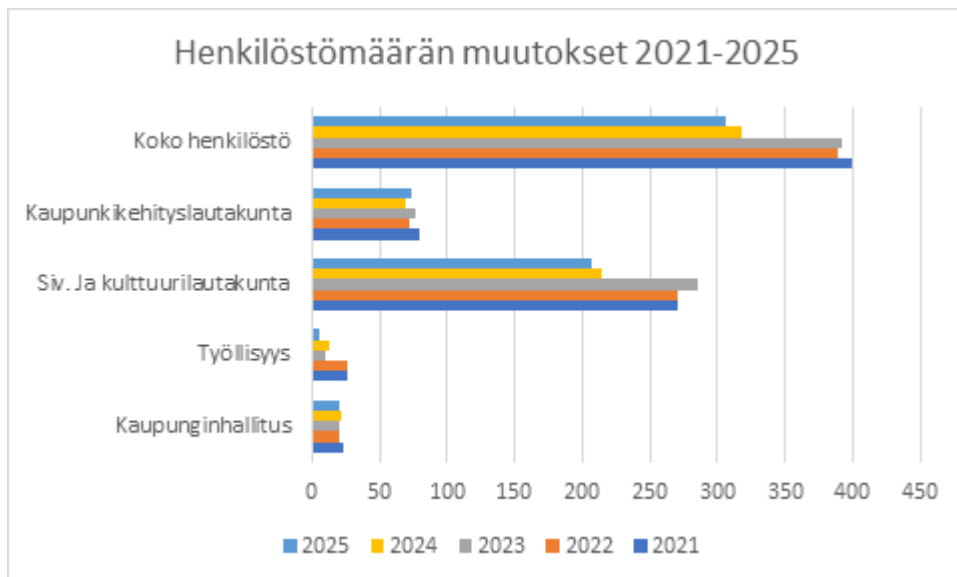
Tasausmaksu korvasi eläkemenoperusteisen maksun 2023 lukien. Eläkemenoperusteinen maksu on muodostunut ennen vuotta 2005 palveluksessa olleille työntekijöille, joille on kalenterivuoden aikana maksettu eläkettä. Kevan valtuuskunta vahvistaa vuosittain eläkemenoperusteisen maksun kokonaismäärän. Kokonaismäärä jaetaan Kevan jäsenyhteisöjen maksettavaksi sen perusteella, miten paljon nyt maksuissa olevista eläkkeistä on karttunut kunkin jäsenyhteisön palveluksessa ennen vuotta 2005 tehdystä työstä. Vuodesta 2005 alkaen tehdystä työstä ei aiheudu eläkemenoperusteista maksua. Eläkemenoperusteisella maksulla ei ole yhteyttä maksussa oleviin palkkoihin, eikä siihen voi vaikuttaa henkilöstöratkaisulla. Lopullinen maksu lasketaan syksyllä 2025.

Kunnat ja hyvinvointialueet ovat maksaneet tasausmaksua vuoden 2023 alusta alkaen. Tasausmaksua eivät maksa muut Kevan jäsenyhteisöt (osakeyhtiöt, kuntayhtymät, säätiöt ja yhdistykset). Valtiovarainministeriö vahvistaa tasausmaksun kokonaismäärän vuosittain Kevan valtuutettujen esityksestä. Tasausmaksu perustuu Kevalakiin (Laki Kevasta 19 §), jossa määritetään niin tasausmaksun kokonaismäärän kuin työnantajakohtaisen jaon perusteet. Tasausmaksulla katetaan niitä pitkän aikavälin eläkemenoja, joihin palkkaperusteinen eläkemaksu ei riitä. Tasausmaksu jaetaan kuntien ja hyvinvointialueiden osuuksiin vuoden 2023 toteutuneiden palkkasummien suhteessa. Tasausmaksusta arviolta 55% kohdistuu hyvinvointialueille ja 45% kunnille. Tasausmaksu on Mänttä-Vilppulassa budjetoitu palkkojen suhteessa valtionkonttorin ohjeistusta mukaillen. Talousarvion toimintakuluissa on henkilöstömenojen osalta ilmoitettu palkkakustannukset sosiaalivakuutusmaksuineen vähennettyinä Kansaneläkelaitoksen ja vakuutuslaitosten maksamilla henkilöstökorvauksilla.

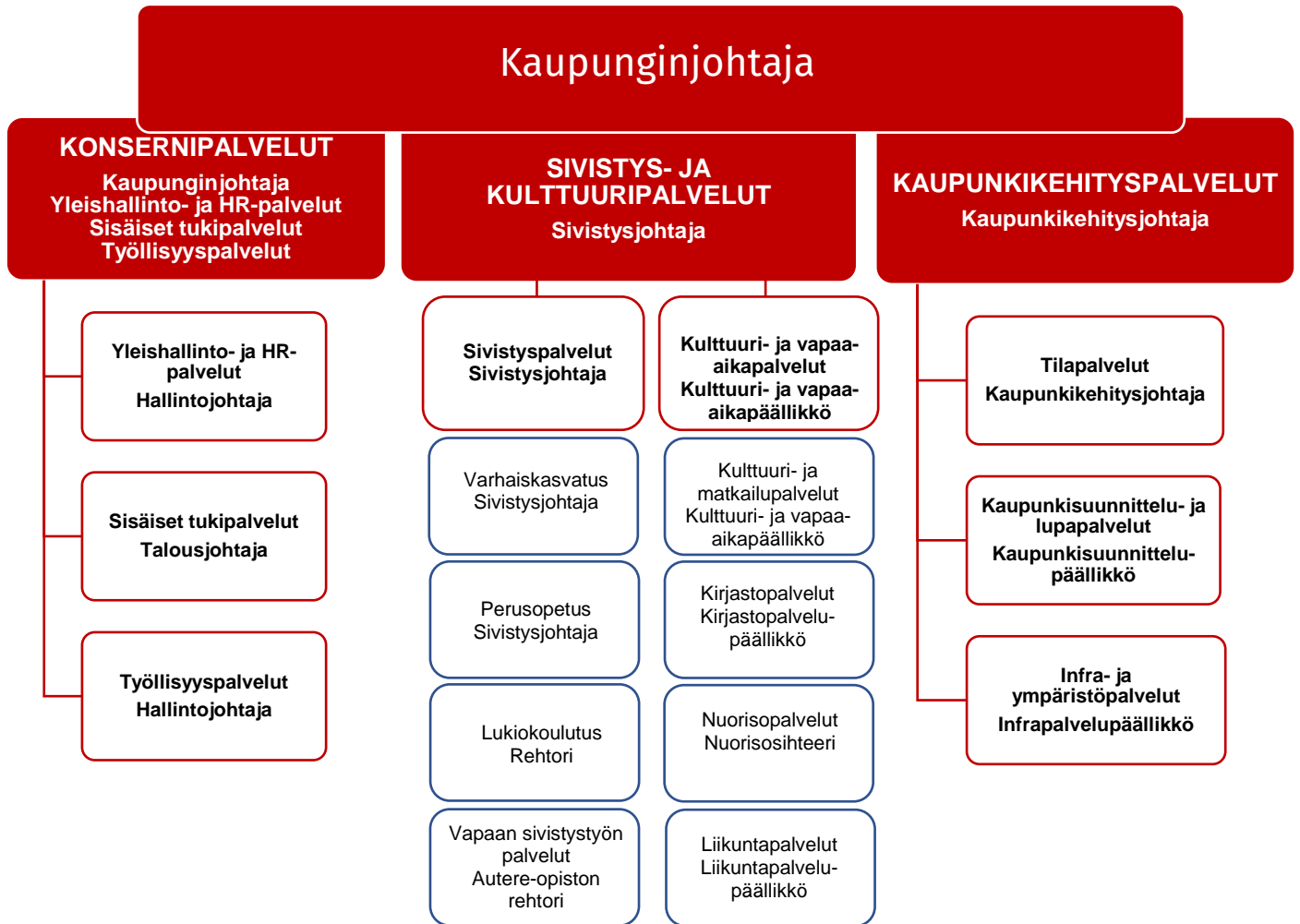
Palvelualueiden henkilöstösuunnitelmat on esitetty käyttötalousosassa ja ne tarkentuvat käyttösuunnitelmavaiheessa. Palvelualueiden henkilöstötarpeeseen tulevat vaikuttamaan valtakunnalliset ja paikalliset päätökset palveluiden sisällöistä ja laadusta sekä palveluverkosta. Kaupungilla on käytössä täyttölupamenettely tarkoituksenmukaisen ja taloudellisesti järkevän sekä suunnitelmallisen henkilöstö resurssoinnin toteuttamiseksi. Tehtävän täyttäminen perustuu henkilöstösuunnitelmaan ja talousarviossa varattuihin henkilöstömäärärahoihin.

Henkilöstön määrä, rakenne ja arvio kehityksestä Henkilöstömäärän kehitys 2010–2025

Vertailtavuuden vuoksi henkilöstömäärien kehitys on esitetty ilman sotehenkilöstöä.

Henkilöstöorganisaatio 1.1.2023 alkaen

KÄYTTÖTALOUSOSA

Yhteenveto talousarvion 2025 käyttötaloudesta

Talousarvion käyttötalousosa sisältää sitovien vastuutasojen konsernipalvelut, sivistyspalvelut, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, tilapalvelut, kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut ja infra- ja ympäristöpalveluiden taloussuunnitelmat määrärahoineen ja tuloarvioineen.

Kaupunginvaltuusto

Valtuusto käyttää ylintä päätösvaltaa ja vastaa kaupungin taloudesta ja toiminnasta, luoden puitteet ja perusteet kaupunkistrategian toteuttamiselle. Valtuusto valvoo kunnan taloutta ja sitä, että palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti, mutta kuitenkin mahdollisimman laadukkaasti, sopeuttaen palvelujentaso ja kaupungin tulot ja menot. Valtuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta ja koko konsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä. Valtuuston määrärahat ovat osa konsernipalvelujen kokonaisuutta ja koostuvat pääosin luottamustoimipalkkioista ja muista kokonaiskuluista. Vuodelle 2025 on varattu koulutusmäärärahoihin lisäksi valtuustokauden vaihtoa ennakkoiden.

Vuonna 2025 valtuuston arvioidaan alustavasti kokoontuvan kahdeksan kertaa varsinaiseen kokoukseen. Varsinaisten kokousten lisäksi valtuusto työskentelee myös seminaareissa ja iltakouluissa paneutuen syvällisemmin eri valmistelukokonaisuuksiin. Talousarviovuoden keskeisiä toimenpiteitä valtuustolla on uuden valtuustokauden käynnistyminen, sekä edelleen talouden tasapainottamistoimien ja kaupunkistrategian toteuttaminen sekä kuntalaisten edunvalvonta.

Valtuuston määrärahat	TP2023	TA2024	TA2025
Toimintakate	39 054,24	-47.210	-49 140

Keskusvaalilautakunta

Talousarviovuonna toimitetaan aluevaalit ja kuntavaalit. Vaalit järjestetään ensimmäistä kertaa yhtäaikaisesti. Varsinainen vaalipäivä on 13.4.2025. Ennakoäänestysaika on 2.-8.4.2025.

Vaalien toimittamisesta kaupungissa vastaa Mänttä-Vilppulan kaupungin 5-jäseninen keskusvaalilautakunta. Kaupungissa on 4 äänestysaluetta ja jokaisessa vaalilautakunta sekä vähintään yksi vaalitoimikunta. Tulevaisuudessa pohdittavaksi tulee mikä on jatkossa kaupungin äänestysalueiden lukumäärä äänioikeutettujen määrän vähetessä. Vaalilain mukaan ns. pienten äänestysalueiden yhdistämiseen tuloslaskennassa joudutaan, mikäli on ilmeistä, että ennakoäänestyksessä tai vaalipäivän äänestyksessä äänestäjien määrä jää alle 50:n. Äänestysalueiden lukumäärästä päättää kaupunginvaltuusto. Keskusvaalilautakunnan sihteerinä toimii konsernipalveluiden hallintosihteerä.

Keskusvaalilautakunnan määrärahat	TP2023	TA2024	TA2025
Toimintakate	-4 348,09	-20 130	-21 730

Tarkastuslautakunta

Tarkastustoiminnasta vastaa 5-jäseninen tarkastuslautakunta. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain mukaan arvioida, ovatko talousarviossa asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on riippumattomasti huomioida kunnan toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta, sekä resurssien käytön tehokkuutta.

Tarkastuslautakunta perehtyy valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja kaupunginhallituksen toimintakertomukseen. Tarkastuslautakunta tuo hallitukselle ja valtuustolle tiedoksi havaitsemiaan ja käsittelemiään puutteita sekä epäkohtia ja tekee korjaavia toimenpide-esityksiä.

Tarkastuslautakunnan määrärahat	TP2023	TA2024	TA2025
Toimintakate	-30 500	-32 000	-32 000

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lainsäädäntöä, viranomais- ja omistajaohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, ja kaupungin omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on toiminnan jatkuvaa ja jokapäiväistä ohjausta ja johtamista. Sisäisen valvonnan tulee kattaa kunnan ja kuntakonsernin oman toiminnan lisäksi myös toiminta, josta kunta vastaa lainsäädännön, omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden tai sopimusten nojalla. Hyvin järjestetyssä hallinnossa sisäinen valvonta ja riskienhallinta toteutuvat osana päivittäistehtäviä ja toimintaprosesseja. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus

organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kaupunginvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kaupunginhallitus huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupungin hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupunginjohtaja. Operatiivinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on siten osa hallitukselle ja kaupunginjohtajalle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon tehtävää.

Koko kaupunkikonsernia tarkasteltaessa konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä (Kuntalaki 25 a §) Kaupungin konserniyhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat näiden yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle yhteisöjä koskevien säännösten mukaisesti. Talousarvion valmistelun yhteydessä palvelualueet ovat analysoineet toimintaympäristön muutoksia, tunnistaneet tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioineet niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä. Tämän pohjalta talousarviossa esitetään kuvaus kunkin palvelualueen toiminnan ja talouden kannalta merkittävimmistä riskeistä sekä keinoista, joilla riskejä hallitaan. Tilinpäätöksen yhteydessä toimintakertomuksessa kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja, sekä annetaan tietoja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisistä johtopäätöksistä.

Ennakoidut riskit vuodelle 2025

Ensi vuoden talousarvio on laadittu ylijäämäisenä ja taloudellinen tilanne sen osalta on vakaa. Mänttä-Vilppulan kaupungin taseessa ei juurikaan ole puskurirahastoa ja koska taloussuunnitelma vuodet eivät ole ennustettavissa sotekiinteistöuudistuksen osalta, on suunnitelmassa huomioitava tasapaino arvioiden vuosien 2026-2027 tilannetta parhain mahdollisin tiedoin.

Henkilöstöriski nähdään jatkuvana erityisesti eräiden avaintehtävien osalta. Henkilöstö on poikkeuksetta organisaation suurin voimavara ja Mänttä-Vilppulassa on viimeisten kahden vuoden aikana panostettu erityisesti ennakoiwaan, yhdenmukaiseen ja luotettavaan henkilöstöpolitiikkaan. Työterveys toimii vahvana kumppanina henkilöstöhallinnon asioissa ja esihenkilötyötä tuetaan yhteisillä ohjeilla ja toimintamalleilla. Kuitenkin johtuen taloudellisten resurssien niukkuudesta eivät esimerkiksi avaintehtävien sijaistukset ole välttämättä riskittömät.

Konsernin taloudellinen tilanne on konkreettinen riski myös ensi vuonna. Konsernin yhtiöistä suurin osa ei rahoita konsernia, vaan tarvitsee omistajan taloudellista tukea. Kaupunki toteutti vuonna 2024 konsernirakenneselvityksen löytääkseen säästöjä kustannuksista ja keinoja konsernin osittain raskaan rakenteen oikaisemiseen. Myös konsernirakennetta oikaistaan vastaamaan nykylainsäädäntöä ja riskienhallinnan näkökulma huomioiden.

Erimielisyydet Mäntänvuoren Terveys Oy/Pihlajalinnalla Oyj:n kanssa jatkuivat koko viimeisen sopimussyhteistyön ajan koskien aiempien ja nykyisten vuosien laskuja, mitkä palveluntuottaja on esittänyt Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin investointien rahoittamisesta, asiakaspaikkakompensaatiosta (mahdollisesti menetetyt tulot, koskien niitä paikkoja, joissa asiakkaita on jouduttu sijoittamaan muualle paikkakunnalle), sekä Pihlajakodin vuokrien hyvitystä. Pihlajalinnan vaatimuksen erimielisyyseristä kaupungilta olivat tilinpäätöksessä yli 6 miljoonaa euroa. Laskuista on reklamoitu ja odottamaan jäätin selvitystä epäselvien laskujen osalta.

KAUPUNGINHALLITUS

Konsernipalvelut

Konsernipalvelut sisältää hallinnon- ja henkilöstöhallinnon osavastuualueen, työllisyyspalveluiden osavastuualueen ja sisäisten tukipalveluiden osavastuualueen. Konsernipalveluita johtaa kaupunginjohtaja. Hallinnon- ja henkilöstöhallinnon sekä työllisyyspalveluiden osavastuualueen tilivelvollisena johtajana toimii hallintojohtaja ja sisäisten tukipalveluiden tilivelvollisena johtajana toimii talouspäällikkö.

Hallinnon- ja henkilöstöhallinnon palvelut vastaavat kaupungin hallinnon, omistajaohjauksen ja maaseutupalveluiden ohjauksesta sekä henkilöstöhallinnon, hyvinvointityön ja asiakaspalvelun palveluista sekä työllisyyspalveluista, jossa tuotetaan työllisyyspalvelujen kuntakokeilun, etsivästä nuorisotyön ja nuorten työpajahankkeen palvelut. Sisäisissä tukipalveluissa tuotetaan talouden, palkkahallinnon ja tietohallinnon palvelut. Sisäiset tukipalvelut ohjaavat myös hankinnoissa ja vakuutuksiin liittyvissä asioissa. Vastuualueet muodostavat yhdessä konsernipalvelujen palvelualueen, mikä talousarviossa on valtuustoon nähden sitova palvelualue.

Palvelualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa kaupunkikonsernin johtamisen ja palvelutuotannon kannalta oleellisia hallinnollisia palveluja sekä vastata Mänttä-Vilppulan kaupungin ja Juupajoen kunnan työllisyyspalveluista. Konsernihallinto huolehtii kaupungin edunvalvonnan ja päätöksenteon edellytyksistä. Myös kasvun ja elinvoiman kehittämisen kannalta olennaisia palveluita on koottu yhteen konsernihallinnon alaisuuteen.

Talousarvio 2024:

VASTUUALUE	TP 2023	Ed TA 2024	TA 2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	239.541,56	185.340,00	272 540,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	163.388,11	230.000,00	173 400,00
<i>Muut toimintatuotot</i>	61.702,29	8.000,00	
TOIMINTATUOTOT	464.631,96	423.340,00	445 940,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-1.723.374,29	-1.874.427,00	-1 814 760,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-1.137.348,50	-1.233.320,00	-2 122 240,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-21.835,71	-41.780,00	-60 990,00
<i>Avustukset</i>	-754.863,69	-693.000,00	-1 239 000,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-160.925,32	-90.670,00	-115 640,00
TOIMINTAKULUT	-3.798.347,51	-3.933.197,00	-5 352 630,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-3.333.715,55	-3.509.857,00	-4 906 690,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	7.073,49		
VUOSIKATE	-3.326.642,06	-3.509.857,00	-4 906 690,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-30.498,95	-29.630,00	-30 650,00
<i>Arvonalentumiset</i>	-427.957,59		
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-458.456,54	-29.630,00	-30 650,00
*TILIKAUDEN TULOS	-3.785.098,60	-3.539.487,00	-4 937 340,00
sis. toimintaluvut	-163.156,02	-131.280,00	-79.890,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Konsernipalvelut tuottavat kokonaisuudessaan hallinnon ja sisäisten tukipalvelujen tehtävät kaupungille. Konsernipalveluiden talousarvio käsittää yleishallinnon- ja hr-palveluiden, sisäisten tukipalveluiden ja työllisyyspalveluiden talousarvion lisäksi kaupunginhallituksen, valtuuston ja vaikuttamistoimielinten (pl. nuorisovaltuusto) talousarvion. Yleishallinto- ja hr-palvelujen ja sisäisten tukipalvelujen tehtävänä on tuottaa edellytykset päätöksenteolle ja tuottaa koko kaupungin hallinnon tukipalvelut (hr, ict, talous, palkka). Yleishallinnon ja hr-palveluiden alla hoidetaan myös kaupungin hyvinvointityön ohjausta ja kehittämistä sekä asiakas- ja toimistopalveluita. Työllisyyspalvelut vastaavat työllisyyspalveluiden järjestämisestä toimien Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta, taloudenhoidosta, edunvalvonnasta, henkilöstöpolitiikasta, sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus vastaa myös kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja kaupungin omistajaohjauksesta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Henkilöstösuunnitelma

Kaupunginhallitus	TA 2023	TA 2025	MUUTOS
Konsernipalvelut (sitova 3) Tilivelvollinen viranhaltija: Kaupunginjohtaja	1	1	0
Hallinto- ja henkilöstöpalvelut (4) Tilivelvollinen viranhaltija: Hallintojohtaja			
Vakituiset	8	8	0
Määräaikaiset	-	1	1
Työllisyyspalvelut (4) Tilivelvollinen viranhaltija: Hallintojohtaja			
Vakituiset	6	6	0
Määräaikaiset	7	0	-7
Sisäiset tukipalvelut (4) Tilivelvollinen viranhaltija: Talouspäällikkö			
Vakituiset	10,5	10	0,5
Määräaikaiset	0	0	0
Lautakunta yhteensä	32,5	26,00	-6,5

Lyhytaikaisia sijaisia/määräaikaisuuksia ei ole henkilöstösuunnitelmaan suunniteltu. Lyhytaikaisiin sijaisuuksiin voi syntyä tarvetta esimerkiksi asiakaspalvelussa sairauspoissaolojen osalta. Valleihin osallistuvat työntekijät on budjetoitu Keskusvaalilautakunnan alle, mistä johtuu muutos hallinnon henkilöstösuunnitelmassa.

Kehittämisen painopisteet

Kehittämisen painopisteet vuonna 2025 kohdistuvat työllisyyspalvelu uudistukseen, valtuustokauden vaihtoon sekä omistajaohjaukseen.

Työllisyyspalveluiden järjestämisen ja järjestämisvastuun muutoksen myötä on kriittisen tärkeää, että yhteistyö työllisyysalueen, kehittämissyhtiön ja hyvinvointialueen kanssa toimii saumattomasti. Uudistuksella on vaikutusta lähipalveluihin, rahoitukseen, kustannusrakenteisiin ja henkilöstöön.

Uusi valtuustokausi alkaa 1.6.2025. Sujuva valtuustokauden vaihto on avainasemassa valtuustotyön tehokkuuden kannalta. Talousarviossa on varattu määrärahoja valtuutettujen koulutusta varten. Kaupunki on myös päättänyt olla mukana uudella USO8 kaudella (Uuden

sukupolven organisaatiot), mikä on FCG:n ja Kuntaliiton koordinoima verkosto. Verkoston pääteemoiksi ensi vuodelle on toivottu uusien luottamushenkilöiden koulutuksia ja omistajaohjauksen kehittämistä. Omistajaohjauksen kehittämiseen kaupunki ryhtyi jo edeltävän USO7 verkoston kaudella.

Lisäksi hyvän hallinnon edellytysten järjestäminen ja turvaaminen on jatkuva kehityskohde, josta on myös saatu hyviä tuloksia viime vuosien aikana. Toimiva hallinto mahdollistaa kuntalaisten vaikuttamisen ja osallisuuden sekä toimii selkärankana palvelualueiden toiminnalle.

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua strategista päämäärää.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari	Lähtötaso tai tavoitetaso tai vertailuluku
Taloudellisesti tasapainoinen seutukaupunki			
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Työttömyysaste% on alempi kuin vuonna 2024	Työttömyysaste (%)	Verrataan 2024 työttömyysaste%:iin
Yhtenäisen ja yhteisöllinen Taidekaupunki			
Kaupungin eri toimijoiden, sidosryhmien ja kumppaneiden välinen tiivis yhteistyö kaupunkilaisten hyvän elämän mahdollistajana	Kaupungin ja yrittäjien yhteistyön kehittäminen ja laajentaminen mm. yrittäjäinfojen kautta	Yritysinfojen määrä	Tavoitetaso: Yritysinfo pidetty kyllä/ei
Elinvoimainen ja osaava koulutuskaupunki			
Yritysmuotoinen ajattelutapa - yrityspalveluiden kehittäminen elinvoiman ja hyvinvoinnin veturina	Kuntalaiskyselyn toteuttaminen	Kuntalaiskysely	Kuntalaiskysely tehty kyllä/ei

Tavoitteet 2025

Konsernipalveluiden tavoitteet vuodelle 2025 on määritelty kolmeen strategiseen tavoitteeseen, jotka ovat kaikki osaltaan poikkihallinnollisia koko kaupungin organisaatiota läpileikkaavia tavoitteita.

1. Työttömyysaste prosentti on alempi kuin vuoden 2024 prosentti

Työllisyysalueen ja kaupungin yhteistyön tehokkuudella haetaan pienempää työttömyysasteprocenttia, kuin vuonna 2024 on ollut. Työllisyyspalvelualueen palvelutoiminnan aloittaminen tapahtuu kitkatta asiakasnäkökulmasta. Kyse on uudesta

toimintamallista, jossa työllisyysalueen kanssa tehtävällä yhteistyöllä pyritään tehokkaampiin ja vaikuttavampiin työvoimapalveluihin. Koska työ perustuu usean toimijan tekemiseen, on entistä vaikeampi hahmottaa kaupungin omien toimenpiteiden vaikutusta. Työllisyys ja työvoima ovat keskeisiä tekijöitä kaupungin elinvoimassa ja siksi on mittariksi edelleen valittu työttömyysprosentti.

- a. Keskeytyksetön asiakaspalvelupolku
- b. Kaupungin työllisyyspalveluiden hyvä implementointi työllisyysalueen palveluihin
- c. Kaupungin ekosysteemin mahdollisimman hyvä hyödyntäminen (koulutuspalvelut, yrityspalvelut, yritysyritysyhteistyö, sosiaali- ja terveystyöpalvelut)

Tavoitteen toteutumista mitataan seuraavilla mittareilla:

1. Työttömyysaste (%)

2. Kaupungin ja yrittäjien yhteistyön kehittäminen ja laajentaminen mm. yritysinfojen kautta.

Kaupungin ja yrittäjien yhteistyön kehittäminen ja laajentaminen tukee kaupungin elinvoiman rakentamista. Yhteistyötä voidaan laajentaa mm. yritysinfojen kautta ja yhteistyöpalavereilla.

Tavoitteen toteutumista mitataan seuraavalla mittarilla:

Yritysinfojen määrällä (1 yritysinfo toteutettu vuonna 2025)

3. Kuntalaiskyselyn toteuttaminen.

Kuntalaiskysely toteutetaan arvioimaan palvelujen vaikututtavuutta, toimintaa ja päätöksentekoa. Kuntalaiskyselyssä vertaillaan edellisen vuoden vastauksia.

Tavoitteen onnistumista mitataan seuraavin mittarein:

Kuntalaiskysely toteutettu kyllä/ei

Hytytyö 2025 – Vetovoimainen arki

Hyvinvointi työ on koko kaupunkiorganisaation yhteistyön summa. Hyvinvointityötä koordinoidaan konsernipalveluiden alla.

Sujuva, omannäköinen arki on tärkeää kaupungin asukkaille ja heidän hyvinvoinnilleen. Toimintakykyinen asukas pärjää arjessaan, voi hyvin sekä kokee osallisuutta ja osallistuu. Kaikkia palvelualueita kaupungissamme tarvitaan hyvinvointityöhön, sillä hyvinvointi on kokonaisuus mikä koostuu monesta eri osa-alueesta. Hyvin toimivat kaupungin, yrittäjien ja järjestöjen palvelut luovat turvallisuutta ja pysyvyyttä, koulutus, työpaikat, palvelut ja matkailu puolestaan tuovat elinvoimaa. Myös luonnon läheisyys ja luontokohteet voivat olla olennainen osa hyvää arkea. Panostamalla hyvinvointityöhön ja ennaltaehkäisyyn, panostamme samalla strategisiin tavoitteisiimme. Taloudellista tasapainoa saavutetaan erityisesti pidemmällä tähtäimellä hyvinvoivien, osallistuvien kuntalaisten kautta, yhtenäistä kaupunkia esimerkiksi elämänhallintavalmiuksien ja kulttuurin kautta sekä elinvoimaisuutta toimintojen ja palvelujen kehittämisen kautta. Kuntalaisten hyvinvointia seurataan lakisääteisillä hyvinvointisuunnitelmalla ja hyvinvointiraportilla.

Hyvää arkea tuottavat esimerkiksi varhaiskasvatus, perusopetus sekä toisen asteen koulutus ja nuorisopalvelut. Sivistyspalvelut kasvattavat Mestariteoksia varhaiskasvatuksessa vuonna 2025 ulkoryhmin ja/tai metsäpedagogiikan avulla, vanhemmuutta tuetaan vertaistuki-illoin.

Perusopetuksessa Ulos oppimaan!, Liikkuva koulu ja Move –mittausten kehittäminen ovat tavoitteina. Koulunuorisotyö on merkittävä hyvinvoinnin lisääjä yläkouluissa ja lukiossa, tämän jatkuminen on lasten ja nuorten kasvamiselle sekä kehittymiselle tärkeää. Lukiolla tapahtuu vuosikellotyöskentelyn sekä mielen hyvinvoinnin ryhmän vakiinnuttaminen, yläkoulujen oppilashuoltoryhmä kehittää myös vuosikellotyöskentelyä. Koko kylän vanhempainilta pidetään uudestaan vuonna 2025. Autereopiston vetovoimaista arkea lisäävät kansalaistaidot, suomen kielen opetus ja kotoutumiskoulutus. Mittareina ovat varhaiskasvatuskysely, kouluterveyskysely, Move-mittaukset, TEAvisari, asiakaspalautteet sekä tapahtumien, koulutusten ja osallistujien määrä.

Liikuntapalveluiden merkitys, liikkumismahdollisuudet ja -paikat ovat tärkeä osa kaupunkimme hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Liikuntapalvelut kohdentavat tavoitteensa Liikuntasuunnitelman toimeenpanoon, tasapainoparkkeihin, uimahallin palvelutarjontaan ja liikunnanohjauksen sekä Autereen polun kehittämiseen tukien omaehtoista liikkumista. Mittareina ovat asiakaskyselyt, -palautteet sekä kävijä/käyttäjämäärät, liikuntareseptiasiakasmäärät, Move-mittaukset, TEAvisari ja PUHTI-raportin tiedot.

Kirjastopalvelut sekä kulttuuripalvelut tuottavat hyvinvointia niin yksilölle kuin yhteisölle. Kulttuuri- ja nuorisopalvelut keskittyvät asukashyvinvointiin erilaisin tapahtumin. Kirjastot ovat yksi arjen hyvinvoinnin keskeisiä palveluita: tiedonsaanti, lukutaito, yhteistyö varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten kanssa sekä Digiopastuksen jatkuminen ovat vuoden 2025 tavoitteita. Kirjastot lainaavat harrastusvälineitä sekä tarjoavat viikoittaista matalankynnyksen ilmaista kulttuuritarjontaa kaikenikäisille. Koulusaapas –toimintaa viritellään yhteistyössä Mänttä-Vilppulan seurakunnan sekä Lasten ja nuorten keskuksen kanssa. Kulttuurilähetetoimintaa puolestaan edistetään työllisyyspalveluiden ryhmätoiminnassa. Mittareina ovat asukaskysely, asiakaspalautteet, tapahtumien määrä ja osallistujat sekä kävijä- ja lainausmäärät sekä uusien toimintojen käynnistyminen.

Myös muut toimialat ovat vahvasti mukana hyvinvointiyössä. Työllisyyspalveluissa tapahtuu suuria muutoksia, muutosten läpivienti ja käytäntöjen vakiinnuttaminen ovat päämääränä. Osallisuus tukee hyvinvointia asiakkailta. Kotoutumisohjelman toteuttaminen ja asukkaille tiedottaminen ovat osa vuoden 2025 tavoitteista. 50-vuotiaiden tapahtuman järjestelyihin osallistuminen voi esimerkiksi olla yksi tapa jalkautua työikäisten pariin. Mittareina arvioitaessa onnistumista ovat asiakastyytyväisyyskysely (NPS), asiakaspalautteet sekä asiakasmäärät ja järjestetyt tapahtumat.

Infrapalvelut arjessa tukevat turvallista liikkumista mm. pitäen kunnossa teitä ja ulkoilureittejä, huolehtien mm. valaistuksesta sekä teiden hiekoittamisesta. Ulkoilualueet nousevat tärkeään osaan liikkumisen mahdollistajina. Myllyrannan leikkipuistoalueen suunnittelu mahdollisimman houkuttelevaksi, edistää perheiden helppoa ja monipuolista ulkoilua ja liikkumista sekä yhteisöllisyyttä.

Asiointipiste tuottaa vaikuttavaa matalankynnyksen lähipalvelua kaupungin asukkaille. Sen tavoitteena on edelleen jatkaa ja kehittää omaa palveluaan. Asiakaspalautteiden, yhteydenottojen ja asiakaskäyntien määrää seurataan.

Hyvinvointi työn tavoitteet ja toimenpiteet

Hyvinvointityön kehittämisen tärkein tavoite vuodelle 2025 on elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan prosessin kehittyminen. Mänttä-Vilppulassa ei ole vielä suunnitelmaan perustuvaa elintapaohjausta/liikuntaneuvontaa. Asukkaat sairastavat paljon elintapasairauksia, joihin merkittävästi vaikuttavat esimerkiksi päihteiden käyttö, ravitsemus sekä liikkuminen. Elämäntavat ja liikkumistottumukset omaksutaan jo lapsena. Kaupunki onkin hakenut mukaan Suomi liikkeelle-hankkeeseen liittyen elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan prosessiin. Omarahoitusosuuteen Mänttä-Vilppulan osalta käytetään tasevaroissa olevia testamentti- tai

perintörahoja. Hankkeen myötä pyrimme saamaan varhaiskasvatusikäisten lasten perheille liikuntaneuvonnan työntekijän. Yhteistyökumppaniksi mukaan hankkeeseen on lupautunut Juupajoki (työntekijä 1pv/vko Juupajoella).

Jo aloitettuja hyvinvointityön työtapoja jatketaan ja edistetään myös vuonna 2025. Elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan monialainen työryhmä kokoontuu säännöllisesti seuraamaan ja kehittämään Mänttä-Vilppulan asukkaiden hyvinvointia ja luomaan yhteisiä käytäntöjä ja toimintamalleja.

Hyvinvointi- ja harrastusmessut syksyllä 2025 ovat uusi tavoite, tähän yhteistyöhön mukaan tavoitellaan myös oppilaitosyhteistyötä. Tarkoituksena on koota yhteen hyvinvointipalveluita ja –toimijoita, elintapaohjausta ja liikuntaneuvontaa sekä erilaisia harrastusmahdollisuuksia seudulla. Messut tukevat kaupungin strategiaa, uutta kotouttamisohjelmaa, osallisuusohjelmaa sekä hyvinvointisuunnitelman sisältöä. Järjestö- ja seurayhteistyötä on avainasemassa messujen onnistumisessa. Rahoitus messujen järjestämiseen osoitetaan perintövaroista.

Muita vakiintuneita hytetyön tapoja jatketaan sekä edelleen kehitetään kuten aiempina vuosinakin ja niihin käytetään olemassa olevaa hyte-budjettia tai kunkin palvelualan omaa toimintaan kohdentuvaa budjettia.

Vakiintuneita toimintoja ovat mm: Lähiklubi, Lähitori toimintaan osallistuminen, kuntosalien harrastajaryhmät, puistojummat, ulkoilutapahtumat, Penkkitreffit, porraspäivät, erilaiset luentotapahtumat, HSM ja EPT yhteistyö sekä tempaukset, Tervetuloa Taidekaupunkilaiseksi-tilaisuus, KV-kerhotoiminta sekä liikuntakerhot, Students Get together, liikuntareseptit, Osallisuusohjelma, vuosittaiset toimija- ja järjestöfoorumit, Hengaamo, lukion oppilasvartit, ryhmätystunnit, Amazing race lukiolla, 2. asteen terveystarkastukset (Mäntänvuoren Terveys), Camera Obscura (joka toinen vuosi), Vanhus- ja Vammaisneuvostotyö ja erilaiset kulttuuritapahtumat.

Konsernipalveluiden sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Konserni- palvelut	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimen- piteet riskin ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi	Vaiku- tus 1 - 3	Toden- näköisy- ys 1 - 3	Vastuu- henkilö ja toiminta- yksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Toiminnallis- ten tavoittei- den riskit	Yleinen suhdannekehitys vaikuttaa negatiivisesti koko Suomen työllisyyden kehitykseen tai kunnan toimenpiteet eivät ole riittäviä ja työttömyyteen puuttuvia	Tavoittava ja ennakoiva lähityö työllisyys- palveluissa	3	2	Työllisyyspalvelu- päällikkö	Osavuosi- katsausten yhteydessä
	Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa kuntouttavan työtoiminnan osalta ei toteudu ja työllisyyskustann ukset nousevat tämän vuoksi.	Aktiivinen ja ennakoiva yhteistyö Pirhan suuntaan sekä kuntouttavan työtoiminnan mahdollis- taminen	3	2	Työllisyyspalvelu- päällikkö	Osavuosi- kat- sausten yhteydessä
	Yhteistyö Pirhan kanssa jää byrokraattiseksi eikä tavoita tai ole todellisuudessa vaikuttavaa, ennakoivaa, kuntalaisten hyvinvointia edistävää yhteistyötä.	Aktiivinen yhteydenpito ja hyvä monikanavainen yhteistyö Pirhan kanssa	3	1	Hyvinvointikoordina- attori, johtoryhmä	Tilinpäätöksen yhteydessä tehtävä arvio
Taloudellis- ten tavoitteiden riskit	Konsernipalvelui- den talousarvio on tiukka, eikä kestä yllätyksiä esimerkiksi sairaslomien tms. suhteen.	Ennakoiva talouden seuranta ja rullaava budjetti	3	1	Talusojohtaja	Kk-seuranta, ja osavuosi- katsauk- set
Toiminta- ympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Konsernitalous on vakava ja yhtiöt eivät selviä taloudellisesti, mikä aiheuttaa kaupungin talouden kriisiytymisen	Vahva omistajaohjaus ja konsernijohdon ennakoiva työote	3	2	Konsernijohto	Osavuosi- katsaus seuranta, konsernijohtoryh- mä

Ulkopuoliset riskit	Eriasteiset tietoturva-hyökkäykset	Riittävä tietoturva ja ajantasaiset järjestelmä päivityksineen sekä keskitetty- ja valvottu hallinta	2	2	Tietohallinto-päällikkö	
Henkilöstö-riskit	Avainhenkilöiden pysyvyys	Varahenkilöjärjestelmän kehittäminen avaintehtäviin	1	1	Konsernipalveluiden esihenkilöt	Osavuosisikatsausten yhteydessä
	Liiallinen kuormittuminen työssä	Resurssointi, työhyvinvoinnin lisääminen ja palautumiseen liittyvä ohjaus yhteistyössä työterveyshuollon kanssa	2	2	Esihenkilöt/hallintojohtaja	Osavuosisikatsauksen yhteydessä sairauspoissaolot työtyytyväisyyskyselyn tulokset

Sisäinen valvonta konsernipalveluissa on osa rutiinityötä. Toiminnassa varmistetaan, että ei pääse syntymään vaarallisia tehtävänkuvia, hyväksyntä- ja tarkistuskäytäntö on ajantasainen ja esimerkiksi tietoturvahallinta estää väärinkäytökset. Sisäisissä tukipalveluissa ja yleishallinnossa toteutetaan sisäistä valvontaa koko kaupunkia koskevalla mittakaavalla. Sisäisen valvonnan työkaluja ovat mm. ohjeistukset ja seuranta laskujen käsittelyn, palkkojen käsittelyn, hankintojen, viranhaltijapäätösten ja lautakuntapäätösten osalta sekä täyttölupien hakemiskäytännöt. Toimintayksiköiden säännölliset työyhteisöpalaverit sekä palvelualueen yhteiset kokoukset toimivat myös sisäistä valvontaa tukevana työkaluna.

Konsernipalveluissa suurimpia riskejä ovat henkilöstöön kohdistuvat riskit kuormituksen ja henkilöstön pysyvyyden osalta. Palvelualueen sisällä työskentelee pääsääntöisesti asiantuntijatehtävissä avainhenkilöitä ja vaihtuvuus haavoittaa koko kaupungin toimintavarmuutta. Toinen merkittävä riski on kaupunkikonsernin taloudellinen vakaus ja tytäryhtiöiden rahoituksen riittämättömyys, mikä osaltaan voi horjuttaa emon taloudellisten sopeuttamiskeinojen vaikuttavuutta. Arjen toimintavarmuuteen ja riskien hallintaan vaikuttavat mm. tietoturvahyökkäyksiltä suojautuminen.

SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on kaupungin isoin palvelualue, joka koostuu sivistys- ja kulttuuritoimen hallinnosta, sivistyspalveluista ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista.

Talousarvio 2025:

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	2023	2024	2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	842 122	617 403	623 830
<i>Tuet ja avustukset</i>	508 215	448 750	268 620
<i>Muut toimintatuotot</i>	14 901	8 600,00	8 600,00
TOIMINTATUOTOT	1 634 420	1 342 053	1 146 400
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-11 256 518	-11 141 846	-11 025 180
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 614 015	-1 518 055	-1 488 910
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-505 702	-567 720	-574 710
<i>Avustukset</i>	-716 247	-726 570	-645 500
<i>Muut toimintakulut</i>	-209 363	-176 320	-215 340
TOIMINTAKULUT	-14 301 845	-14 130 511	-13 949 640
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-12 667 424	-12 788 458	-12 803 240
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-60		
VUOSIKATE	-12 667 484	-12 788 458	-12 803 240
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-12 667 484	-12 788 458	-12 803 240

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA (henkilötyövuosittain)				
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	Tp 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS
Sivistyspalvelut (sitova 3) Sivistysjohtaja	2,5	2,5	2,5	
Varhaiskasvatus (4) Sivistysjohtaja	45	44,94	34,06	+9,55 *
Määräaikaiset			20,43	
Esi- ja perusopetus (4) Sivistysjohtaja	100,8	105,1	95,3	-5,22 **
Määräaikaiset			4,58	
Lukiokoulutus (4) Lukion rehtori	10	9,33	9,75	+0,42
Määräaikaiset				
Vapaan sivistystyön koulutus (4) Autereopiston rehtori	0,5	1	0,7	-0,3
Hanketyöntekijät	1	2,84	1,15	
Määräaikaiset				

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut (sitova 3)	0,5	0,5	0,5	
Kulttuuri- ja vapaa-aikapääällikkö				
Kulttuuri- ja matkailupalvelut (4)	2	1,5	1,5	
määräaikaiset	1	1	1	
Kirjastopalvelut (4)	7,62	6,62	6,62	
määräaikaiset		0,4		-0,4
Nuorisopalvelut (4)	3	3	3	
määräaikaiset	1	0,5	1	+0,5
Liikuntapalvelut (4)	5	5	5	
määräaikaiset				
Lautakunta yhteensä	181,42	184,23	187,09	

*Varhaiskasvatuksessa vakituisessa omassa toimessa olevia on 34,06 htv ja määräaikaisessa toimessa 20,43 htv. Tästä tulee yhteensä 54,49 htv. Määräaikaisten suuri määrä johtuu muodollisesti pätevien varhaiskasvatuksen opettajien puutteesta. Vakansseja varhaiskasvatuksessa on yhteensä 53,6 htv:ta. Taulukkoon on laskettu muutos niin, että vakituiset ja määräaikaiset on laskettu yhteen. Vertailuluku vuoden 2024 talousarvion osalta ei ole vertailukelpoinen.

** Taulukkoon on laskettu muutos niin, että vakituiset ja määräaikaiset on laskettu yhteen.

Sivistys- ja kulttuuritoimen hallinto

Lautakunta ei ole määritellyt vastuualueitasoisesti sivistys- ja kulttuuritoimen hallinnolle tavoitteita talousarvioon. Sivistys- ja kulttuuritoimen hallinnossa työskentelee sivistysjohtaja ja kaksi hallintosihteeriä osa-aikaisena.

Sivistys- ja kulttuuritoimen hallinto	TP 2023	Ed. TA 2024	TA 2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Tuet ja avustukset</i>	403 012,57	392 030	168 350
TOIMINTATUOTOT	403 012,57	392 030	168 350
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-705 299,57	-544 000	-369 560
<i>Palvelujen ostot</i>	-126 041,92	-80 200	-57 800
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-23 906,16	-18 750	-21 550
<i>Muut toimintakulut</i>	-2 145,85	-4 650	-660
TOIMINTAKULUT	-857 393,50	-647 600	-449 570
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-454 380,93	-255 570	-281 220
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-1,93		
VUOSIKATE	-454 382,86	-255 570	-281 220
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-454 382,86	-255 570	-281 220

Sivistyspalvelut

Valtuustoon nähden sitova palvelualue

Sivistyspalveluiden palveluryhmä koostuu sivistys- ja kulttuurilautakunnan hallinnosta, varhaiskasvatuksesta, esi- ja perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta ja vapaan sivistystyön koulutuksesta (Autere-opisto). Sivistyspalvelut muodostavat yhdessä kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden kanssa sivistys- ja kulttuurilautakunnan alaisen toiminnan. Varhaiskasvatus tuottaa varhaiskasvatusikäisten lasten pedagogisesti suunniteltua kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Esi- ja perusopetus vastaavat kaupungin esi- ja perusopetuspalveluiden järjestämisestä. Lukiokoulutus vastaa kaupungin lukiokoulutuksen järjestämisestä ja vapaan sivistystyön koulutus tuottaa vapaan sivistystyön koulutusta Autere-opistossa. Tulosityksiköt muodostavat yhdessä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kanssa sivistys- ja kulttuuripalveluiden palvelualueen, jonka johtajana toimii sivistysjohtaja. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja vapaan sivistystyön palveluiden vastuualueen tilivelvollinen on sivistysjohtaja ja lukiopalveluiden vastuualueen tilivelvollinen on lukion rehtori.

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
Sivistyspalvelut	2023	2024	2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	501 281	323 323	343 240
<i>Maksutuotot</i>	269 183	267 300	245 350
<i>Tuet ja avustukset</i>	68 452	26 000	
<i>Muut toimintatuotot</i>	4 780	600	600
TOIMINTATUOTOT	843 696	617 223	589 190
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-9 598 292	-9 666 706	-9 751 326
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 210 841	-1 190 065	-1 187 250
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-347 907	-426 320	-435 490
<i>Avustukset</i>	-295 914	-348 570	-271 000
<i>Muut toimintakulut</i>	-167 142	-135 530	-170 300
TOIMINTAKULUT	-11 620 096	-11 767 191	-11 815 400
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-10 776 400	-11 149 968	-11 226 210
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-56		
VUOSIKATE	-10 776 456	-11 149 968	-11 226 210
*TILIKAUDEN TULOS	-10 776 456	-11 149 968	-11 226 175
Sis. toimintaluvut	-3.214.140,24	-3.150.580,00	-3.261.160,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus tuottaa varhaiskasvatusikäisten lasten pedagogisesti suunniteltua kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Varhaiskasvatusta järjestetään Miinanhelmen päiväkodissa, Vilppulankosken päiväkodissa, Kolhon päiväkodissa ja Pohjaslahden ryhmäperhepäivähoidossa. Perhepäivähoito loppuu alkuvuonna kokonaan Mänttä-Vilppulasta. Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu myös vuoroahoito, jota järjestetään

Miinanhelmen päiväkodissa Mäntässä. Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään koulujen yhteydessä yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tukee lapsia, henkilökuntaa sekä perheitä konsultoimalla ja osallistumalla varhaiskasvatuksen arjen toimintaan.

Edellä esitettyjen palveluiden lisäksi varhaiskasvatuksen palveluihin kuuluvat kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki. Kotihoidontukea maksetaan alle kolmivuotiaasta lapsesta, joka ei käytä kunnallista varhaiskasvatuspalvelua. Mänttä-Vilppulan kaupunki ei maksa lakisääteisen kotihoidon tuen lisäksi muuta kuntakohtaista lisäosaa.

Esiopetus

Esiopetus on osa Mänttä-Vilppulan kaupungin järjestämiä koulutuspalveluita. Esiopetus rakentuu valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden pohjalle sekä paikallisiin opetussuunnitelmiin. Mänttä-Vilppulassa esiopetusta järjestetään peruskouluissa erillisryhmissä. 1.8.2021 alkaen myös esioppilaiden täydentävä varhaiskasvatus on järjestetty kouluilla. Hallinnollisesti ryhmät kuuluvat Savosenmäen, Vilppulankosken ja Kolhon kouluihin. Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville lapsille esiopetusta oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Esiopetusta tulee antaa vähintään 700 tuntia vuodessa ja lapsen työpäivään saa kuulua enintään viisi oppituntia. Mikäli lapsi ei osallistu kunnan järjestämään esiopetukseen huoltaja vastaa siitä, että lapsi saa esiopetuksen tavoitteiden mukaista toimintaa. Kaupungilla ei ole velvollisuutta valvoa kotiopetuksessa tapahtuvaa esiopetusta.

Perusopetus

Perusopetus käsittää vuosiluokat 1–9, ja se on tarkoitettu koko ikäluokalle (7–16-vuotiaat). Perusopetuksella on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko opintokelpoisuuden ja se on maksutonta. Opetuksen lisäksi ruokailu, oppikirjat ja muut oppimateriaalit sekä työvälineet ja -aineet ovat maksuttomia. Tietyin edellytyksin oppilaalla on oikeus saada maksuton koulukuljetus.

Oppilaalla on myös oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto. Vammaisella tai muulla erityistä tukea tarvitsevalla on henkilökohtaisen tarpeensa mukaan oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät apuvälineet ja monipuolista tukea oppimiseensa.

Mänttä-Vilppulan perusopetuksessa toimitaan inkluusio –periaatteella. Perusopetuksen prosesseja ja toimintakulttuuria tarkastellaan edelleen ja kehitetään toimivammiksi, koska tuen tarve on muuttunut vaativammaksi ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä opetusryhmissä on kasvanut. Lisäksi Savosenmäen koulussa toimii kaksi vaativan erityisen tuen pienryhmää, joista oppilaita integroidaan mahdollisuuksien mukaan yleisopetukseen.

Koululaisten iltapäivätoimintaa järjestetään kaikilla Mänttä-Vilppulan alakouluilla. Kunnan järjestämästä vähintään 570 tunnin edellä mainitusta toiminnasta koulun työvuoden aikana saa valtionosuutta, mutta perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen ja hankkiminen ovat kunnan vapaaehtoinen tehtävä.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutus antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Mäntän lukion tärkein tehtävä on toimia yleislukiona. Lukion tarjontaa on kehitetty siten, että lukiossa on aloitettu syksyllä 2021 lääketieteellis-luonnontieteellinen linja ensimmäisenä lukiona Suomessa. Lukiossa toimii myös huippu-

urheiluakatemia (HUA), ja on mahdollisuus kuvataiteen ja musiikin painotusopintoihin yhteistyössä Autere-opiston ja Merikanto-opiston kanssa. Huippu-urheiluakatemian (HUA) opinnot järjestetään yhteistyössä SASKY koulutuskuntayhtymän Mäntän seudun koulutuskeskuksen kanssa. Lisäksi on sovittu yhteistyöstä lukion ja MSKK:n (Mäntän seudun koulutuskeskuksen) kanssa kaksoistutkinto-opintojen järjestämisestä.

Lukion opiskelijamäärä on noussut vuoden 2022 tammikuun 102 opiskelijasta 163 opiskelijaan syyskuuhun 2024 mennessä. Mäntän lukioon on saatu eri maista tulleita Finest Future –opiskelijoita jo neljänä syksynä peräkkäin. Opiskelijamäärän kasvu näkyy lukion valtionosuuksien merkittävänä kasvuna, mutta huomioitavaa on, että kustannukset kasvavat myös lukion opiskelijamäärän kasvaessa. Kehitys on kuitenkin kaupungin kannalta kokonaisuutena positiivista taloudellisesti, ja se on myös uuden kuntastrategian mukaista, kun lukiosta tulee entistä kansainvälisempi.

Vapaan sivistystyön koulutus

Autere-opisto on kansalaisopisto, jossa harjoitetaan vapaata sivistystyötä kaikkien asukkaiden parhaaksi. Sivistyspalveluiden tehtävänä on rakentaa yhdessä vapaan sivistystyön ja muiden kouluasteiden kanssa elinikäisen oppimisen Mänttä-Vilppulaa. Autere-opisto tukee kurssitoiminnallaan asukkaiden aktiivisuutta, hyvinvointia ja monipuolista kehittymistä sekä harrastus- ja koulutustoimintaa. Opetukseen voi osallistua kuka tahansa iästä ja koulutustaustasta riippumatta. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys, ja osallisuus.

Autere-opistossa aletaan järjestämään kotoutumiskoulutusta vuonna 2025. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelma ohjaa kotoutumiskoulutuksen järjestämistä. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää opiskelijan suomen kielen taidon ja muiden yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien valmiuksien kehittymistä sekä tukea opiskelijan työllistymistä tai siirtymistä jatkokoulutukseen. Koulutuksella luodaan myös laajemmin edellytyksiä opiskelijoiden hyvinvoinnille ja yhdenvertaiselle asemalle yhteiskunnassa sekä lisätään heidän osallisuuttaan.

Merikanto-opisto on seutukunnallinen taideoppilaitos, joka antaa musiikin ja tanssin laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta kuuden kunnan alueella: Virroilla, Ruovedellä, Ähtärissä, Mänttä-Vilppulassa, Juupajoella ja Orivedellä. Sen tehtävänä on antaa korkeatasoista ja monipuolista taiteen perusopetusta laajan oppimäärän mukaan musiikin ja tanssin taiteenaloilla sekä järjestää konsertteja ja muuta musiikkikulttuurin kehittämiseen liittyvää toimintaa oppilaitoksen ja sen toimintaympäristön erityistarpeet ja mahdollisuudet huomioiden.

Kehittämisen painopisteet

Varhaiskasvatuksen painopistealue:

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen ja vanhemmuuden vahvuuksien sekä osallisuuden tukeminen

Esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen painopisteet:

Yhteisöllinen toimintakulttuuri Mestariteosten kiinnittämiseen

- lukion tuen hanke
- liikkuva koulu
- kouluvalmentajatoiminnan kehittäminen
- kouluissa tehtävän nuorisotyön kehittäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua ja näin ollen kehittää

heikkouksia ja uhkia.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso / tavoitetaso
Taloudellisesti tasapainoinen seutukaupunki			
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Tehdään puuttuva kouluverkkopäätös koskien yläkouluja ja lukiota.	Mittarina käytetään päätettyä koulujen määrää ja koulujen toimipaikkojen määrää.	Kouluja on 3 ja ne sijaitsevat kahdessa eri kohteessa / tavoitetaso 2 koulua yhdessä kohteessa
Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki			
Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana	Lasten yhteisöllisyyden kokemuksen lisääminen.	Mitataan vanhemmille suunnatussa varhaiskasvatuskyselyssä: "Lapseni ystävyysuhteita tuetaan ja hän kokee kuuluvansa ryhmään."	3,4 / tavoitetaso 3,5
Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki			
Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana Vahva Taidekaupunki – brändi Turvallisuus osa arkea Kaupungin eri toimijoiden, sidosryhmien ja kumppaneiden välinen tiivis yhteistyö kaupunkilaisten hyvän elämän mahdollistajana	Kuntalaistyytyväisyyden lisääminen viestintää kehittämällä.	Mitataan kuntalaiskyselyllä.	Kaupungin viestintä ja tiedotus asteikolla 1-5: 3,1 / tavoitetaso 4

Tavoitteet 2025

1. Tehdään puuttuva kouluverkkopäätös koskien yläkouluja ja lukiota

Mänttä-Vilppulan kaupungissa on toteutettu kouluverkkoselvitys vuonna 2024. Päätökset kouluverkkoselvityksestä on muuten tehty, mutta yläkoulujen ja lukion osalta päätöstä koulujen fyysisestä yhdistämisestä ja sijainnista ei ole vielä tehty. Näin ollen on tärkeää tuoda tavoitteissa esille selvityksen eteneminen.

2. Lasten yhteisöllisyyden kokemuksen lisääminen

Tavoitteena on lasten yhteisöllisyyden kokemuksen lisääminen varhaiskasvatuksessa vanhemman näkemyksiä kuullen. Sitä on tarkoituksena mitata vuotuisessa varhaiskasvatuskyselyssä: "Lapseni ystävyysuhteita tuetaan ja hän kokee kuuluvansa ryhmään."

3. Kuntalaistyytyväisyyden lisääminen viestintää kehittämällä

Viestinnän koordinointi siirtyi vuoden 2024 alussa sivistys- ja kulttuuripalveluiden vastuualueelle. Viestinnällä on suuri merkitys koko kaupungin ja kaupunkilaisten näkökulmasta. Tavoitteena on lisätä kuntalaistyytyväisyyttä viestintään. Tavoitetta mitataan kuntalaiskyselyllä.

Riskien hallinta

Sivistyspalveluissa toiminnallisen riskin muodostaa kouluverkkoselvityksen osalta yläkoulujen ja lukion päätösten toteutuminen ja täytäntöön paneminen. Siirtyessään yksittäiset palveluverkkoon liittyvät ratkaisut pitkittävät palveluiden muokkaamista

vastaamaan tulevaa tarvetta.

Taloudellisena riskinä on nostettava esille talouden tasapainon säilyttäminen, joka edellyttää toimintojen sopeuttamista varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Toimintaympäristön riskeihin liittyy varhaiskasvatuspaikkojen puute. Lakimuutoksesta seurannut tulosrajojen nosto on vaikuttanut varhaiskasvatuspaikkojen kysyntään.

Palveluiden järjestämisen riskeihin kuuluvat lakisääteisen inklusion toteutumisen haasteet. Mikäli päteviä työntekijöitä ei ole riittävästi, riski siitä, että inklusio ei toteudu, kasvaa merkittävästi. Henkilöstöriskeihin kuuluu henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus, joka hankaloittaa toiminnan kehittämistä ja myös lisää tarvetta varahenkilöiden osaamisen kehittämiseen. Toisena henkilöstöriskinä esille nousee esihenkilöiden työn kuormittavuus, jota entisestään lisää muutosten läpi vieminen.

Sivistys- ja kulttuuripalveluiden sisäisen valvonnan osa-alueet ovat:

Seuranta (Luottamushenkilöille kuuluva osa sisäistä valvontaa.)

Sisäinen tarkkailu (Jatkuvaa päivittäistä toimintojen, varojen käytön ja muun talouden hoidon valvontaa. Tarkkailu kuuluu esihenkilöille.)

Sisäinen tarkastus (Sisäinen tarkastus suoritetaan toimivan johdon tarkastuksessa tarvittaessa.)

Sivistyspalveluiden riskien arviointi

Vastuualue/ Toimintayksikkö Sivistyspalvelut	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköi- syys 1 - 3	Vastuu- henkilö ja toiminta- yksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Kouluverkkoa ei saada tiivistettyä yläkoulujen ja lukion osalta	Kouluverkko-työn loppuunsaattaminen	3	2	Sivistysjohtaja / esi- ja perusopetus	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Talouden tasapainon säilyttäminen valtionosuuksien vähetessä	Toimintojen tehostaminen	3	2	Sivistysjohtaja ja lukion rehtori / sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Toiminta- ympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Varhaiskasvatuspaikat eivät riitä	Varautuminen mahdolliseen lapsimäärän kasvuun	2	1	Sivistysjohtaja / varhaiskasvatu- s	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa/ Varhaiskasvatuspaikko- jen määrän seuraaminen
Ulkopuoliset riskit						
Kyberhyökkäykset tietokoneohjelmiin	Mahdolliset kyberhyökkäykset koulujen, varhaiskasvatuksen ja hallinnon ohjelmiin	Tietoturvariskeihin varautuminen varautumissuunnitelmi- ssa	2	2		Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Palveluiden järjestämisen riskit	Lakisääteisen inklusion toteuttaminen	Riittävän pätevä henkilökunta	3	2	Sivistysjohtaja / varhaiskasvatu- s, esi- ja perusopetus, lukiokoulutus	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Henkilöstöriskit	Henkilöstön suuri vaihtuvuus	Työhyvinvoinnista huolehtiminen ja varahenkilöiden osaamisen kehittäminen	1	1	Sivistysjohtaja/ sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Henkilöstöriskit	Esihenkilöiden työn kuormittavuus ja liiallinen työn määrä	Tehtävänkuvaukset kuntoon	3	3	Sivistysjohtaja/ sivistyspalvelut	Sivistys- kulttuurilautakunta seuraa
Muut riskit						
Valmistavan opetuksen järjestämiseen liittyvät tila- ja henkilöstöhaasteet	Valmistavan opetuksen ennakoimattomuus voi aiheuttaa tilojen ja pätevän henkilökunnan riittämättö- myyttä	Valmistavan opetuksen nopeisiin muutoksiin varautuminen ja kotouttamisen kehittäminen.	2	1	Sivistysjohtaja sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut muodostavat yhdessä sivistyspalveluiden kanssa sivistys- ja kulttuurilautakunnan alaisen toiminnan.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueen hallintotyöskentelystä ja tilivelvollisuudesta vastaa kulttuuri- ja vapaa-aikapäälikkö. Palveluryhmän hallintotyöskentelyn kautta johdetaan vastuualueen kokonaistoimintaa ja kehittämistä, taloutta sekä lautakunnan päätöksentekoon tuotavien asioiden valmistelua.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan vastuualueeseen kuuluvat hallinto, kulttuuri- ja matkailupalvelut, kirjastopalvelut, nuorisopalvelut ja liikuntapalvelut. Lisäksi vastuualueella toteutetaan kaupungin järjestökoordinaation tehtävää foorumitoiminnan ja osallisuusohjelman tavoitteiden kautta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden toiminnan yleistavoitteet kunnassa perustuvat lakeihin kuntien kulttuuritoiminnasta ja yleisistä kirjastoista sekä nuorisolakiin ja liikuntalakiin.

Talousarvio 2025:

Talousarvion valmistelussa on huomioitu talouden tasapainottamiselle asetetut tavoitteet toimintamenojen sekä hankkeisiin ja avustuksiin sidottujen rahoitusten osalta.

Vastuualueelta on vähennetty 0,4 htv kirjastopalveluiden osalta ja tarkennettu tulo- ja kulurakennetta kulttuuri- ja liikuntapalveluissa. Tilojen käyttömaksut liikuntapalveluissa on suunniteltu pidettäväksi lähellä edellisen vuoden tasoa huomioiden tilojen hyvä käyttöaste- ja lipputulokehitys edellisen vuoden aikana. Nuorisopalveluiden palvelutaso on pidetty edellisen vuoden tasolla huomioiden kaupungin erityistehtävä lasten- ja nuorten hyvinvoinnin ylläpitäjänä yhteistyössä koulujen ja muiden viranomaistahojen kanssa.

Vastuualueen tuettua hanketoimintaa on suunniteltu toteutettavaksi n. 132.000 euron kokonaisuudella sisältäen koulunuoriso-ohjaajahankkeen, seudullisen matkailun kehittämis-hankkeen ja valmistuvien taiteilijoiden näyttelyhankkeen. Vastuualueen keskeiset hankkeet on koottu talousarviossa yhteiselle kustannuspaikalle (6064).

Vastuualueella on käytössä useita kaupungin sisäiseen laskutukseen liittyviä kiinteistöjä (erit. uimahalli, urheiluhalli, liikuntasalit, kirjastot ja nuorisotilat). Mäntän Jääareenaa (konserniyhtiö) tuetaan liikuntapalveluista erikseen 280.000 euron vuosittaisella avustuksella.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueen vuosikate (ulkoisilla menoilla) on -1.295.810 euroa vuodelle 2025.

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
<i>Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut</i>	2023	2024	2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	340 840	294 080	280 590
<i>Tuet ja avustukset</i>	36 750	30 720	100 270
<i>Muut toimintatuotot</i>	10 121	8 000	8000
TOIMINTATUOTOT	387 712	332 800	388 860
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-952 926	-931 140	-904 260
<i>Palvelujen ostot</i>	-277 132	-247 790	-243 860

<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-133 889	-122 650	-117 670
<i>Avustukset</i>	-420 332	-378 000	-374 500
<i>Muut toimintakulut</i>	-40 075	-36 140	-44 380
TOIMINTAKULUT	-1 824 355	-1 715 720	-1 684 670
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-1 436 643	-1 382 920	-1 295 810
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-2		
VUOSIKATE	-1 436 645	-1 382 920	-1 295 810
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-1 436 645	-1 382 920	-1 295 810

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden hallinto

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden hallintotyöskentelyn kautta johdetaan vastuualueen toimintaa, henkilöstöä, kehittämistä, hankerahoituksia ja taloutta sekä lautakunnan päätöksentekoon tuotavien asioiden valmistelua.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueesta vastaa kulttuuri- ja vapaa-aikapääällikkö.

Henkilöstö: 0,5 htv: kulttuuri- ja vapaa-aikapääällikkö.

Kulttuuri- ja matkailupalvelut

Palveluyksikkö tukee ja kehittää alueen kulttuuritoimintaa, matkailun edistämistä sekä koordinoi järjestöyhteistyötä. Samalla tarjotaan kuntalaisille monipuolisia mahdollisuuksia kulttuuriharrastuksiin ja oman hyvinvoinnin edistämiseen. Kunnan kulttuuritoiminnan monipuolinen ylläpito, edistäminen ja eri toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö perustuu lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta. Kulttuurin merkittävyys ja sidosryhmäyhteistyö painottuu myös kuntastrategiassa, kulttuuristrategiassa ja matkailuohjelmassa.

Toimintaa kehitetään yhdessä paikallisten taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Kaupunki tukee merkittäviä tapahtumia/toimijoita erillisten sopimusten kautta, kuten Mäntän kuvataideviikkoja, Mäntän Musiikkijuhlia, Kevyttä Klassista -tapahtumaa sekä Vilppulan kotiseutu- ja koulumuseon toimintaa. Myös teatteri- ja kuorotoimintaa, taidenäyttelyitä sekä kaupungin eri taajamissa toteutettavia tapahtumia avustetaan vuosittain haettavien kulttuuriavustusten kautta.

Kulttuurihyvinvoinnin ja erillisten tapahtumien toteutumista edistetään lisäksi erillisten hankerahoitusten ja rahoituskumppanuuksien kautta. Taidekaupunki on mukana myös maakunnallisessa kulttuuriverkostossa, jonka kautta toteutetaan yhteisiä kulttuurisisältöjä sekä edistetään tuotanto- ja rahoitusosaamista kunnissa. Kulttuuri- ja matkailupalvelut on verkottunut myös suomalaisten kulttuurikuntien kanssa edistämään paikallisen elinvoiman kehittämistä ja tietotaidon lisäämistä.

Kulttuuri ja taide edistävät kaupungin tunnettuuden ja hyvinvoinnin lisäksi paikkakunnan elinvoimaisuutta sekä matkailutuloa yrityksille ja tapahtumatoimijoille. Kaupungin elinvoimaisuutta, näkyvyyttä ja kiinnostavuutta asuin- ja vierailukohteena tuodaan esille

matkailukehittämisen ja kaupunkimarkkinoinnin kautta osallistamalla messu- ja markkinointitapahtumiin sekä ylläpitämällä taidekaupunki-brändiä ja monimuotoisia verkkosisältöjä. Matkailuyhteistyötä ja -näkyvyyttä toteutetaan Visit Tampereen ja Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistyksen (SUOMA / Infopoint-toiminta) kumppanuuksilla sekä naapurikuntien (Juupajoki, Keuruu, Ruovesi, Virrat) kanssa yhteisesti toteutetulla matkailuverkostolla ja -hankkeella (Matkalla Metsän Sydämessä).

Palveluysikkö toimii yhdistävänä tekijänä kolmannen sektorin, yrittäjien ja eri hallinnon alojen kesken. Paikkakunnan toimijoiden välistä yhteistyötä ja palveluiden kehittämistä sekä niiden toteuttamista edistetään 4 kertaa vuodessa järjestettävissä järjestö- ja toimijafoorumeissa, kohdennetuissa toimialan työryhmätapaamisissa sekä perinnetyössä vuosittaistapahtumineen.

Kulttuuri- ja matkailupalveluiden vastuuhenkilönä toimii kulttuuri- ja vapaa-aikapääällikkö. Henkilöstö 2,5 htv: kulttuuri- ja vapaa-aikapääällikkö 0,5 htv, matkailukoordinaattori 1 htv, ma. hankkeisiin sidotut tuottajat 1 htv.

Kirjastopalvelut

Kirjastolaki määrittelee kirjastoille laajan tehtäväkentän sivistyksen- ja kulttuurin peruspalveluina. Tehtävinä on mm. ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa aineistokokoelmaa, tarjota tietopalvelua, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen ja kansalaistoimintaan sekä lisätä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Kirjastot ovat taidekaupungin käytetyimpiä monipuolisia kulttuurikeskuksia, jotka lisäävät kansalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Mänttä-Vilppulan kaupunginkirjaston toimipisteitä ovat Mäntän, Vilppulan ja Kolhon kirjastot. Kirjastolla on vaihtuvia siirtokokoelmia terveyskeskuksen vuodeosastolla sekä vanhusten palvelutaloissa. Lisäksi on muutamia kotipalveluasiakkaita.

Kirjaston ja koulujen yhteistyösopimus on kirjattu opetussuunnitelmiin. Kirjasto tekee paljon yhteistyötä myös päiväkotien, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluiden, Autere- ja Merikanto-opistojen sekä monien yhdistysten ja toimijoiden kanssa.

Mänttä-Vilppulan kaupunginkirjasto kuuluu Piki-kimppaan, jossa ovat mukana Pirkanmaan kunnalliset kirjastot. Kirjastoilla on yhteinen asiakas- ja aineistotietokanta sekä Piki-verkkokirjasto. Palveluihin kuuluu myös Kansalliskirjaston ja yleisten kirjastojen yhteistyössä tuottama E-kirjasto.

Talouden tasapainottamiseen liittyvän kirjastoverkkoselvityksen tuloksena kirjastojen aukioloaikoja ja henkilöstöä on vähennetty. Kirjastoverkkoa voidaan selvityksen tuloksena tarkastella uudelleen, mikäli nykyiset käyttöasteet vähenevät merkittävästi. Kirjaston lainamäärätavoite talousarviovuodelle on 130000.

Kirjastopalveluiden vastuuhenkilönä toimii kirjastopalvelupääällikkö.

Henkilöstö 6,62 htv: kirjastopalvelupääällikkö 1 htv ja kirjastohenkilöstö 5,62 htv.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyö kuuluu kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Nuorisolaissa säädetään, että kunnan tulee luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja nuorten omaehtoiselle toiminnalle järjestämällä palveluita ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Mänttä-Vilppulan kaupungin hyvinvointisuunnitelman sekä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman

kautta ohjataan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Nuorisopalveluiden toiminnassa keskitytään Mänttä-Vilppulassa ohjattuun kerhotoimintaan sekä jokaiselle nuorelle tarjottavaan turvalliseen avoimeen toimintaan nuorisotiloissa. Nuorten kohtaamispaikkoina toimivat Mäntän, Vilppulan ja Kolhon nuorisotilat. Kokonaiskävijämäärän tavoitteena on 8200 käyntikertaan vuodessa.

Mäntän nuorisotila (Kirkkis) mahdollistaa monitoimitilana tiiviin yhteistyön eri järjestötoimijoiden kanssa sekä eri tapahtumien toteuttamisen. Vilppulan nuorisotilan (Palis) erilliset soittotilat mahdollistavat bändiharrastustoimintaan kiinnittymisen ja yhteistyötoimintaan kuuluu myös pyöräpajakerho. Kolhon nuorisotilat toimivat kaksi kertaa viikossa kiinnittäen alueen nuoret yhteisölliseen toimintaan lähellä koulua ja kyläkeskusta.

Nuorisotiloissa järjestetään yhdessä nuorten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa myös kohdennettuja tapahtumia kuten roolipeli- ja musiikkitilaisuuksia. Nuorisotilat toimivat myös työllisyyspalveluiden nuorten aikuisten starttiryhmien palveluohjauksen toteuttamispaikkana.

Kesäaikoina nuorisopalvelut toteuttaa jalkautuvaa nuorisotyötä eri taajamissa toiminnallisen nuorisotyön merkeissä.

Nuorisopalvelut tekevät aktiivista poikkihallinnollista yhteistyötä erityisesti koulujen, työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden kanssa. Suunnitelmana on saada jatkoa AVI:n rahoittamalle koulunuoriso-ohjaajan hankkeelle. Lisäksi koulujen kanssa toteutetaan yhteistyötä luokkien ryhmätyksissä ja eri teemapäivien järjestelyissä.

Nuorisovaltuuston (nuva) toimintaa aktivoidaan ottamalla jäsenet mukaan erilaisten poikkihallinnollisten ja kolmannen sektorin kanssa järjestettävien tapahtumien ja toiminnan suunnitteluun. Nuorisovaltuuston nimetyt edustajat ovat mukana kaupungin palvelualueiden lautakuntien kokouksissa ja Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisotyössä. Nuorisopalvelut ja nuorisovaltuusto järjestävät yhdessä vuosittaisen lasten ja nuorten foorumin.

Nuorisopalveluiden vastuuhenkilönä toimii nuorisosihteeri.

Henkilöstö 4 htv: nuorisosihteeri 1 htv, nuoriso-ohjaajat 2 htv, ma. koulujen nuoriso-ohjaaja 1 htv.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tehtävänä on organisoida ja kehittää liikuntapaikkojen käyttöä sekä tuottaa niissä toimivia liikuntapalveluita sekä -tapahtumia. Tavoitteena on terveyttä edistävä, omaehtoinen liikunta sekä asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen. Liikuntapalveluiden tuottamiseen tarvitaan suunnitelmallisten toimenpiteiden lisäksi aktiivista yhteistyötä alueen yksityisten toimijoiden, yhdistysten ja seurojen kanssa. Liikuntapalveluiden toteuttamisessa ja suunnittelussa huomioidaan erityisryhmien liikunnalliset tarpeet ja esteettömyyden toteutuminen.

Liikuntapalveluiden toteuttamisen keskiössä ovat suorituspaikat, joita ylläpidetään kaupungin infrapalveluiden kautta koko kaupungin alueella (Urheilukeskus, Parkkivuori, Mäntänvuori, kylien toimintapaikat Kolhossa ja Pohjaslahdella, korttelikentät, ulkoilualueet ja -reitit). Liikuntapalvelut suunnittelee ja organisoii toiminnan eri kohteissa ja samalla kehittää koko kaupungin liikuntaa eri toimijoiden kanssa yhteisen liikuntaohjelman

pohjalta.

Liikkuva ihminen – Terve 2030 -liikuntaohjelman painopisteiksi on valittu lapset ja nuoret, luontoon liittyvän omaehtoisen liikkumisen kasvattaminen sekä uimahallin toiminnan ja käytön edistäminen.

Liikuntapaikkojen investoinneissa on kärkihankkeena suunnitteilla Vilppulaa ja Mänttää yhdistävän Autereen polun toteuttaminen. Samalla nykyistä liikuntapaikkaverkostoa vahvistetaan yhteistyössä infrapalveluiden kanssa.

Uimahallilla toimintaa kehitetään kampanjoilla, tapahtumilla ja kuntoneuvontaa antamalla. Uimataidon edistämiseksi tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa. Vauva- ja perheuintia kehitetään yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa. Uimahallin vuoden 2025 kävijämäärätavoitteena on 38000 käyntikertaa, jota edistetään aktiivisella tiedottamisella ja kampanjoilla. Lisäksi kuntoneuvonnan osana toteutetaan myös tapahtumallista liikkumisen ohjausta uimahallin ulkopuolella puistojumpissa ja toimintakyvyn mittaus -tilaisuuksissa.

Jäähalli tarjoaa kaupunkilaisille tilat monipuolisia jääliikuntapalveluita varten. Jäähalli mahdollistaa lisäksi myös muiden tapahtumien järjestämisen (esim. konsertit, messut ja ulkoilmanäytökset kuten drive in –elokuvat ja festivaalit). Jäähallin toiminnan kehittämisestä vastaa kaupunkikonserniin kuuluvan Mäntän Jääareena Oy. Kaupunki tukee halliyhtiön kokonaistoimintaa vuosittaisella liikuntapalveluiden avustuksella.

Liikuntapalvelut toimii yhdistävänä tekijänä kolmannen sektorin ja eri hallinnonalojen kesken. Liikkumisen ja liikunnan edistäminen lisää asukasviihtyvyyttä, kuntalaisten elämänlaatua ja yhdistysten toimintaedellytyksiä. Toimijoiden välistä yhteistyötä ja palveluiden kehittämistä sekä niiden toteuttamista edistetään kolme kertaa vuodessa tapahtuvissa kokoontumisissa ja seurafoorumissa.

Liikunta on myös nähtävä vahvana matkailu- ja vetovoimatekijänä, sillä paikkakunnalle suuntautuu merkittävästi peli- ja kilpailumatkailua.

Liikuntapalveluiden vastuuhenkilönä toimii liikuntapalvelupäällikkö.

Henkilöstö 5 htv: liikuntapalvelupäällikkö 1 htv, uinninvalvojat/liikunnanohjaajat 3 htv, laitoshenkilö 1 htv.

Kehittämisen painopisteet

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden painopisteet:

- i. Asukashyvinvoinnin edistämien liikuntaneuvonnan ja liikkumisen edistäminen järjestämällä kohdennettuja ryhmäohjauksia.
- ii. Lasten- ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen nuorisopalveluiden kerhotoiminnalla, kulttuurikasvatusohjelman toteutuksella ja seurojen yhteistyöllä
- iii. Yhteisöllisten kulttuuritapahtumien mahdollistaminen kirjastoissa ja järjestöjen toteuttamana.
- iv. Palveluiden käytön edistäminen ja vaikuttavuuden mittaus:

kulttuuri- ja matkailutapahtumien kävijämäärät

uimahallin kävijämäärät

kirjaston lainamäärät

nuorisopalveluiden tilojen ja ryhmätoiminnan käyntikerrat

- v. Strategisen suunnittelun edistäminen

- vi. Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittäminen
- vii. Kulttuuristrategian päivittäminen
- viii. Matkailuohjelman toimenpiteiden toteutus
- ix. Liikuntaohjelman toimenpiteiden toteutus

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua ja näin ollen ehkäistä mahdollisia heikkouksia ja uhkia. Määrällisten tavoitteiden lukujen lähtötasona toimii ennakoitua vertailuluvut vuodelta 2024.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/ tavoitetaso
Taloudellisesti tasapainoinen seutukaupunki			
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Palvelut mitoitetaan vastaamaan tasapainottamisohjelmaa ja väestömäärää	Kirjaston lainamäärät	134.000 / 130.000
		Kirjastojen tapahtumien määrät	50 / 45
		Nuorisotilojen ja -ryhmätoiminnan kävijämäärät	8.500 / 8.200
Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki			
Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana	Asukashyvinvoinnin edistämien	Liikuntaneuvonnan kohdennettujen ryhmäohjausten määrä (muut kuin uimahalliin liittyvä ohjaustoiminta)	8 / 10
		Nuorisopalveluiden yhteistyötapahtumat koulujen kanssa.	8 / 10
		Kulttuurikasvatusohjelmassa toteutettujen vierailukohteiden määrät	80 / 95
Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki:			
Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana	Palveluiden käytön edistäminen ja vaikuttavuuden mittaus	Kulttuuri- ja matkailutapahtumien kävijämäärät	95.000 / 100.000
		Uimahallin kävijämäärät	37.000 / 38.000
		Kuntosalien käyntimäärät (Parkkivuori ja Kolho)	15.000 / 16.000
		Liikuntatilojen ryhmien käyttökerrat	400 / 420

Tavoitteet 2025

1. Palvelut mitoitetaan vastaamaan tasapainottamisohjelmaa ja väestömäärää

Kirjaston palvelumääriin ja aukioloaikoihin vaikuttavat kirjastoverkkoselvityksen kautta asetetut toimenpiteet. Nuorisotoiminnan palvelumääriin ja aukioloaikoihin vaikuttavat

väestömäärä ja nuorten ikäluokan pientyminen.

2. Asukashyvinvoinnin edistäminen

Asukashyvinvoinnin edistäminen on keskeinen sekä kunnan että hyvinvointialueen yhteistavoite. Liikunta- ja kulttuurihyvinvointia edistetään ryhmäohjauksia, nuorisolle suunnattua kerhotoimintaa sekä kulttuurikasvatukseen liittyviä vierailuja lisäämällä. Uusien toimintamallien lisäämiseen on tällä hetkellä vähän resursseja, mutta niitä edistetään hankkimalla aktiivisesti tukirahoituksia, hankkeita ja yhteistyökumppanuuksia.

3. Palveluiden käytön edistäminen ja vaikuttavuuden mittaaminen

Tavoitteena on ylläpitää edelleen Taidekaupungin aktiivista yhteistyötapahtumien toteuttamista sekä yhdistysten järjestämiä tapahtumia (kylätapahtumat, festivaalit ja seuratoiminta).

Vuosittaisten asiakas- ja palvelusmäärien mittaaminen kulttuuri- ja liikuntatapahtumien osalta on tiedolla johtamista, jonka kautta saadaan selville tuettujen palveluiden vaikuttavuus. Tapahtumiin liittyvää toimijoiden tuotanto-osaamista ja elinvoimakehittämistä edistetään yhteisillä koulutuksilla ja tietotaitoa lisäävällä maakunnallisella ja kansallisella verkostotyöllä.

Strategista suunnittelua edistetään päivittämällä tulevalle valtuustokaudelle lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja kulttuuristrategia. Samalla viedään tavoitteellisesti eteenpäin sekä matkailuohjelman että liikuntaohjelman keskeisiä toimenpiteitä yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Riskien hallinta

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa toiminnallisen riskin muodostaa väestömäärän väheneminen, joka pidemmällä aikavälillä vaikuttaa väistämättä palveluverkon laajuuteen, aukioloaikoihin sekä saavutettavuuteen.

Taloudellisena riskinä on keskeisesti talouden tasapainotus, joka edellyttää jatkossa entistä enemmän tukeutumista julkisrahoitteisten hankkeiden toteuttamiseen.

Henkilöstöriskien kuuluu henkilöstön vähennetty määrä, joka tuo haasteita toiminnan toteutukseen, palvelulaatuun ja kehittämiseen lisäten merkittävästi yksiköiden esihenkilöiden ja työntekijöiden työn kuormittavuutta. Ryhmäpalvelutoiminnoissa kuten nuorisopalvelussa on kiinnitettävä erityistä, huomiota ohjaustoiminnan turvalliseen toteuttamiseen ja häiriötilojen ennakointiin.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa sisäisen valvonnan osa-alueet ovat:

Seuranta (Luottamushenkilöille kuuluva osa sisäistä valvontaa.)

Sisäinen tarkkailu (Jatkuvaa päivittäistä toimintojen, varojen käytön ja muun talouden hoidon valvontaa. Tarkkailu kuuluu esihenkilöille.)

Sisäinen tarkastus (Suoritetaan tarkastus toimivan johdon tarkastuksessa tarvittaessa.)

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden riskien arviointi

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	Tunnistettu riski/kuvaus	Toimenpiteet riskin ennakointia varten	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys	Vastuhenkilö ja toimin-	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja
----------------------------------	--------------------------	--	----------------	----------------	-------------------------	--

	riskistä	i ja hallitsemiseksi		1 - 3	tayk-sikkö	raportointi
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Tilojen käyttäjämäärien väheneminen pitkällä aikavälillä (asukasmäärän väheneminen).	Palveluiden sopeuttaminen ja ennakointi talousarviovalmistelun yhteydessä.	2	3	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat	Toiminnallisten tavoitteiden mittareiden seuranta ja raportointi lautakunnassa.
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Pääsylipputulosten väheneminen	Käyttäjämäärien jatkuva seuranta, palveluiden näkyvyyden ja markkinoinnin edistäminen, laskutuskierron nopeuttaminen ja hintojen tarkistus.	3	1	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat	Tulomittareiden seuranta kuukausiraporttien ja osavuosi-katsausten yhteydessä.
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Tuettujen hankkeiden määrän väheneminen tai hankkeiden toteutumato-muus.	Avustusten hakujen aktiivinen seuranta. Riittävän resurssin sitominen hankehakujen toteuttamiseen. Vaihtoehtoisten rahoitusten haku. Hankhallinnon osaamisen lisääminen	2	1	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat	Hankkeiden toteuman seuranta ohjausryhmissä sekä taloushallinnon ja palveluryhmän esihenkilön kanssa. Hankkeiden toteutumisen raportointi lautakunnassa.
Toimintaympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Kiinteistöjen ja vuokratilojen kunto asiansäkäkäytössä.	Tilojen käytön valvonnan ja –ohjeiden sekä sopimusten tarkentaminen vastuiden tarkentamiseksi.	1	2	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat.	Ohjeistusten ja sopimusten toteutumisen ja ajantasaisuuden seuranta palvelu- ja vastuualueetasolla.
Ulkopuoliset riskit	Ilkivalta ja rakennust	Kameravalvonnan riittävyys ja	2	3	Kulttuuripäällikkö	Toimenpiteiden yhteinen

	en/tilojen sotkemine n (graffitit ja tagit)	toiminta. Kasvatus- koulutus- toimenpiteet (esim. koulupoliisi, nuorisopalvelut, paikallislehti).			Yksiköide n viranhaltijat. Tilapalveluiden vastuuhenkilö. Kouluyhteistyö rehtorien kanssa.	kirjaamis- ja ilmoitustapa viranomaisille. Määrien seuranta tilapalveluiden kanssa. Raportointi lautakunnissa.
Palveluiden järjestämisen riskit	Osaavan työvoiman saatavuus ja pysyvyys	Rekrytointien näkyvyys ja haastattelu- prosessien laadukkuus. Nykyisen henkilöstön kehityskeskustelut ja sitouttaminen toiminnan kehittämiseen.	1	2	Kulttuuripäällikkö Yksiköide n viranhaltijat.	Vaihtuvuuden seuranta yksiköittäin Raportointi henkilöstö-hallintoon.
Henkilöstö- riskit	Henkilöstö n jaksamine n ja riittävyys	Kiinnitettävä tarkemmin huomiota yhdistelmätehtävien määrään ja tehtävien tasapuoliseen jakamiseen tehtäväkuvauksissa. Varattava henkilöstömenoj a ennakoivasti myös sijaistaviin kuluihin.	2	3	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Yksiköide n viranhaltijat.	Tehtäväkuvien tarkennukset. Varhaisen tuen mallin aktiivinen käyttö ja työterveys- neuvottelut. Seuranta ja toimenpiteet yhteistyössä henkilöstöhallinnon kanssa.
Henkilöstö- uhat	Asiakkaide n epäasiallinen käytös ja maalittaminen somessa sekä väkivallan	Turvallisuus- ja viestintä- suunnitelmat ajan tasalle. Kriisitilanteiden koulutus yksiköissä turvapalveluiden kanssa.	1	2	Kulttuuripäällikkö Yksiköide n viranhaltijat.	Turvallisuus- suunnitelmien toteutumisen seuranta. Koulutusten toteuttaminen. Raportointi TA:n riskiseurannan yhteydessä.

	uhka palvelukohtaamisissa (esim. kirjasto, nuorisotilat, uimahalli)					
Muu tunnistettu riski	Jäähalliyhtiön taloudellisen kantokyky	Avustusten suhteuttaminen palvelutasoon. Palvelusopimusten tarkentaminen.	2	2	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Kaupunki kehitysjohtaja Liikuntapalvelupäällikkö Jäähalliyhtiön edustaja.	Seuranta ja ennakkotiedot taloushallintoon. Tiedot KH:n konserniohjaukselle.

KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA

Palvelualue vastaa kaupungin teknisistä palveluista sekä elinvoiman kehittämisestä. Lautakunnan alaisuudessa on toiminut elinvoimajaosto 2023 alkaen, jonka tehtävänä on edistää elinkeinopalvelujen, asumisen ja matkailun kehittämistä, huolehtia yhteyksistä elinkeinoelämään ja huolehtia osaltaan elinkeinotoiminnan oppilaitosyhteistyöstä. Vastuualueet ovat seuraavat:

Hallinto. Hallinto sisältää toimialajohtajan, lautakunnan sihteerin (0,4 htv) sekä vastuualueiden yhteisen toimistosihteerin (1 htv). Yhteinen sihteeri sivistys- ja kulttuuripalveluiden kanssa on poistunut syksyllä 2024. Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunkikehitysjohtaja

Tilapalvelut. Vastuualue sisältää rakennuttamisen, kiinteistöjen kunnossapidon, kiinteistönhoidon, vuokrauksen, puhtauspalvelut ja ruokapalvelut. Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunkikehitysjohtaja

Infra- ja ympäristöpalvelut. Vastuualue sisältää kadut ja yleiset alueet, vesihuollon, puistot ja liikuntapaikat sekä ympäristöpalvelut. Tilivelvollinen viranhaltija: infrapalvelupäällikkö

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut. Vastuualue sisältää kaavoituksen ja maankäytön, rakennusvalvonnan, paikkatiedon, kiinteistönmuodostuksen ja maastomittauksen. Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunkisuunnittelupäällikkö

Talousarvio 2025

Edelliseen vuoteen verrattuna merkittävimmät muutokset ovat seuraavat (-/vaikutus toimintakatteen kasvamiseen, +/vaikutus toimintakatteen pienenemiseen).

Tilapalvelut:

- Kaukolämmön hinta nousi syyskuun 2024 alusta arvoon 91 euroa/MWh (~8,4 %)
- Sähköenergian toimittaja kilpailutetaan konsernitasolla. Marginaalien ja tehtävien hinnansuojausten osilta odotetaan säästöjä.
- Rakennusten kunnossapitotasoa nostetaan lähemmäs kestävä tasoa

Infra- ja ympäristöpalvelut:

- Yksityisteiden peruseräparannusavustuksiin lisätty edellisvuosien määrärahasta -13 000 eurosta -50 000 euroon (neljälle tiekunnalle myönnetty avustus, jotka eivät vielä ole toteutuneet)
- Liikennemerkkien inventointiin varattu -25 000 euron määräraha (lain tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä sekä asetuksen tie- ja katuverkon tietojärjestelmään tallennettavista ominaisuustiedosta edellyttämästi tiedot Digiroad-palveluun)
- Henkilöstömenoihin on lisätty neljä kuuden kuukauden kausityöntekijää -58 000 euroa (kaupunki ei saa enää palkkatuella olevia kausityöntekijöitä)
- Vuonna 2025 ei kaupungilla ole yhtään yksityistietä kunnossapidettävänä, laskennallinen säästö 30 000 euroa

Kaupunkikehitys- ja lupapalvelut:

- Rakennusvalvonnan lupamaksut pienenevät (-30.000 euroa)
- ELY:n avustukset joukkoliikenteelle poistuvat (-20.000 euroa)
- Joukkoliikenteen kulut kasvavat (-55.000 euroa)

KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA	TP	Ed TA	TA
	2023	2024	2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	363.008,91	334.000,00	424.500,00
<i>Maksutuotot</i>	78.827,42	64.500,00	39.300,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	52.210,59		
<i>Muut toimintatuotot</i>	3.181.291,98	2.886.590,00	3.282.500,00
TOIMINTATUOTOT	3.675.338,90	3.285.090,00	3.746.300,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-3.376.907,87	-3.238.900,00	-3.381.460,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-2.219.570,22	-2.394.230,00	-2.687.330,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-2.497.760,60	-2.690.560,00	-2.711.350,00
<i>Avustukset</i>	-99.015,21	-98.300,00	-145.300,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-201.964,35	-175.990,00	-207.815,00
TOIMINTAKULUT	-8.395.218,25	-8.597.980,00	-9.133.255,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-4.719.879,35	-5.312.890,00	-5.386.955,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-59,7		
VUOSIKATE	-4.719.939,05	-5.312.890,00	-5.386.955,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-2.523.950,10	-2.543.440,00	-2.704.320,00
<i>Arvonalentumiset</i>	-900.444,43		-340.000,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-3.424.394,53	-2.543.440,00	-3.044.320,00
*TILIKAUDEN TULOS	-8.144.333,58	-7.856.330,00	-8.431.275,00

Palvelujen järjestäminen

Tilapalvelut

Tilapalveluiden tehtäviin kuuluvat rakennuttaminen, vuokraaminen ja kaupungin omistamien kiinteistöjen ylläpitäminen, mikä käsittää kunnossapidon, kiinteistönhoidon sekä siivous- ja ruokapalveluiden järjestämisen. Tilapalvelut toimivat kaupungin tukiyksikkönä. Kaupungin omistamien tilojen käyttöä laskutetaan sisäisellä vuokralla. Sisäisen vuokran perusteet ovat tarkastelussa.

Piha- ja viheralueiden hoitotyöt toteutetaan infrapalvelut-vastuualueen resursseilla sekä kesäkaudelle palkattavilla kausityöntekijöillä.

Siivouspalvelut luovat rakennusten siivouksella ja ylläpidolla viihtyisät, terveelliset ja turvalliset puitteet kaupungin palvelutuotannon toimintaan. Mäntän Jääareena Oy:n kanssa on palvelusopimus koskien kiinteistöhoito- ja siivouspalveluja.

Ruokapalvelut valmistavat ateriat lasten, oppilaiden ja erityisryhmien tarpeisiin sekä henkilöstöruokailuun. Valmistuskeittiötä on viisi ja kolme jakelupistettä (Kolhon päiväkotit, Vilppulan päiväkotit ja Kolhon koulu).

Tilapalveluiden henkilöstö on talousarviovuoden lopussa seuraava:

Henkilöstöä 46 htv: Esihenkilöt ovat puhtaus- ja ruokapalveluesihenkilö, ruokapalveluesihenkilö rakennusinsinööri ja tilapalveluvastaava. Työntekijöitä on 19 puhtauspalveluilla, 11 ateriapalveluilla, 7 kiinteistönhoidossa ja 4 kunnossapidossa.

TILAPALVELUIDEN VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
	2023	2024	2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	67.678,11	22.000,00	108.000,00
<i>Maksutuotot</i>			
<i>Tuet ja avustukset</i>	210,59		
<i>Muut toimintatuotot</i>	3.015.655,39	2.764.590,00	3.155.500,00
TOIMINTATUOTOT	3.083.544,09	2.786.590,00	3.263.500,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-2.232.689,08	-2.085.930,00	-2.214.590,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-977.650,90	-1.207.050,00	-1.322.880,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-2.217.346,57	-2.398.710,00	-2.434.200,00
<i>Avustukset</i>			
<i>Muut toimintakulut</i>	-159.107,26	-150.000,00	-182.925,00
TOIMINTAKULUT	-5.586.793,81	-5.841.690,00	-6.154.595,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-2.503.249,72	-3.055.100,00	-3.027.886,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-39,23		
VUOSIKATE	-2.503.289,95	-3.055.100,00	-2.891.095,00
Poistot ja arvonalentumiset			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-1.433.542,91	-1.416.590,00	-1.413.630,00
<i>Arvonalentumiset</i>	-900.444,43		-340.000,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-2.333.987,34	-1.416.590,00	-1.753.630,00
*TILIKAUDEN TULOS	-4.837.276,29	4.471.690,00	-4.644.725,00

Infra- ja ympäristöpalvelut

Vastuualueen tehtäviin kuuluvat katujen, puistojen, liikuntapaikkojen ja muiden yleisten alueiden (torit, leikkipaikat, satamat, matonpesupaikat, matkailuvaunualue ja koskikalastus) rakennuttaminen ja ylläpito sekä kaupungin metsien hoito ja yksityistieavustusten jakaminen. Vastuualue huolehtii yleisestä siisteydestä, viihtyisyydestä ja turvallisuudesta. Tulosityksikköön kuuluu myös ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelutehtävät sekä vesihuolto. Palvelut toteuttaa Keuruun kaupunki Mänttä-Vilppulan alueella ja käyttää niissä jaostolle annettua päätösvaltaa. Ympäristönsuojeluviranomainen on myös lainsäädännön mukainen kunnan maaineslupa- ja valvontaviranomainen.

Mäntän alueella 1/3 teiden talvikunnossapidosta hoidetaan omalla kalustolla ja loput yksityisten urakoitsijoiden toimesta. Vilppulassa ja Kolhossa talvikunnossapito ostetaan kokonaisuudessaan ulkopuolisilta urakoitsijoilta. Kesäkunnossapito hoidetaan Mäntän alueella pääasiassa omalla kalustolla, Vilppulassa omalla kalustolla ja ulkopuolisten urakoitsijoiden toimesta ja Kolhossa pääosin ulkopuolisten urakoitsijoiden toimesta etäisyydestä johtuen. Hoidettavia katuja on 102 km, erillisiä kevyen liikenteen väyliä 20 km ja katuvalopisteitä 3200 kpl.

Kaupungin alueella on noin 160 tiekuntaa, joista kunnossapitoavustusta saa noin 90 tiekuntaa määrärahojen puitteissa. Perusparantamisavustusta maksetaan määrärahojen puitteissa sellaisille tiekunnille, jotka saavat ELY-keskuksen avustusta tai Kemera-avustusta, kun tiellä on kolme vakinaista asuntoa tai tiellä on huomattava liikenteellinen merkitys.

Suurin osa puistoista ja yleisistä alueista hoidetaan omana työnä, mutta osa tehtävistä ostetaan ulkopuolisilta urakoitsijoilta ja palveluntuottajilta, mm. Vilppulan satama-alueen matkailualueen

vuokrauspalvelut ja muut ylläpitotehtävät.

Infrapalveluihin kuuluu myös osittain kaupungin kiinteistöjen käsin tehtävät piha-alueiden talvi- ja kesäkunnossapitotyöt yhteistyössä tilapalveluiden kanssa. Henkilöstösuunnitelmaan lisätty neljä kuuden kuukauden mittaista kausityöntekijää kesäkunnossapitoon.

Vilppulan alueen metsäsuunnitelma on voimassa 2021–2030 ja Mäntän alueen metsäsuunnitelma on voimassa 2018–2027. Suunnitelmat sisältävät yhteensä 630 hehtaaria metsämaata, mihin sisältyy myös puistometsiä. Kaupungin hankintahakkuut ja hoitotyöt tehdään ostopalveluina.

Mäntän Jääareena Oy:n kanssa on palvelusopimus koskien jäähallin jään ylläpitoa. Liikunnan kehittämishankkeet ja hyvinvointityö on siirretty pääasiassa kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluille.

Keuruun, Jämsän, Mänttä-Vilppulan ja Virtain kaupunkien sekä Kuhmoisten ja Ruoveden kuntien yhteisen Keurusselän ympäristölautakunnan sekä Keuruun ja Mänttä-Vilppulan kaupunkien yhteisen Keurusselän ympäristönsuojelujaoston isäntäkuntana toimii Keuruun kaupunki. Ympäristölautakunnan tehtävänä on elinympäristöön vaikuttavin toimenpitein edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia. Lautakunta huolehtii terveydensuojelulain 763/94 ja elintarvikelain 297/21 mainittujen lakien mukaisista ympäristöterveydenhuollolle määrätyistä tehtävistä. Keuruun Ympäristölautakunta toimii kunnan terveydensuojeluviranomaisena. Heille kuuluu elintarvikevalvonta, tupakkavalvonta, asuntoterveys, kuluttajaturvallisuus, uimavedet, talousvedet ja eläinlääkäripalvelut. Keurusselän ympäristönsuojelujaoston tehtävänä on edistää ympäristön säilymistä ekologisesti kestäväenä, arvoiltaan monimuotoisena, viihtyisänä ja virikkeellisenä. Ympäristönsuojelujaosto huolehtii kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lainsäädännössä säädettyistä tehtävistä toimialueensa Keuruun ja Mänttä-Vilppulan kaupunkien osalta ja käyttää niissä jaostolle annettua päätösvaltaa. Ympäristönsuojeluviranomainen on myös lainsäädännön mukainen kunnan maa-aineslupa- ja valvontaviranomainen. Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimisto laskuttaa yhteistyökunnilta yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kuntien maksuosuuden asukaslukujen mukaisessa suhteessa 50 lukuun ottamatta eläinlääkintää, jossa 25 % maksuosuudesta määräytyy kunnassa olevien maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Vesihuollon kehittäminen yhdessä Mäntän Kaukolämpö ja Vesi Oy:n kanssa ja muun muassa lisäämällä yhteistyötä paikallisten vesiosuuskuntien kesken. Pohjavesiensuojelusuunnitelman ja vesihuollon kehittämissuunnitelman toimenpiteitä pyritään toteuttamaan talousarvion puitteissa.

Henkilöstö vakituiset 15 hv; infrapalvelupäällikkö, liikuntapaikkamestari, puistotyöjohtaja, katujen kunnossapitotyöntekijät 2 henkilöä, puistotyöntekijät 4 henkilöä, liikuntapaikkahoitajat 6 henkilöä. Kausityöntekijät 2,75 hv.

INFRA- JA YMPÄRISTÖPALVELUIDEN VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
	2023	2024	2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	201 404	217 000	217 000
<i>Tuet ja avustukset</i>			
<i>Muut toimintatuotot</i>	15 285	12 000	12 000
TOIMINTATUOTOT	216 689	229 000	229 000
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-718 281	-755 590	-777 085
<i>Palvelujen ostot</i>	-912 276	-775 100	-922 000

<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-274 928	-280 150	-266 650
<i>Avustukset</i>	-99 015	-98 300	-145 300
<i>Muut toimintakulut</i>	-22 168	-16 250	-16 050
TOIMINTAKULUT	-2 026 668	-1 925 390	-2.147.120
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-1 809 980	-1 696 390	-1.918.120
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>			
VUOSIKATE	-1 810 000	-1 696 390	-1.918.120
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-1 090 407	-1 126 850	-1.286.410
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			-1.286.410
*TILIKAUDEN TULOS	-2 900 407	-2 823 240	-3.204.530
Sisäiset toimintatulot/menot	-39 473	-34 260	-23.140

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut vastaa kaupunkiympäristön yleis- ja toteutussuunnittelusta, kaavoituksesta, kiinteistö- ja mittauspalveluiden tuottamisesta, kartta- ja paikkatietopalveluista, kiinteistön muodostuksen tehtävistä Mäntän asemakaava-alueella, rakennusvalvonnasta, rakennus- ja huoneistorekisterin pitämisestä ja tietojen toimittamisesta muille viranomaisille, osoitejärjestelmästä, maaomaisuuden hallinnoinnista, tonttien markkinoinnista ja myynnistä, poikkeamis lupien ja suunnittelutarverkaisujen valmistelusta. Vastuualue osallistuu myös maakunnalliseen ja seudulliseen kaavoitustyöhön ja vastaa kaupungin maankäytön strategisesta suunnittelusta. Kaupunki omistaa maata noin 1.300 hehtaaria.

Kaupunki toimii kiinteistörekisterin pitäjänä Mäntän asemakaava-alueella. Kaupungin lakisäätteiset kiinteistöinsinöörin tehtävät hoitaa sopimusperusteisesti Maanmittauslaitos 1.7.2023 lähtien.

Kaupungin rekisteripalvelut ovat CGI:n toimittamassa Facta-kuntarekisterissä. Paikkatietojärjestelmää ja sen käyttöä kehitetään yhteistyössä Keuruun ja Virtain sekä järjestelmätoimittajien kanssa. Nykyinen ESRI-tuoteperheen yhteinen kuntalisenssisopimus on voimassa 29.3.2027 asti. Rakennusvalvonnan lupahakemukset hoidetaan sähköisesti Lupapiste.fi -palvelun kautta. Kaupungin nettisivuilla karttapalveluja tarjotaan Swecon karttapalvelusovelluksen kautta kaupunkilaisten käyttöön.

Kiinteistö- ja mittauspalvelut myy sopimusperusteisesti Mäntän Kaukolämpö- ja Vesihuolto Oy:lle kunnallistekniikan mittaus- sekä johtotietojen ylläpitopalvelun. Johtotiedot ylläpidetään KeyAqua-sovelluksella.

Rakennusrekisterin tarkistustyö on käynnistetty vuonna 2020. Työn keskeisimpänä tarkoituksena on saattaa kaupungin rakennusrekisteri ajan tasalle koskien rakennuksia, jotka puuttuvat rekisteristä, tai joiden tiedoissa on rekisterissä puutteita. Samalla tasapuolistetaan kiinteistöverojen maksamista kaupungin alueella.

Joukkoliikennepalvelut sisältää asiointi- ja palveluliikenteen, ostetut linja-autovuorot sekä ELY-keskuksen järjestämän joukkoliikenteen. Koulukuljetuksista vastaa sivistyspalvelut. Saavutettavuuden kohentamiseen keskitytään elinvoiman lisäämiseksi. Erityisenä kehityskohteenä huomioidaan raideliikenne ja tarvittaessa talousarviota täydennetään raideliikenteen kehittämisen osalta, kun suunnitelmat sen osalta vahvistuvat.

Palvelu- ja asiointiliikenne (KYYTI) on kaikille avointa taajaman ulkopuolista liikennettä ja

tarkoituksena on tavoittaa kauppa-, virasto ym. palvelut. Asiointireittejä on 4 kpl (ma,ti,ke ja pe), palvelu ostetaan Matka Mäkelä Oy:ltä. Kaupunki ostaa koulupäivisin linja-autovuoron välille Mänttä-Kolho Matka Mäkelä Oy:ltä. ELY-keskuksen järjestämää joukkoliikennettä on 5 reitillä; Mänttä-Ruovesi (Bussi-Manninen), Tampere-Orivesi-Juupajoki-Mänttä-Vilppula (Valkeakosken Liikenne), Keuruu-Mänttä (Matka Mäkelä), Mänttä-Jämsä ja Mänttä-Halli (Tilausliikenne Lampinen). ELY-keskus maksaa 70 % kustannuksista. Jämsän ja Hallin reitillä tehdään yhteistyötä Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Jämsän kaupungin kanssa.

Henkilöstö 6,60 hv: kaupunkisuunnittelupäällikkö, maankäyttöinsinööri, paikkatietosuunnittelija, kartoittaja, rakennustarkastaja ja lupasihteeri (60%) sekä rakennusrekisterityön projektityöntekijä (määräaikainen).

KAUPUNKISUUNNITTELU- JA LUPAPALVELUJEN VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
	2023	2024	2025
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	93.926,75	95.000,00	99.500,00
<i>Maksutuotot</i>	78.827,42	64.500,00	39.300,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	52.000,00		
<i>Muut toimintatuotot</i>	150.351,60	110.000,00	115.000,00
TOIMINTATUOTOT	375.105,77	269.500,00	253.800,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-425.937,51	-397.380,00	-389.750,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-329.643,49	-412.080,00	-422.450,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-5.485,98	-11.700,00	-10.500,00
<i>Avustukset</i>	0	-9.740,00	0
<i>Muut toimintakulut</i>	-20.688,85	-830.900,00	-830.900,00
TOIMINTAKULUT	-781.755,83	-830.900,00	-831.540,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-406.650,06	-561.400,00	-577.740,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>			
VUOSIKATE	-635.967,95	-561.400,00	-577.740,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			-4.280,00
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			-4.280,00
*TILIKAUDEN TULOS	-444.043,46	-561.400,00	-582.020,00
Sisäiset toimintatulot/menot	-28 772	-47 200	-38.740

Henkilöstösuunnitelma

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA (henkilötyövuosittain, vuoden lopussa)				
<i>Kaupunkikehityslautakunta (vakituiset)</i>	Tp 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS
<i>Hallinto</i>	1,4	1,8	2,4	+0,6
<i>Tilapalvelut</i>	50,6	47	46	-1
<i>Infra- ja ympäristöpalvelut</i>	15	16	15	-1
<i>Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut</i>	5,95	5,60	5,60	
<i>määräaikaiset</i>				
<i>Infra- ja ympäristöpalvelut</i>	0,4	0,4	2,75*	+2,35
<i>Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut</i>	1	1	1	
Lautakunta yhteensä	76,75	70,6	72,75	+2,15

*sisäisiä palveluntuotannon muutoksia

Tilapalvelujen toimintaan vaikuttavat edelleen henkilöstövaihdokset. Koko kiinteistöhoiton ja kunnossapidon esihenkilöstörakenteen uudistuminen jatkuu vuoden aikana. Kunnossapidossa lisätään oman työn osuutta. Uudistukset toteutetaan valtaosin sisäisesti ja niissä varaudutaan enemmän palveluiden tuottamiseen sidosyksiköille.

Tavoitteet ja kehittämisen painopisteet

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Alla kuvattu lautakunnan valtuustoon nähden sitovat päätavoitteet vuodelle 2025.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Sote- ja pelarakennusten yhtiöittäminen kokonaistaloudellisuus huomioiden, tavoitteena on mahdollisimman pieni vaikutus kaupungin toimintakatteeseen	Toimintakate	Vertailu: Toimintakate 2024%
Yritysmuotoinen ajattelutapa – yrityspalveluiden kehittäminen elinvoiman ja hyvinvoinnin veturina	Hankintatoimen kehittäminen yhteistyössä yritysten kanssa elinvoimajaoston kautta; Hankintakalenterin käyttöönotto	Yrityskysely	Lähtötaso: Hankintakalenteri ei ole käytössä

Merkittävin lautakunnan toimintaan viimeistään 2027, todennäköisesti 2026 alusta, vaikuttava muutos on yhtiöittämisvelvollisuus valtion käytössä oleviin rakennuksiin. Muutoksella on yli kolmen miljoonan euron vaikutus niihin toimintatuottoihin, jotka maksetaan suoraan tiloista nykyään kaupungille. Valmistella on lainsäädäntöä pakkomuutoksesta aiheutuvien omaisuusjärjestelyjen korvauksiin. Niin sanotulle in-house järjestelylle on omat reunaehdonsa muun muassa omistajuudessa. Tukipalveluita voidaan tuottaa kuitenkin kaupungin toimesta. Nämä ja muut päätöksentekoon vaikuttavat seikat huomioidaan tavoitteessa. Hyvinvointialueiden kuuluu ilmoittaa optiovuoden 2026–2027 käytöstä kuluvana vuonna ja tietoa vielä odotellaan talousarvion laadintavaiheessa lokakuun lopussa.

Hankintojen ohjelmointiin on keskitetty enemmän. Tavoitteena on, että varsinkin arvoltaan suurissa hankkeissa suunnittelu ja toteutus tapahtuvat siten että ne toteutetaan talousarvio ja -suunnitelmavuosina ennakoitavalla ja täten mahdollisimman edullisella tavalla. Tämän seurauksena myös tietoa hankkeista voidaan tuottaa toimintaympäristöön ennen varsinaisen tarjouspyynnön julkaisemista. Markkinavuoropuhelulle on enemmän aikaa.

Vastuualueiden omat tavoitteensa ovat seuraavat:

Tilapalvelut

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailulukku
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Kiinteistöstrategian toteutus. Kaikille kaupungin omistamille kiinteistöille on kehittämissuunnitelma (salkutus). Tavoitteena on muun muassa nostaa niiden rakennusten käyttöasteita, jotka säilytetään omistuksessa ja luopua niistä rakennuksista, joiden käyttöaste on vähäinen ja/tai käyttökustannukset ovat suuret toimintaan nähden.	Ylläpitokustannukset/kiinteistöjen määrä	Vertailutieto: Kaupungilla olevien kiinteistöjen hum2 (Trellum salkutusaineisto) (03.10.17) 61876m2, 55067m2 (2.10.23) Tavoite: Hum-neliömäärä on pienempi kuin edellisenä tilikautena
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Sähkön ja lämmön käytön vähentäminen Energian käytön vähenemiseen johtavien toimenpiteiden toteuttaminen.	Energiankulutus/vuosi Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden toteuttaminen.	Vertailukelpoinen energiankulutus 2024
Palveluiden ja investointien kehittäminen ja Turvallisuus osa arkea	Taloudellisesti ja ympäristötehokkaasti tuotetut ruoka- ja puhtauspalvelut: -Ruokalistat ruokasuositusten mukaisesti. -Puhtauspalveluiden tuottaminen, asiakkaan toiminta ja muutokset huomioiden -Siivouksen mitoituksen mukainen toiminta -Ruokapalvelujen suunnittelu asiakkaat huomioiden, jotta ylijäämäruoka jäisi mahdollisimman vähäiseksi	Asiakaspalaute/-kysely Laatukierrokset Asiakaskyselyt Asiakaspalaverit Ylijäämä ruoan punnitus ja seuranta	Asiakaskyselyn tulokset Sovitut puhtaustasot Ruokailijamäärät Hävikkiruoan määrä mahdollisimman pieneksi

Infra- ja ympäristöpalvelut

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailulukku
Palveluiden ja investointien kehittäminen kestäväällä tavalla	Katuvalaisinten vaihto vähemmän energiaa kuluttaviin LED-valoihin 100 kpl	Vaihdettujen valaisinten määrä	Vaihdettujen valaisinten määrä ja energian kulutus
Palveluiden ja investointien	Katujen, yleisten alueiden ja	Kuntalaiskysely	Kuntalaiskysely 2024 / mediaani arvosana 2

kehittäminen kestäväällä tavalla	liikuntapaikkojen hoito.		
----------------------------------	--------------------------	--	--

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Yritysmuuntoinen ajattelutapa – yrityspalveluiden kehittäminen elinvoiman ja hyvinvoinnin veturina	Liike- ja teollisuustonttien markkinointi ja näkyvyyden lisääminen Mustalahden alueella	Myytyjen/vuokrattujen tonttien määrä	Tavoitetaso: Yksi myyty/vuokrattu tontti
Monipuolisen asumisen mahdollistaja	Uudistuneen tonttimarkkinoinnin tavoitteiden vaikutusten seuranta	Myytyjen tonttien määrä	Tavoitetaso: Yksi myyty tontti
Monipuolisen asumisen mahdollistaja	Rakennusvalvonnan sujuva ja nopea lupakäsittely sekä ennakoiva ohjaus (uuden rakennuslain vaikutukset)	Rakennuslupien määrä Käsittelyaika	50 % vuoden 2022 määrästä Käsittelyaika 1 kuukausi

Kehittämisen painopisteet

Tilapalvelut

Vuoden 2024 aikana oli tavoitteena lähteä toteuttamaan aktiivisesti työstettävänä olevaa kiinteistöstrategiaa nostamalla niiden rakennusten käyttöasteita, jotka säilytetään omistuksessa ja luopumalla niistä rakennuksista, joiden käyttöaste on vähäinen ja/tai käyttökustannukset ovat suuret toimintaan nähden. Päätöksentekoon toimitusta on viivästyttänyt työajan allokointi. Tavoite on toteutunut osittain; siku-lautakunnan toimintojen siirtämistä on valmisteltu ja hyödyttömien rakennusten listaa on valmisteltu. Osakeomistuksia on useammassa yhtiössä, joista kertyy huomattava käyttötalouden rasitus. Näihin esitetään ylimääräisiä poistoja.

Kiinteistöstrategian mukaiset toimenpiteet tuovat muutoksia suoraan tilapalveluiden toimintaan sekä kiinteistöistä aiheutuviin kustannuksiin. Muutoksia tuo myös sivistyspalveluiden tilapalveluiden kanssa yhteistyössä tekemä kouluverkkoselvitys. Selvityksen perusteella tehtävät muutokset vaikuttavat suoraan tilapalveluiden vastuualueeseen; sekä kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon, sekä puhtaus- ja ruokahuoltoon. Kuluvana vuonna uusia tietoja ei ole ilmestynyt, vaan hankeselvitykset esitetään investointiosaan.

Kunnossapidon osalta tavoitteena on hahmottaa rakennusmassan tila, niihin tehdyt selvitykset ja pitkäaikaisen toimenpideohjelman käyntiin saattaminen säilytettävien rakennusten osilta.

Säästötoimenpiteitä käydään edelleen aktiivisesti läpi, myös talouden tasapainotusohjelmaan kuulumattomia. Energiakustannusten muodostumista ja niihin vaikuttamista tutkitaan kokonaisuutena. Prosessi on jatkuvaisluonteinen.

Puhtauspalveluissa mitoitukset on päivitetty ja mitoituksen mukaista siivousta tehdään palvelukuvausten mukaisesti. Henkilöstömäärä on suhteutettuna mitoitukseen. Siivouskohteiden siivouksenlaatua, työajan käyttöä, siirymiä ja taajuuksia on tarkasteltu toiminnan kautta ja muutoksia on tehty tarkoituksenmukaisesti toiminta huomioiden.

Ruokapalvelujen järjestämistä tarkastellaan kokonaisuutena. Ruoanvalmistuksen osalta on v. 2024 elokuussa siirretty Kolhon koululla ja päiväkodilla, sekä Vilppulan päiväkodilla jakelukeittiö mallin mukaiseen toimintaan. Vuonna 2024 valmistunut keittiöverkostoselvitys huomioidaan päätöksenteossa ja sitä pyritään hyödyntämään operatiivisessa toiminnassa. Hävikkiruoan seuranta tehostetaan ja kokeillaan sen myyntiä kaupungin henkilöstölle.

Infra- ja ympäristöpalvelut

Yksikön sisäisen yhteistyön tiivistäminen ja tuotettavien palveluiden kehittäminen. Vastuualueen eri palvelut koostuvat monista eri työkoneilla tehtävistä palveluista ja näiden työkoneiden pitäminen riittävän asianmukaisessa kunnossa on erittäin tärkeä asia, että yksikön palvelut voidaan toteuttaa asianmukaisesti ja turvallisesti. Kalustoa ei saa päästää ikääntymään liian vanhaksi, jolla varaudutaan, että palvelut voidaan tuottaa asianmukaisesti.

Huonokuntoisten katujen sidottujen pintojen muuttaminen sorapintaiseksi, jolloin niitä voidaan hoitaa täysin koneellisesti.

Katuvalaisimia vaihdetaan vähemmän energiaa kuluttaviin LED-valaisimiin energiakustannusten, turvallisuuden ja huoltotarpeen parantamiseksi.

Vilppulan myytävien teollisuustonttien metsän hakkuut toteutetaan alueen viihtyisyyden lisäämiseksi ja markkinoinnin tehostamiseksi.

Vilppulan ja Mäntän Myllyrannan satama-alueiden kehittämistä jatketaan.

Paikallisten vesiosuuskuntien sekä Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy:n yhteistyön tiivistäminen ja opastaminen yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen sekä Ympäristöterveyshuollon kanssa.

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut

Tulevana vuonna kehitetään yritysten sijoittumista kaupunkiin. Vuonna 2024 uudistettiin Teollisuus- yritystonttipörssi ja uusi Nälkäkallion kaava valmistuu Mustalahden alueelle.

Vastuualue pyrkii tehostamaan edelleen pitkään myynnissä olleiden omakotitonttien myyntiä uudenlaisella myyntikonseptillä myymällä tontteja lisäalueiksi ilman rakentamisvelvoitetta. Uusi myyntikonsepti otettiin käyttöön 2022 kesällä ("Mitä tekisit suurella tontilla"). Kaupungin myynnissä olevat tontit ovat nähtävissä kaupungin nettisivuilla toimivassa paikkatietojärjestelmässä, tonttipörssissä, jonka uusiminen ja yhdistäminen karttapalveluun on suunnitelmassa.

Vuonna 2025 jatkuu Tehtaan alueen asemakaavoitus, jossa ratkaistaan alueelle liittyvät suojeluasiat. Kolhossa jatkuu Metsomäen tuulivoimahankeen yleiskaavoitus. Vilppulan alueella käynnistetään Parkkivuoren asemakaavan muutos ja laajennus, tavoitteena päivittää alueen kaava ja saada rantatontteja. Vilppulan satama-alueella tarkastellaan alueen kehittämistä.

Kaupunki varautuu uuden rakentamislain ja siihen liittyvän alueiden käytön digitalisuuteen liittyvien säädösten johdosta sekä paikkatiedon hallinnan että tuottamisen osaamisen kehittämiseen. Rakennetun ympäristön digitalisaatioon liittyen kaikki kunnat ovat osallisena valtakunnallisessa RYHTI-hankkeessa. Kaavoituksessa ja rakentamisen luvituksessa syntyvät tiedot tullaan kokoomaan saataville yhtenäisessä muodossa, jota varten luodaan valtakunnallinen rakennetun ympäristön tietojärjestelmä.

Uusi rakennuslain voimaantulo 1.1.2025 vaikuttaa rakennusvalvonnan luvista saataviin tuloihin

laskevasti noin -25 000 €. Tulojen määrää on vaikea ennustaa, sillä uusi rakennusjärjestys ja taksa valmistunevat vuoden alussa 2025 ja siihen liittyvä valtakunnallinen ohjeistus on vielä kesken. Rakennusvalvonnan rooli ennako-ohjauksessa korostuu. Fakta ja Lupapisteen ohjelmistojen kehittymismaksut tulevat ylimääräisinä normaalien lisenssimaksujen päälle noin +15 000 €, hankkeisiin on haettu avustusta.

Rakennusrekisterin tarkistustyöt vuodella 2024 jatkuvat Mäntän taajamassa projektisuunnitelman mukaisesti.

ELY-keskuksen järjestämän joukkoliikenteen uusi sopimuskausi alkoi elokuussa 2024 vuoteen 2026 kaikilla 5 suunnalla (Tampere, Ruovesi, Keuruu, Halli ja Jämsä). Uutena palveluna työssäkäyntiä varten Tampereelle on järjestetty linja-autovuoro Mäntästä rautatieasemalle aamujunaan ja iltapäivällä paluuseen. Kouluviikonloppuina (40 kpl) järjestetään sunnuntain kahdelle junavuorolle Taksi junalle –palvelu, jota kokeiltiin vuonna 2023. Kaupungin järjestämä Kolhon linja-autoyhteys sekä palveluliikenne KYYTI jatkuu optiovuodella (näiden kilpailutus on yhdessä koulukuljetusten kanssa). Tutkimme pitkäjänteisesti saavutettavuuden parantamista.

Palvelualueen riskien arviointi

Vastuualue	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi	Vai- utus 1 - 3	Toden näköi- syys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
<u>Kaupunkikehityspalvelut</u>						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Henkilöstön vaihtuvuus, jolloin tehtävien hoito keskeytyy tai hidastuu	Koulutus Perehdytys Seuranta	2	3	kaupunkikehitys johtaja vastuualueiden esihenkilöt	Kaupunkikehitys lautakunta seuraa
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Sopimukset toteutuvat puutteellisesti, virheellisesti, tai vastoin tilaajan etua	Seuranta Reklamointi Koulutus	2	1	kaupunkikehitys johtaja vastuualueiden esihenkilöt	Kaupunkikehitys lautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Hallitsemattomat kustannukset kasvavat odottamattomasti.	Talouden säännöllinen seuranta osaston sisäisissä palavereissa	2	2	kaupunkikehitys johtaja vastuualueiden esihenkilöt	Kaupunkikehitys lautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Investointien kokoluokka kantokykyyn nähden	Pitkän aikavälin investointi- ja rahoitussuunnitelmat. Omaisuuksien kehittäminen	3	1	kaupunkikehitys johtaja	Kaupunkikehitys -lautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Investointihankkeille ei myönnetä rahoitusta	Seuranta	3	2	kaupunkikehitys johtaja	Avustushakemusten suunnitelmallinen ohjelmointi ja aikatauluttaminen.
Toimintaympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Toimintaympäristön muutos	Seuranta, toimintamallit			johtoryhmät	Väestönkehitys. Elinkeinoelämän muutos. Valtiontalous ja hallituspolitiikka. Hyvinvointialue

						n rahoitus
Ulkopuoliset riskit	Ulkoisista olosuhteista johtuen ajaututaan työ- ja toimintatapoihin, joiden toimivuutta ei ehditä suunnittelemaan	Toimitilasuunnittelu, asiointimahdollisuuksien tarjoaminen, etätöön edellyttämien johtamis- ja työskentelytaitojen kehittäminen.	2	2	johtoryhmät	Kaupunkikehitys-lautakunta seuraa
Ulkopuoliset riskit	Katkokset ICT-järjestelmissä. Mahdolliset kyberhyökkäykset	Varautumis-suunnitelmat	3	1	kaupunkikehitys johtaja, varautumisvastavat	johtoryhmät
Ulkopuoliset riskit	Henkilöstö ja omaisuustietojen päätyminen väärin käsiin.	Varautumis-suunnitelmat	1	1	kaikki työntekijät	johtoryhmät
Henkilöstöriskit	Resurssien vähäisyys > kaikilla ei ole sijaisia Työmäärän kasvu	Työhyvinvoinnista huolehtiminen. Verkostoituminen seutukuntien kollegojen kanssa.	2	1	kaupunkikehitys johtaja, vastualueet raportoivat	johtoryhmät
Henkilöstöriskit	Sairastavuus ja poissaolot kasvavat	Työhyvinvoinnista huolehtiminen	2	1	kaupunkikehitys johtaja	johtoryhmät

Riskien hallinta

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä.

Kaupunkikehityspalveluiden sisäinen valvonta koostuu viidestä osa-alueesta.

1. Johtamis- ja valvontakulttuuri rakentuu organisaation eettisistä periaatteista ja arvoista, yksilöistä ja heidän henkilökohtaisista ominaisuuksistaan sekä organisaation toimintaperiaatteista. Se muodostaa perustan, johon muiden osatekijöiden avulla voidaan rakentaa systemaattinen valvontarakente. Vastualueiden johtavien viranhaltijoiden tehtävänä on huolehtia sisäiselle valvonnalle myönteisen ilmapiirin luomisesta omalla vastualueellaan. Henkilöstön tulee ymmärtää sisäisen valvonnan merkitys, noudattaa annettuja ohjeita ja määräyksiä sekä pyrkiä omilla toimillaan edistämään organisaation tavoitteiden saavuttamista.
2. Johtamis- ja valvontakulttuuri vaikuttaa tapaan, jolla organisaation tavoitteita asetetaan, riskejä arvioidaan, toimintaa seurataan ja arvioidaan. Samalla kun suunnitteluprosesseissa asetetaan tavoitteita, suunnitellaan missä ja miten tavoitteiden seuranta tapahtuu. Tavoitteenasettelu tulee tehdä selkeästi yksikkö-, tiimi- ja yksilötasolla ja samalla sopia seurantakäytännöistä. Vastualueiden johtavat viranhaltijat vastaavat siitä, että yksikön henkilöstön tehtävänkuvat, toimivalta ja vastuut ovat ajantasaisia, ja että ne on asianmukaisesti määritelty. Jokaisen esihenkilön on myötävaikutettava edellytyksiin tehtävistä suoriutumiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen. Esihenkilön on myös varmistettava, että henkilöstö hallitsee tehtävänsä edellyttämät taidot.

3. Valvontatoimenpiteet koostuvat esimiehen suorittamasta jatkuvasta seurannasta sekä erikseen rakennetuista taloustoimen ja muista kontroleista. Sisäisten kontrollien avulla pyritään sekä ehkäisemään että havaitsemaan virheitä ja väärinkäytöksiä. Kontrolleihin kuuluvat erilaiset vastuutukset, hyväksymiskäytännöt ja täsmäytykset sekä päätöksenteon ja raporttien seuraaminen. Vastuualueiden johtavien viranhaltijoiden velvollisuutena on ohjata ja seurata alastaan toimintaa sekä henkilöstöä asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Viranhaltijoiden tulee toimeenpanna riittävät sisäistä ja riskienhallinta koskevat menettelytavat, niitä koskevien sisäisten määräysten mukaisesti, ja valvoa niiden toimivuutta. Kaupunkikehityksen toimiala vastaa pääosin kaupungin investoinneista, joihin liittyy lähes aina talousarviovaikutteisia hankintoja. Sopimushallinnalla on merkittävä rooli hankintojen elinkaaren aikana, jota valvotaan vastuualueiden johtavien viranhaltijoiden toimesta. Ostopalvelusopimukset ovat monituottajamallissa kriittinen yhteisymmärryksen tuottava asiakirja, johon sopimuksen laatijalla on oltava täysi ymmärrys.
4. Tiedonvälityksessä tavoitteena on varmistaa luotettavan, tarkoituksenmukaisen ja oikea-aikaisen informaation tuottaminen päätöksenteon tueksi. Tiedon on kuljettava ylhäältä alas, alhaalta ylös ja poikki organisaation. Jokaisen tehtävä on vaikuttaa osaltaan myötävaikuttavasti viestintään.
5. Seurannassa, jossa hyödynnetään tietojärjestelmiä ja toiminnanohjausjärjestelmiä. Raportointivelvoitteiden asettaminen ja raporttien sisältämien tulosten vertailu asetettuihin tavoitteisiin kuuluu seurantaan. Seurantatiedon tulee olla luotettavaa ja tietoa tulee aktiivisesti analysoida. Tilivelvolliset viranhaltijat vastaavat annettujen ohjeiden mukaisesti vastuualueidensa taloudesta. Kaupunkikehityksen toimialalle kuuluu laajalti työhyvinvointiin liittyviä riskejä, joita kartoitetaan ja ennalta ehkäistään jokaisen esihenkilön valvomana, jokaisen toimesta.

Vastuualueiden riskien arviointi

Tilapalvelut	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakoinniseksi ja hallitsemiseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Kiinteistöstrategiaa ei saada laadittua ja käsiteltyä	Projektin seuranta osaston sisäisissä palavereissa	3	1	kaupunkikehitysohjtaja, kiinteistöpäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Rekrytoinnit epäonnistuvat	Positiivisen työnantajakuva omaaminen	3	2	Koko organisaatio	Johtoryhmät
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Sähkö- ja lämpöenergian hinnanvaihtelut	Hintasuojaukset, energiatehokkuustoimenpiteet	2	2	kaupunkikehitysohjtaja	johtoryhmät

Toimintaympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Rakennetun omaisuuden korjausvelan kasvu	Tarpeettomasta omaisuudesta luopuminen. Pitkän aikavälin investointi- ja rahoitussuunnitelmat. Omaisuudenhallinnan kehittäminen.	3	1	tilapalvelut	johtoryhmät
Ulkopuoliset riskit	Odottamattomat vahingot ja onnettomuudet Sää → odottamattomat kunnossapitokustannukset	Vakuutukset Säännölliset tarkastukset ja huollot	2	1	kaupunkikehitysjohtaja, tilapalvelupäällikkö, infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehitys- lautakunta seuraa
Palveluiden järjestämisen riskit	Kiinteistöjen, tilojen, laitteiden ja kaluston vahingot	Toimintaohjeet Huolto Vakuutukset Koulutukset	1	1	kaupunkikehitysjohtaja, kiinteistöpäällikkö, infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehitys- lautakunta seuraa
Palveluiden järjestämisen riskit	Henkilöstö vaihtuu, rekrytoinnit voivat epäonnistua (epäjatkuvuus). Toiminnalliset tavoitteet epäonnistuvat.	ennakointi	3	2	kaupunkikehitysjohtaja, kiinteistöpäällikkö	johtoryhmät

Vastuualue/ Toimintayksikkö	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakointiksi ja hallitsemiseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys 1 - 3	Vastuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
<u>Infra- ja ympäristöpalvelut</u>						
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Yleisen hintatason nousu vaikeuttaa talousarvio toteuttamista	Toteutuman jatkuva seuranta	2	2	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehitys- lautakunta seuraa
Toimintaympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Infran korjausvelan kasvaminen	Omien kriittisten toimintojen vaihtoehtoiset toteuttamistavat	2	1	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehitys- lautakunta seuraa
Ulkopuoliset riskit	Eri palveluntuottajat eivät pysty tuottamaan sovittuja palveluja	Varautuminen eri vaihtoehtoihin palvelujen tuottamisessa	3	2	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehitys- lautakunta seuraa
Palveluiden järjestämisen riskit	Kaluston ikääntyminen vaikeuttaa palvelujen tuottamisen	Kalustoa ei saa päästää ikääntymään liikaa	3	3	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehitys- lautakunta seuraa
Henkilöstörisk	Henkilöstön	Työhyvinvoinni	2	2	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehitys- lautakunta seuraa

it	pysyminen työssä	n lisääminen			Ilkikkö	akunta seuraa
Muu tunnistettu riski	Ääriolosuhteet ja ympäristövahingot	Ilmastonmuutokseen varautuminen	2	2	infrapalvelupää Ilkikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa

Katujen talvikunnossapidossa on riskinä tunnistettu lakisääteisten kunnossapitotehtävien täyttäminen henkilöstön yllättävien poissaolojen yhteydessä.

Vastuualue/ Toimintayksikkö	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
<u>Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut</u>						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Kaavat eivät etene suunnitellusti	Seuranta	1	1	Kaupunkisuunnittelupää Ilkikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Rakennusvalvonnan tulojen arvioitu suurempi väheneminen	Ennako-ohjaus, tiedottaminen (uusi rakennuslaki), seuranta	2	2	Kaupunkisuunnittelupää Ilkikkö ja rakennustarkastaja	Osastopalaverit Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Ulkopuoliset riskit	Seudullisen joukkoliikenteen kustannusten odottamaton kasvu	Seuranta	2	1	Kaupunkisuunnittelupää Ilkikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa

TULOSLASKELMAOSA

Talousarvion ja -suunnitelman kokonaistaloudellinen kuva välittyy tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Tuloslaskelma osoittaa tulo-rahoituksen riittävyyden palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Oheinen tuloslaskelma on laadittu ulkoisista tuotoista ja kuluista. Tiedot eivät ole vertailukelpoisia edelliseen talousarvioon ja tilinpäätöksen toteutumisiin nähden johtuen sote-uudistuksen muutoksista organisaatioon.

Talousarvion toimintatuotot ja toimintakulut

Toimintatuotot muodostuvat myynti- ja maksutuotoista, tuista ja avustuksista, vuokratuotoista ja muista toimintatuotoista.

Toimintakulut muodostuvat henkilöstökuluista, palvelujen ostosta, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostosta, avustuksista, vuokrista ja muista kuluista.

Verotulot

Verotulot koostuvat kunnan tuloverosta, osuudesta yhteisöveron tuottoon sekä kiinteistöverosta.

Vuonna 2025 Mänttä-Vilppulan kaupungin kiinteistöveroprosentit ovat: yleinen kiinteistövero 1,10 %, vakituinen asuinrakennus 0,60 %, muut kuin vakituiset asuinrakennukset 1,15 %, yleishyödylliset yhteisöt 0,00 % ja voimalaitokset 3,10 %. Voimalaitosten vero korotettiin maksimiin. Verotulojen arvioinnissa on käytetty hyväksi Kuntaliiton veroennustekehikkoa tarkistaen sitä alueellisilla suhdanne-ennusteilla.

Valtionosuudet

Valtionosuudet perustuvat valtiovarainministeriön tekemiin laskelmiin. Valtionosuuslaskelmissa on huomioitu verotuloihin perustuva tasaus ja veromenetyksen korvaus. Valtionosuuksien yhteydessä huomioidaan ja maksetaan tai peritään myös kotikuntakorvauksen netto-osuus.

Toimintakate

Toimintakate on toimintatuottojen ja toimintakulujen summa. Käytännössä se kertoo, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vuoden 2025 toimintakate on -23.150.615,00 euroa.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot ja -kulut esitetään ennen vuosikatetta. Rahoituserissä merkittävimmän erän muodostavat korkokulut. Korkotaso on noussut voimakkaasti viimeisen vuoden aikana ja korkokehityksen ennakoitaan jatkuvan. Mänttä-Vilppulan kaupungilla on korkosuojausaste noin 75 %. Korkokulut on talousarvioon arvioitu -0,67 miljoonan euron suuruisina.

Mänttä-Vilppulan kaupungin lainakannan arvioidaan nousevan ensi vuonna uuden pitkäaikaisen rahoituksen myötä 2,5 miljoonaa euroa. Lainalla rahoitetaan investointeja ja mahdollisia pääomasijoituksia. Lyhytaikaiseen rahoitukseen turvaudutaan myös kassanriittävyyden turvaamiseksi.

Vuosikate

Vuosikate on tuloslaskelman toimintakatteen, verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen ja -kulujen summa. Jotta kunnan talous olisi tasapainossa vuosikatteella tulisi pystyä kattamaan poistot ja lainan lyhennykset. Jos vuosikate on negatiivinen, tulorahoitus ei riitä kattamaan menoja vaan ne tulee rahoittaa vieraalla pääomalla.

Talousarvioesityksessä vuosikatteeksi muodostuu ulkoisten erien osalta 3,6 milj. euroa.

Poistot

Poistot ovat kaupungin käyttöomaisuuden jaksotettuja vuosikuluja. Poistot on laskettu kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Poistot on kirjattu kustannuspaikoille. Poistojen kokonaismäärä on talousarviossa noin 3 milj. euroa. Talousarviossa on arvioitu alaskirjauksia 340 000 euron edestä myytävien tai käyttötarkoitukseltaan muuttuvien rakennusten osalta.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos kertoo tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotuksen poistojen jälkeen.

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poistoero- ja tuloksenkäsittelyeriä. Näiden jälkeen muodostuu tilikauden ylijäämä/alijäämä. Positiivinen tulos lisää kaupungin vapaata omaa pääomaa tai kaupungin varauksia. Negatiivinen tulos syö omaa pääomaa eikä varauksia ole mahdollista tehdä.

Tilikauden ylijäämäksi talousarviossa 2025 muodostuu 523 101 euroa.

Tuloslaskelma 2025

Tuloslaskelma esitetään talousarviossa ulkoisin luvuin.

MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNKI	TP	Ed.TA	TA
TULOSLASKELMA	2023	2024	2025
TOIMINTATUOTOT			
Myyntituotot	1.444.672,31	1.116.740,00	1.330.870,00
Maksutuotot	348.010,37	331.800,00	284.650,00
Tuet ja avustukset	742.718,13	738.510,00	442.020,00
Muut toimintatuotot	3.257.895,21	2.903.190,00	3.291.100,00
TOIMINTATUOTOT	5.793.296,02	5.090.240,00	5.348.640,00
TOIMINTAKULUT			
Henkilöstökulut	-16.380.406,01	-16.301.500,00	-16.243.130,00
Palvelujen ostot	-5.000.321,71	-5.169.860,00	-6.329.580,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3.025.894,09	-3.301.510,00	-3.357.650,00
Avustukset	-1.570.125,72	-1.517.870,00	-2.029.800,00
Muut toimintakulut	-572.416,44	-443.280,00	-539.095,00
TOIMINTAKULUT	-26.549.163,97	-26.734.020,00	-28.499.255,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-20.755.867,95	-21.643.780,00	-23.150.615,00
Verotulot	25.908.078,29	24.251.000,00	26.618.000,00
Valtionosuudet	1.365.208,00	653.540,00	703.686,00
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	130.339,79	100.000,00	50.000,00
Muut rahoitustuotot	213.550,25	115.000,00	68.000,00
Korkokulut	-607.262,32	-527.000,00	-689.000,00
Muut rahoituskulut	-5.838,94		-2.000,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-269.211,22	-312.000,00	-573.000,00
VUOSIKATE	6.248.207,12	2.948.760,00	3.598.071,00
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2.554.449,05	-2.573.070,00	-2.734.970,00
Arvonalentumiset	-1.328.402,02		-340.000,00
Poistot ja arvonalentumiset	-3.882.851,07	-2.573.070,00	-3.074.970,00
TILIKAUDEN TULOS	2.365.356,05	375.690,00	523.101,00
Varausten ja rahastojen muutokset			
Poistoeron muutos	4.150,00		
Varausten ja rahastojen muutokset	4.150,00		
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2.369.506,05	375.690,00	523.101,00

Taloussuunnitelma 2025–2027

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNKI			
TULOSLASKELMA		1 000 €	1 000 €
TOIMINTATUOTOT			
Myyntituotot	1 330 870,00	1 331	1 331
Maksutuotot	284 650,00	285	285
Tuet ja avustukset	442 020,00	442	442
Muut toimintatuotot	3 291 100,00	823	823
TOIMINTATUOTOT	5 348 640,00	2 880	2 880
TOIMINTAKULUT			
Henkilöstökulut	-16 243 130,00	-16 487	-16 734
Palvelujen ostot	-6 329 580,00	-6 431	-6 495
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 357 650,00	-3 425	-3 493
Avustukset	-2 029 800,00	-2 040	-2 050
Muut toimintakulut	-539 095,00	-539	-539
TOIMINTAKULUT	-28 499 255,00	-28 921	-29 312
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-23 150 615,00	-26 041	-26 432
Verotulot	26 618 000,00	28 650	29 232
Valtionosuudet	703 686,00	704	704
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	50 000,00	50	50
Muut rahoitustuotot	68 000,00	68	68
Korkokulut	-689 000,00	-586	-586
Muut rahoituskulut	-2 000,00	-2	-2
Rahoitustuotot ja -kulut	-573 000,00	-470	-470
VUOSIKATE	3 598 071,00	2 842	3 034
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 734 970,00	-3 092	-3 092
Arvonalentumiset	-340 000,00		
Poistot ja arvonalentumiset	-3 074 970,00	-3 092	-3 092
TILIKAUDEN TULOS	523 101,00	-230	-38

Suunnitelmavuosien 2026-2027 tulosta arvioitaessa on huomioitu henkilöstöeriin korotus, inflaation vaikutus ja voimaanpanolain päättymisen ja soteikiintöiden yhtiöittämisvelvoite parhain mahdollisin käytettävissä olevin tiedoin.

INVESTOINTIOSA

Investointiosassa käsitellään pitkävaikutteiset menot, jotka tuloslaskelmassa vuosittain käsitellään suunnitelman mukaisina poistoina.

Hankeryhmä tarkoittaa investointikokonaisuutta joko siten, että yhteen ylläpitokohteeseen tehdään useampi pienempi investointi tai hankeryhmä sisältää useamman ylläpitokohteen, joihin investoidaan. Kaupunginvaltuusto myöntää määrärahat ja tuloarviot hankeryhmälle kokonaisuutena. Hankeryhmän alla esitetty kokonaisuus on suunnitelma, jonka sisällä käytettävät määrärahat ja tuloarviot voivat ylläpitokohteiden välillä muuttua, mutta hankeryhmän määräraha ja tuloarvio on valtuustoon nähden sitova.

Investointiosan irtaimen käyttöomaisuuden hankintamääräraha on tarkoitettu sellaisen irtaimen hankintaan, jonka hankintahinta on pääsääntöisesti yli 10.000 euroa (ilman arvonlisäveroa). Tätä pienemmät hankinnat ovat aina käyttömenoja. Vuosikorjaukset ovat aina käyttömenoja riippumatta hankintahinnasta. Osakkeet ja osuudet sekä maan osto merkitään investointiosaan, joista ei tehdä poistoja.

Investoinnit käsitellään osana hankeryhmiä, joita vuonna 2025 ovat:

1. osakkeet ja osuudet
2. tietojärjestelmät
3. maa- ja vesialueet
4. rakennukset
5. kiinteät rakenteet ja laitteet
6. koneet ja kalusto
7. kulttuuri ja taide

Investointiesitys vuodelle 2025 on nettomäärältään 2 827 000 euroa. Hankeryhmän alla esitetty kokonaisuus on suunnitelma, jonka sisällä käytettävät määrärahat ja tuloarviot voivat ylläpitokohteiden välillä muuttua, mutta hankeryhmän määräraha ja tuloarvio on valtuustoon nähden sitova. Kaikkien hankeryhmien tämänhetkiset toteumat, talousarviovuoden 2025 esitys ja suunnitelmavuosien 2026/2027 arviot ovat seuraavassa taulukossa. Taulukko ei vastaa summaltaan investointiesitystä.

Hankeryhmät	aiempi toteuma	TA2025	TA2025	TA2025	TS2026	TS20207
		meno	tulo	netto		
1. osakkeet ja osuudet				0		
2. tietojärjestelmät				0		
3. maa- ja vesialueet		-100 000	10 000	-90 000		
4. rakennukset	0	-380 000		-380 000	-300000	-400000
5. kiinteät rakenteet ja laitteet	-196 028	-2 015 000		-2 015 000	-800000	-800000
6. koneet ja kalusto		-527 000		-527 000	-300000	-300000
7. kulttuuri ja taide		-15 000		-15 000	-20000	-20000
Investointimenot		-3 037 000		-2 977 000		
Investointitulot						
Omaisuuksien myynti			10 000			
Rahoitusosuudet			50 000			

Investoinneista liikuntaa ja hyvinvointia tukevia investointeja on yhteensä 490 000. Infra ylläpitäviä ja kehittäviä hankkeita 1 935 000 euroa ja rakennuksiin kohdistuvia 380 000. Muita investointeja on yhteensä 232 000 euroa.

INVESTOINTIKORTIT

Kortit sisältävät tarkemmat kuvaukset merkittävimmistä projekteista.

Hankeryhmä 3: maa- ja vesialueet	
Nimi:	Maanosto
Kuvaus:	Raakamaan hankkiminen yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja toteuttamista varten.
Vastuunalainen viranhaltija:	kaupunkisuunnittelupäällikkö

Hankeryhmä 4: rakennukset	
Nimi:	Vilppulan kotiseutumuseon päärakennuksen korjaus
Kuvaus:	<p>Päärakennuksen investoinnilla toteutetaan välittömiä toimenpiteitä vaativat korjaus- ja kunnostustyöt, jotka kohdentuvat sisätilojen uudistamiseen ja talotekniikkaan.</p> <p>Mänttä-Vilppulan kaupunginhallitus on 11.4.2022 § 114 päätöksen mukaisesti päättänyt kotiseutumuseon toiminnan järjestelyistä yhteistyössä Vilppula-Seura ry:n kanssa. Kiinteistön alueelle on toteutettu aiemmin liiterin siirto ja kunnostus, johon saatu Leader-tuki.</p> <p>Investoinnin perusteena on kohteen kehittäminen yleishyödylliseen kotiseutumuseo- ja yhteisötoimintaan, matkailun kehittäminen sekä päärakennuksen välitön korjaustarve.</p>
Vastuunalainen viranhaltija:	rakennusinsinööri, kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Hankeryhmä 4: rakennukset	
Nimi:	Koskelan keskuskeittiön muutostyövaraus (tilat+koneet)
Kuvaus:	Varautuminen valmistuskeittöselvityksen jälkeisiin toimenpiteisiin
Vastuunalainen viranhaltija:	rakennusinsinööri

Hankeryhmä 4: rakennukset	
Nimi:	Uimahallin lattian pinnoitus
Kuvaus:	Märkätilojen kaakelilattian uusinta.
Vastuunalainen viranhaltija:	Rakennusinsinööri, liikuntapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 4: rakennukset	
Nimi:	Koulun investointipäätöksen valmistelu ja oma suunnittelu
Kuvaus:	Rakentamispäätökseen tarvittavien selvitysten teko kouluverkkoselvityksen pohjalta.
Vastuunalainen viranhaltija:	kaupunkikehitysjohtaja

Hankeryhmä 4: rakennukset	
Nimi:	Uimahallin äänentoisto
Kuvaus:	Uimahallin vanhentunut ja rikkoutunut äänentoisto uusitaan.

	Investoinnin perusteena on asiakasturvallisuuden toteuttaminen nykyvaatimusten tasolle.
Vastuunalainen viranhaltija:	Rakennusinsinööri, liikuntapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 4: rakennukset	
Nimi:	Liikuntatilojen tulostaulunäytöt
Kuvaus:	Parkkivuoren ja koulukeskuksen liikuntasalien vanhentuneiden tulostaulujen korvaaminen digitaalisilla näyttötauluilla. Vanhojen tulostaulujen tekniikka 40-vuotta vanhaa. Investoinnin perusteena on ajanmukaisen, huoltovapaan ja monikäyttöisen tulosviestinnän toteuttaminen yleisölle ja seuroille sekä tilaa käyttäville tapahtumatoimijoille.
Vastuunalainen viranhaltija:	Rakennusinsinööri, liikuntapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Kt56/58 liikennejärjestelyt
Kuvaus:	Mustalahden kiertoliittymän+jkpp rakentamiseen varautuminen ja muut tukevat toimenpiteet
Vastuunalainen viranhaltija:	kaupunkikehitysjohtaja ja infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Katiskalahden peruskorjaus
Kuvaus:	Katiskalahden peruskorjauksen pituus noin 570 metriä. Kadulle uusitaan rakennekerrokset, hulevesiviemärointi ja valaistus.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Tehtaankadun Länsirantatien liittymäjärjestely
Kuvaus:	Risteysalueelle rakennetaan saarekkeellinen suojatie. Suunnitelma ja kustannusarvio ei ole vielä valmistunut.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Vilppulan Sahatien päällystys
Kuvaus:	Sahatielle tehdään kokonaisuudessaan uusi asfalttikonkripäällystys.

Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö
------------------------------	-----------------------

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Pohjaslahden sataman laituri
Kuvaus:	Maalaiturin peruskorjaus
Vastuunalainen viranhaltija:	Infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Katuvalaistus, taajama-alueet
Kuvaus:	Katuvalaistusta uusitaan vähemmän energiaa kuluttaviin LED-valaisimiin.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Hulevesiverkoston ja jätevesiverkoston eriyttäminen / Sirppitie
Kuvaus:	Sirppitielle rakennetaan hulevesiverkosto yhteistyössä Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy:n kanssa. Tarkoituksen eriyttää hulevedet jätevesiverkostosta.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Katiskalahden 2. uusi laituri
Kuvaus:	Katiskalahdelle uusitaan toinen laituri ja siihen siirretään Rusinniemen laiturissa olevat venepaikat ja jonka jälkeen Rusinniemen laituri poistetaan käytöstä.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Myllyrannan alueen välineet
Kuvaus:	Myllyrantaan hankitaan leikkivälineet
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Myllyrannan alueen maanrakennus
Kuvaus:	Myllyrantaan hankitaan leikkivälineet ja tehdään pohjarakenteet välineitä varten.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 5: Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Mustanlahden rakennus osissa
Kuvaus:	Mustanlahdenkadun kahdelle teollisuustontille rakennetaan katu ja vesihuolto.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: Koneet ja kalusto	
Nimi:	Infran huoltoauto
Kuvaus:	Liikuntatoimen käyttöön hankitaan nelivetoinen lava-auto hydraulisella nivelauralla varustettuna
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: Koneet ja kalusto	
Nimi:	Infran ruohonleikkuri
Kuvaus:	Liikuntatoimen käyttöön hankitaan päältä ajettava ruohonleikkuri rekisteröitynä moottorityökoneeksi.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: Koneet ja kalusto	
Nimi:	GPS-mittauslaitteen antenni
Kuvaus:	<p>Kiinteistö- ja mittauspalveluilla on käytössä kaksi maastomittauslaitetta, takymetri ja ns. GPS-mittauslaite (GPS-mittauksessa tarvitaan yksi ns. maa-asema, jonka muodostavat mittaussauva, antenni ja tallennin). Antennin hankinnan tarkoitus on päivittää laite nykypäivään. GPS-laitteet kehittyvät jatkuvasti ja mittaustarkkuus- ja nopeus sekä mittausominaisuudet paranevat. Kalustoa voidaan päivittää osissa. Ennen hankintaa selvitetään leasing-vaihtoehto. Mittauslaitteita käytetään yhdessä sekä erikseen.</p> <p>GPS-mittauslaite on päivittäisessä käytössä ja se on tärkein mittauslaite kaupungin paikkatiedon tuottamisessa. Sillä mitataan pohjakartan ylläpito- ja uudismittaukset, lohkomistoimitusten maastomittaukset, rakennusvalvontamittaukset, johtotietojen kartoitus- ja ylläpitomittaukset (Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy:n johtotiedot sekä kaupungin hulevesiverkosto) ym. paikkatietoaineisto. Uusi antenni helpottaa mittausominaisuuksien parantuessa etenkin rakennusmittauksia.</p>
Vastuunalainen viranhaltija:	maankäyttöinsinööri

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Parkkivuoren kuntoratojen valaistuksen uusiminen
Kuvaus:	Valaistun ladun valaisimet uusitaan LED-valaisimiksi varustettuna liiketunnistimilla.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Kaupunki- ja reittiopasteet
Kuvaus:	Toteutetaan ja uusitaan keskeisiä taajamiin, kohdealueisiin ja reitteihin liittyviä opastusviittoja ja -tauluja. Investoinnin perusteena on kaupunkiympäristön parantaminen ja kohteiden löydettävyyden edistäminen.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö, kulttuuri ja vapaa-aikapäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Autereen polku (ehdollinen avustuksesta ja luvista)
Kuvaus:	Vilppulan ja Mäntän taajamia ja kulttuurikohteita yhdistävän ulkoilureitin toteuttaminen. Reittien yhdistäminen, kunnostus ja rakentaminen 2025-2026 sekä opasteiden toteutus. Reitin esiselvitys toteutettu Leader-hankkeena 2022. Reitin kulku Vilppulan satamasta Mäntänvuoreen ja Seppälän tilalle. Hanketukea haetaan lähivirkistysalueiden kunnostukseen ja kehittämiseen tarkoitetusta ELY:n avustushausta ja/tai Leader-tukena. Investoinnin perusteena on asukkaiden ja matkailijoiden liikkuvan elintavan edistäminen sekä reittikohteiden palvelutoimijoiden yhteistyön edistäminen.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö, liikuntapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Parkkivuoren urheilualueen laitteet
Kuvaus:	Kuntosalin laitteiden hankinnat vastaamaan nykyistä asiakkaiden käyttötarvetta. Määrärahaa voidaan käyttää myös ulkoliikuntalaitteisiin. Investoinnin perusteena on liikuntaa ja hyvinvointia edistävän harjoittelun edistäminen sekä kuntosalin käyttökertojen lisääminen.

Vastuunalainen viranhaltija:	liikuntapalvelupäällikkö, liikuntapaikkamestari

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Latukone
Kuvaus:	Vuosimallin 2002 koneen uusinta
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö, liikuntapaikkamestari

Hankeryhmä 7: kulttuuri ja taide	
Nimi:	Valtatien taidehankinnat
Kuvaus:	<p>Investoinnilla hankitaan julkinen teossarja taiteilijan/taideryhmä kanssa kohdentuen kaupungin päälähestymisväylälle.</p> <p>Kaupunki on kulttuuristrategian ja elinvoimaohjelman kautta nostanut esiin Taidekaupungin näkyvyyden edistämisen kaupunkikuvassa.</p> <p>Sivistys- ja kulttuurilautakunnan nimeämä taidehankintatyöryhmä tekee esityksen lautakunnalle teoksen/teosten hankinnasta.</p> <p>Investoinnin perusteena kaupunkiympäristön parantaminen ja Taidekaupungin näkyvyyden edistäminen sekä asukasviihtyvyyden edistäminen.</p>
Vastuunalainen viranhaltija:	kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö, infrapalvelupäällikkö

RAHOITUSOSA

Kuntalain 110 § mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä sekä rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kaupungin kassavarojen muutoksen tilikaudella.

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kaupungin toiminnan ja sen investointien rahavirran ylijäämäisyys tai alijäämäisyys. **Rahoituksen rahavirralla** osoitetaan, miten alijäämäinen toiminnan rahavirta on rahoituskellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman ja investointien muuttamiseen. **Toiminnan rahavirta** osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta. **Investointien rahavirrat** osoittavat sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytysten järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä. **Rahoituksen rahavirrat** osoittavat antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihtomaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Vuosikate rahoituslaskelmassa on tulo-rahoituserä, joka on siirretty tuloslaskelmasta rahoituslaskelmaan. Vuosikate osoittaa kaupungin oman tulo-rahoituksen riittävyttä investointeihin. Jos nettoinvestoinnit ylittävät vuosikatteen määrän, kaupungin täytyy rahoittaa loppuosa lainarahoituksella. Investointitulot käsittävät investointimenoihin saatavat valtionosuudet ja muut investointiosan tulot esim. käyttöomaisuudet ja myynnit.

Nettoinvestointien määrä vuonna 2025 on 3 037 000 euroa. Kaupungin tulo-rahoitus eli vuosikate on 3 598 071 euroa.

Ulkopuolinen rahoitus ja lainanottovaltuudet

Hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus päättää lainan ottamisesta valtuuston talousarviossa päättämän periaatteen mukaisesti yli vuoden pituisella takaisinmaksuajalla. Hallintosäännön mukaan talouspäällikkö päättää tilapäisluoton ottamisesta talousarviossa määriteltyn enimmäismäärään asti ja kaupungin lainakantaa koskevista korkosuojaussopimuksista talousarviossa määritellyn periaatteen mukaisesti. Talousarviossa anto- ja ottolainoista voidaan säätää myös erillisesti.

Lainaa ennakoidaan ensi vuonna tarvittavan lyhytaikaisena rahoituksena käyttötalouden menojen kattamiseen ja konsernitilin maksuvalmiuden turvaamiseen ja pitkäaikaisena rahoituksena investointimenojen kattamiseen. Investointien lainoitustarve on 2,15 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi vuoden 2024 investointeja tulee lainoittaa noin 1-2 miljoonalla eurolla, mutta investointien painottuminen loppu vuodelle 2024 ei ole aiheuttanut vielä pitkäaikaisen lainan kilpailutusta. Vuonna 2025 myös eräänä bullet-laina jonka uudelleen rahoitukseen tulee varautua.

Kaupunginhallituksella on oikeus vuonna 2025 ottaa pitkäaikaista, laina-ajaltaan vähintään vuosi ja enintään 25 vuotta, lainaa enintään 10.000.000 euroa. Kaupunginhallitus saa talousarviovuonna 2025 myöntää korkeintaan 1.000.000 euron suuruisia antolainoja yhteensä 2.000.000 euroa. Rahoituslaskelmassa on arvioitu 500 000 euron pääomalainan lisäys Koskelantaloille. Välirahoituslainoihin varataan yhteensä 200 000 euroa. Välirahoituksen myöntämisestä päättää kaupunginhallitus.

Talousjohtajalla on oikeus vuonna 2025 ottaa lyhytaikaisia lainoja, joita saa olla enintään yhteensä 25.000.000 euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi, päättää myöntää lyhytaikaisia lainoja (alle vuoden lainoja) kaupunkikonserniin kuuluville tytäryhtiöille tai näiden tyttärille, enintään 100.000 euroon asti sekä tehdä korkoriskin hallintaan liittyviä yksittäisiä korkojohdannais sopimuksia (korkosuojaussopimuksia).

Laina-asioita käsiteltäessä ja päätöksiä tehtäessä on jokaisen toimenpiteen osalta yksityiskohtaisesti kirjattava selvitykset ja perustelut.

Maksuvalmius perustuu kuntatodistusrahoitukseen. Kuntatodistukset ovat lyhytaikaisia lainoja rahoituslaitoksilta, joiden määrä vaihtelee talousarviovuoden aikana riippuen kassanriittävydestä, esim. lomarahojen maksuista, tulojen epäsäännöllisyydestä ja verotilitysten oikaisujen maksukuukausina tai konsernitilin käyttöasteesta. Kokonaislainakannan arvioidaan vuoden 2025 lopussa olevan 26 miljoonaa euroa ja 2850 euroa per asukas.

Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA

	TP2023	TA2024	Ta2025
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	6.248.207	2 948 760	3 598 071
Satunnaiset erät			
Tulorahoituksen korjaukset	-169792		
Toiminnan rahavirta yht.	6.078.415	2 948 760	3 598 071
Investointimenot			
- Rahoitusosuudet	-2.057.874	-2 262 500	-3 037 000
investointimenoihin	72.420	147 500	50 000
Pysyvien vastaav. hyöd.	86.625	10 000	10 000
luovutustulot			
Investointien rahavirta yht.	-1.898.829	-2 105 000	-2 977 000
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	4.178.586	843 760	621 071
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen lisäykset	-793.333	- 500 000	-500 000
Antolainasaamisten vähennykset	116.061	93 333	98 333
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		1 500 000	4 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5.130.563	-5 130 600	-4 880 560

<i>Lyhytaikaisten lainojen muutos</i>	-100.000	500 000	-2 000 000
<i>Muut maksuvalmiuden muutokset</i>			
<i>Toimeksiant. varat ja PO muutokset</i>	-36.136		
<i>Vaihto om. muutos</i>			
<i>Saamisten muutos</i>	4.085.480		
<i>Korottomien velkojen muutos</i>	-3.539.950		
<i>Muut maksuvalmiuden muutokset</i>	509.394		
<i>Rahoituksen rahavirta</i>	-5.398.441	- 3 537 267	-3 282 227
<i>Rahavarojen muutos</i>	-1.218.855	-2 693 507	-2 661 156

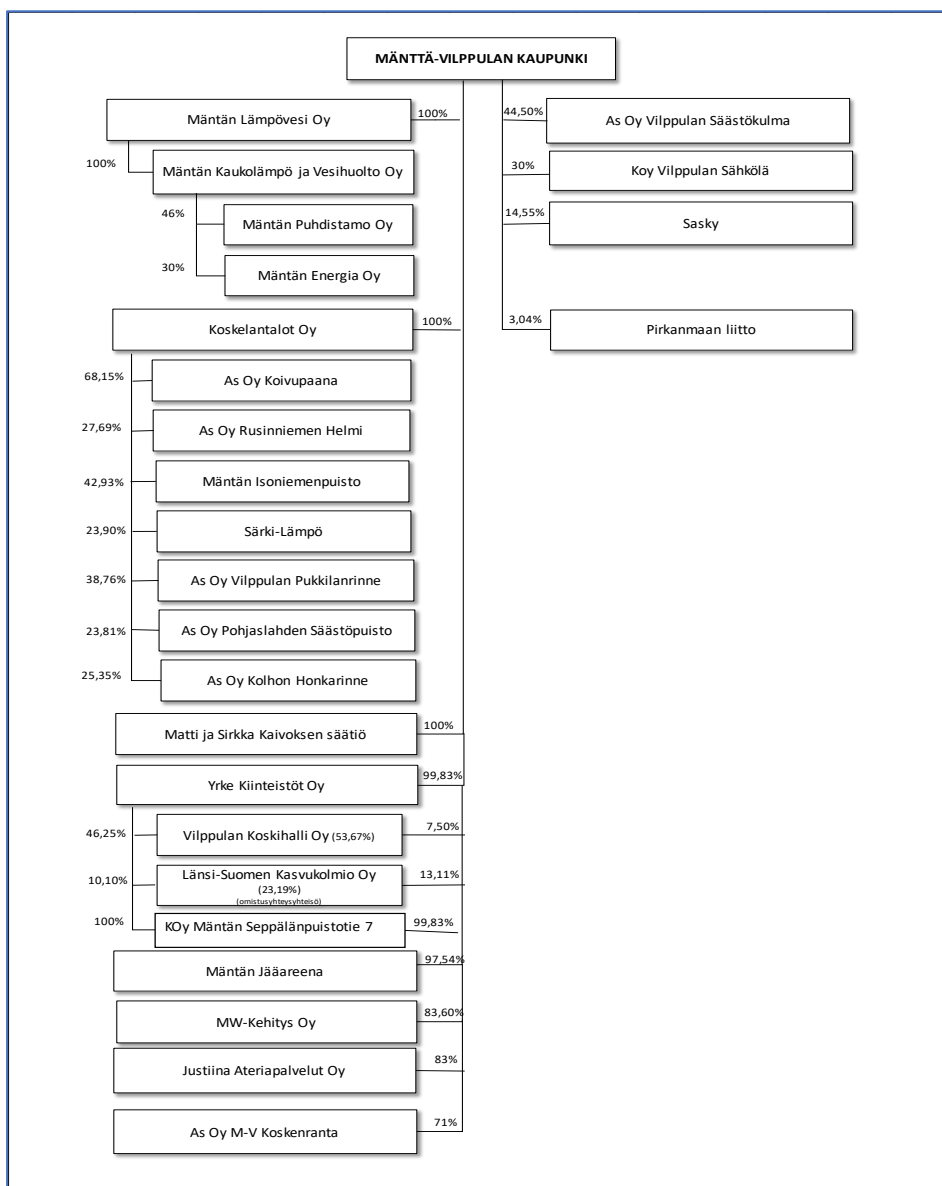

MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNKIKONSERNI

Konsernikäsitteellä kuvataan kunnan määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostamaa kokonaisuutta. Kunnan ja kuntayhtymän, joka kuntalain tarkoittamalla tavalla muodostaa tytäryhteisöineen kuntakonsernin, tulee laatia konsernitilinpäätös. Konsernisuhde perustuu kirjanpitolain tarkoittamaan määräysvaltaan toisessa yhteisössä.

Konserniyhteisöjen taseet yhdistellään tilinpäätöksessä konsernitaseeksi. Konserniyhteisöjen luvut lasketaan yhteen ja niistä eliminoidaan keskinäiset omistukset, saamiset ja velat. Konserniyhteisöjä ei yhdistellä talousarviossa.

Mänttä-Vilppulan kaupungin kuntakonsernin muodostavat tytäryhteisöt ja –yhtiöt, kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt. Mänttä-Vilppula konserni muodostuu emoyhteisön lisäksi seuraavista yhteisöistä:

Kaupungin määräysvallassa olevia yhtiöitä ohjataan konserniohjeella. Konserniohje on Mänttä-Vilppulassa päivitetty syksyllä 2022 (KH 29.8.2022 §48) Mänttä-Vilppulan kaupungin konserniin kuuluville yhteisöille valtuusto voi asettaa tavoitteita talousarvion yhteydessä. Talousarviossa asetetaan merkittäville tytäryhteisöille yhteisökohtaiset tavoitteet. Nämä valtuustoon nähden sitovat tavoitteet on määritelty jäljempänä yhteisön kohdalla. Muut yhteisöä koskevat tiedot ovat informatiivisia.

Keskeisten konserniyhteisöjen toiminnasta ja taloudesta raportoidaan kaupungin osavuosikatsausten yhteydessä. Kaupungin edustajien tulee toimia tytäryhteisöjen päätöksentekokoelimissä kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjeita.

Konserniohjeen mukaisesti jokaisella konserniin kuuluvalla yhtiöllä tai yhteisöllä tulee olla vuosittain päivitetty strategia sekä toimiva johtamisjärjestelmä ja asianmukaisesti järjestetty sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Kaikille kaupungin tytäryhtiöille asetetaan yhteisiksi tavoitteiksi seuraavat taloudelliset tavoitteet:

- Mänttä-Vilppulan kaupungin omistuksessa olevien yhtiöiden toiminta on tarkoituksenmukaista ja liiketaloudellisesti kannattavaa.
- Yhtiön tehtävät suoritetaan taloudellisesti ja tehokkaasti
- Yhtiön ja kaupungin väliset keskinäiset toiminnan siirrot, palvelumallit ja sopimukset on tarkastettu ja päivitetty.

Yhtiökohtaisesti tavoitteiksi määritellään seuraavat:

Justiina Ateripalvelut Oy:

- Liikevoittotavoite 3%

Justiina Ateripalvelut Oy:n liikevoittotavoite on määritelty yhtiön perustamisasiakirjoissa. Yhtiön liikevaihdon odotetaan olevan vuonna 2025 1 658 000 euroa. Tulosennusteen odotetaan olevan parempi kuin vuonna 2024.

Koskelantalot Oy

- Liikevoittotavoite: nolla tulos
- Kohteiden vuokrataso on yleisten markkinavuokrien tasolla, (aravakohteissa vuokra määritty aravalain mukaisesti)
- Käyttöaste keskimäärin 90 %
- Yhtiön omavaraisuusaste nousee pitkällä aikavälillä

Yhtiön yhtiöjärjestyksessä on määritelty, että yhtiö on voittoa tavoittelematon. Liikevaihdon odotetaan vuonna 2025 olevan 2 912 770 euroa ja laskevan hieman vuodesta 2024. Tulosennuste on alijäämäinen johtuen vuoden 2024 korjaussuunnitelman toteutumattomuudesta.

MW-Kehitys Oy

- Liikevoittotavoite: nolla tulos
- Yhtiölle määritellään palvelusopimus tai avustuksen ehdot, jossa määritellään tarkemmat tavoitteet toiminnalle.

Yhtiöjärjestys määrittelee, että yritys ei tavoittele toiminnallaan voittoa ja ei jaa osinkoa. Liikevaihdon ennakoidaan olevan 411 550 euroa. Tilikausi on budjetoitu nollatulokseksi.

Mäntän Jääareena Oy

- Liikevoittotavoite: nolla tulos
- Yhtiö kehittää ja laajentaa kiinteistön käyttöastetta ja toimintaa

Yhtiön taloudellinen tila on erittäin vakava ja oman pääoman menetys uhkaa yhtiötä. Yhtiön tulosenuste ensi vuodelle on -12 591 euroa.

Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy

- Liikevoittotavoite: nolla tulos
- Kaukolämmön energiahinnan vakiinnuttaminen kestäväälle tasolle
- Vesihuollon palvelut tuotetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti
- Investointi- ja hankintatarpeet priorisoidaan ja toteutetaan kustannustehokkaasti yhteistyössä kaupungin kanssa

Yhtiön tulosenuste vuodelle 2025 on ylijäämäinen 119 420 euroa. Kuluissa epävarmuustekijänä on lämpöenergian hinta, mikä on noussut viime vuosien aikana voimakkaasti sekä verkoston korjausvelka.

Yrke Kiinteistöt Oy

- Liikevoittotavoite: nolla tulos
- Yhtiö keskittyy omistamiensa ja hallinnoimiensa kiinteistöjen ylläpitoon ja kehitykseen.

Yhtiön liikevaihdoksi ennakoidaan 47 772 euroa ja tulosenuste kääntyy niukasti ylijäämäiseksi, 8000 eurolla.